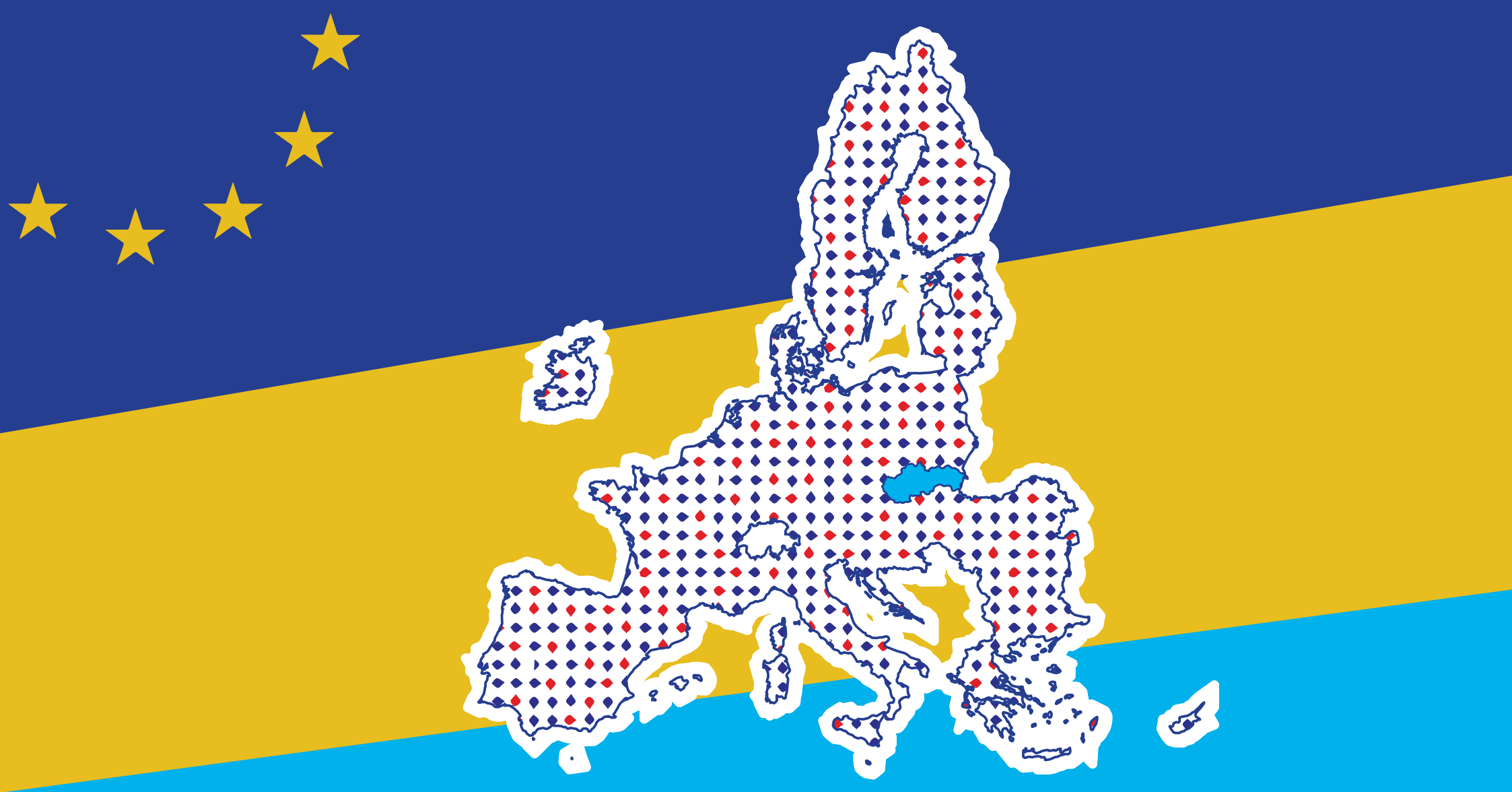

SLOVENSKO

V POROVNANÍ S KRAJINAMI EÚ
(SODB 2021)

SODB
2±21

ŠTATISTICKÝ
ÚRAD
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

KÓD PUBLIKÁCIE: 022226

OKRUH: Demografia a sociálne štatistiky

DÁTUM: September 2026

AUTORI PUBLIKÁCIE:

Zuzana Podmanická (editor)

Patrícia Gurová

Silvia Hudecová

Andrej Chromeček

Andrea Jánošová

Andrej Královič

Martin Kočiš

Veronika Krišková

Kristián Óvári

Lucia Vanišová

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Informačný servis

Lamačská cesta 3/C

P.O. Box 67

840 00 Bratislava 4

tel. +421/2/50 23 63 35, +421/2/50 23 63 39

e-mail: info@statistics.sk

www.statistics.sk

ISBN 978-80-8304-067-0 (online)

ISBN 978-80-8304-068-7 (tlačená verzia)

GRAFICKÉ SPRACOVANIE:

Andrej Chromeček

Rozmnožovanie obsahu tejto publikácie, ako aj jednotlivých častí, v pôvodnej alebo upravenej podobe pre komerčné účely, je možné len s písomným súhlasom Štatistického úradu SR. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja. Práca neprešla jazykovou úpravou.

SLOVENSKO V POROVNANÍ S KRAJINAMI EÚ

**SODB
2±21**

Vážení čitatelia,

sčítanie obyvateľov, domov a bytov nie je len rozsiahlou štatistickou operáciou, je to zrkadlo nastavené spoločnosti v konkrétnom historickom okamihu.

V krajinách EÚ sa koná tradične každých desať rokov a týmto spôsobom sa získavajú neoceniteľné dáta o hlavných demografických, kultúrnych či sociálno-ekonomických charakteristikách populácie.

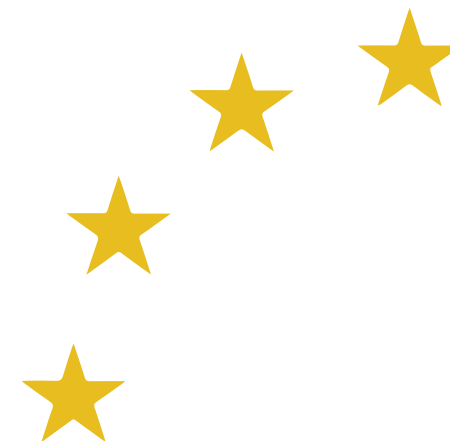
Právne predpisy EÚ, ktoré zastrešujú realizáciu cenzov, sú primárne orientované na výstupy. To znamená, že vývoj a použitie vhodných metód či technológií zostáva plne v kompetencii členských štátov. Tie majú autonómnu právomoc zvoliť si taký spôsob sčítania, aký najlepšie zodpovedá ich národným špecifikám a možnostiam. Výsledné harmonizované údaje z Cenzu 2021 následne publikuje Eurostat prostredníctvom troch hlavných kanálov: Census Hub, Databáza Eurostatu a Geografický informačný systém Komisie.

Predkladaná publikácia stavia na týchto medzinárodne porovnateľných dátach a približuje, do akej miery sa Slovensko podobá ostatným krajinám EÚ a v čom si, naopak, zachováva svoje špecifiká. Ponúka pohľad na našu krajinu ako na prirodzenú a integrálnu súčasť EÚ, ktorá však doň vnáša svoj vlastný, nezameniteľný charakter. Cesta za spoznaním tohto charakteru je v publikácii rozdelená do siedmich tematických okruhov – od geografického kontextu cez demografický profil obyvateľstva, úroveň vzdelanosti, zamestnanosti a rodinné štruktúry až po špecifiká bývania. Celý prehľad napokon uzatvára kapitola mapujúca slovenskú diaspóru v priestore EÚ.

Verím, že predkladaná publikácia vzbudí Váš záujem a prispeje k širšiemu pochopeniu toho, ako príbeh moderného Slovenska zapadá do pestrej mozaiky krajín EÚ.

Martin Nemky

predseda Štatistického úradu
Slovenskej republiky

OBSAH

Zoznam skratiek	8
Podstata a typy cenzu	9
Kapitola I: Slovensko v priestore Európskej únie (Kde sme zakotvení?)	11
Kapitola II: Populačný profil (Kto sme?)	21
Kapitola III: Vzdelanostný kapitál (Čo vieme?)	33
Kapitola IV: Ekonomický pilier (Čo tvoríme?)	43
Kapitola V: Formy spolužitia (S kým žijeme?)	57
Kapitola VI: Špecifiká bývania (Ako bývame?)	71
Kapitola VII: Slovenská diaspora v Európskej únii (Kde všade sme?)	81
Metodické vysvetlivky	88
Zdroje dát	93

ZOZNAM SKRATIEK

AZÚ	Administratívne zdroje údajov
EÚ	Európska únia
Eurostat	Štatistický úrad Európskej únie
ISCED	Medzinárodná klasifikácia štandardov vzdelávania
ISCO	Medzinárodná štandardná klasifikácia zamestnaní
k.p.	Kapitálový príjem
NACE	Klasifikácia ekonomických činností
p. b.	Percentuálny bod
RD	Rodinné domácnosti
SODB	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov
SR	Slovenská republika
tis.	Tisíc

	BE Belgicko		FR Francúzsko		LU Luxembursko		RO Rumunsko
	BG Bulharsko		EL Grécko		HU Maďarsko		SK Slovensko
	CY Cyprus		NL Holandsko		MT Malta		SI Slovinsko
	CZ Česko		HR Chorvátsko		DE Nemecko		ES Španielsko
	DK Dánsko		IE Írsko		PL Poľsko		SE Švédsko
	EE Estónsko		LT Litva		PT Portugalsko		IT Taliansko
	FI Fínsko		LV Lotyšsko		AT Rakúsko		EU Európska únia

PODSTATA A TYPY CENZU

Cenzus (sčítanie) je komplexný proces plánovania, zberu, vyhodnocovania, zostavovania, analyzovania a šírenia demografických, sociálnych, ekonomických údajov, ako aj údajov o štruktúre rodín a podmienkach bývania na najnižšej geografickej úrovni, ktoré sa v presne určenom rozhodujúcom okamihu vzťahujú na všetky sledované objekty v krajine.

Krajiny EÚ podľa typu cenzu

Hlavná podstata cenzu spočíva v úplnosti, na rozdiel od bežných výberových zisťovaní či prieskumov sa totiž zameriava na každého jedného obyvateľa, dom, byt a domácnosť. Cenzus tak neprináša len odhady, ale vyčerpávajúce dáta aj na úrovni tých najmenších územných jednotiek. Svojou hĺbkou slúži ako nenahraditeľný základ pre strategické plánovanie štátu, pričom je kľúčovým podkladom pre financovanie samospráv, rozvoj infraštruktúry (školy, doprava, zdravotníctvo) či analýzy trhu práce.

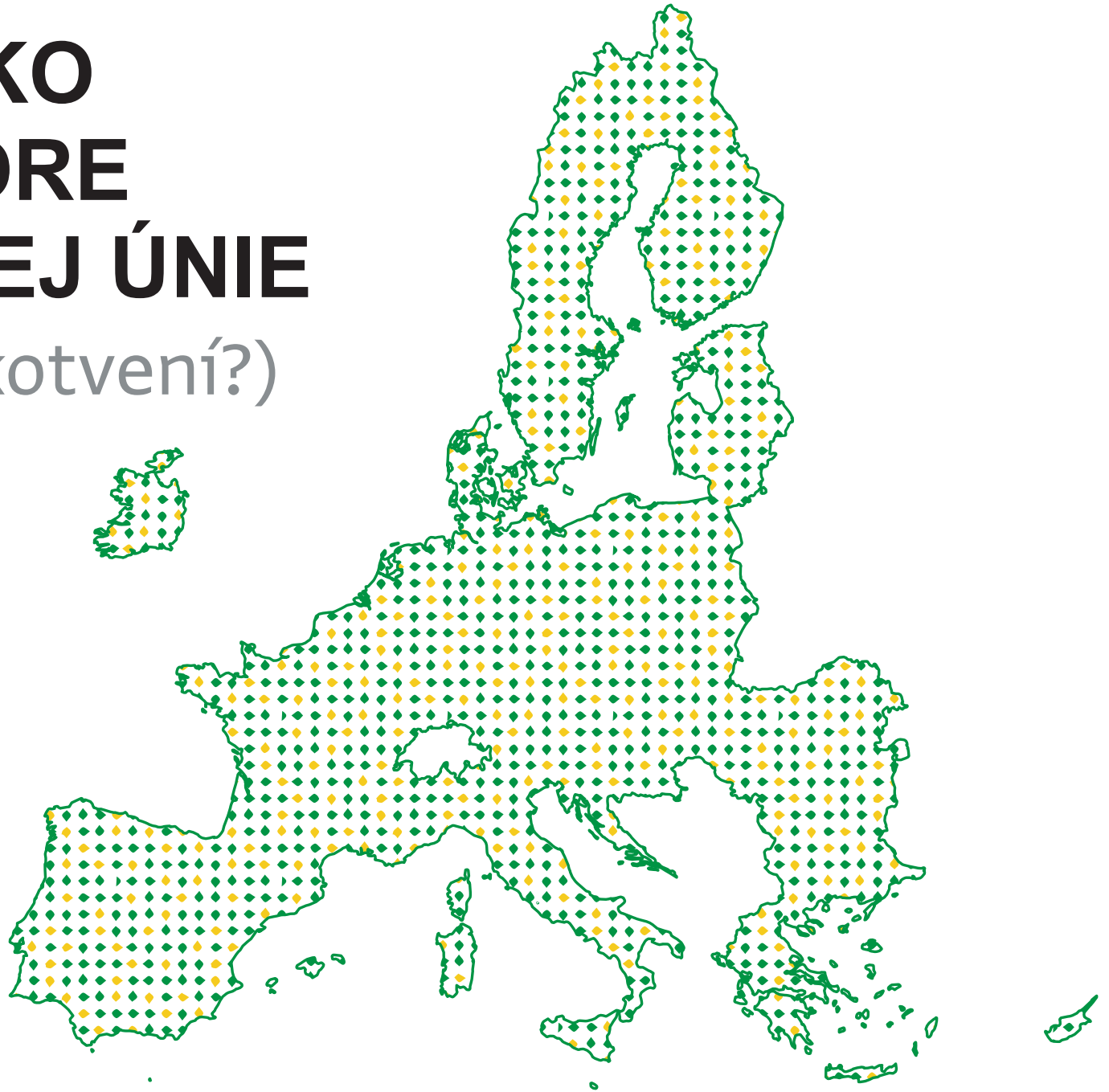
Pri realizácii cenzu v roku 2021 sa v rámci EÚ uplatňovali tri hlavné metodické prístupy: tradičné sčítanie pomocou dotazníkov, plne registrové sčítanie čerpajúce údaje výlučne z administratívnych zdrojov alebo kombinované sčítanie, ktoré prepája administratívne zdroje s terénnym zisťovaním. Osobitým prípadom zostáva Francúzsko, ktoré od roku 2004 uplatňuje metódu takzvaného priebežného sčítania (rolling census).

Údaje v publikácii sa vzťahujú k referenčnému roku 2021, v ktorom sa uskutočnil celoeurópsky cenzus.

★
★
★

SLOVENSKO V PRIESTORE EURÓPSKEJ ÚNIE

(Kde sme zakotvení?)

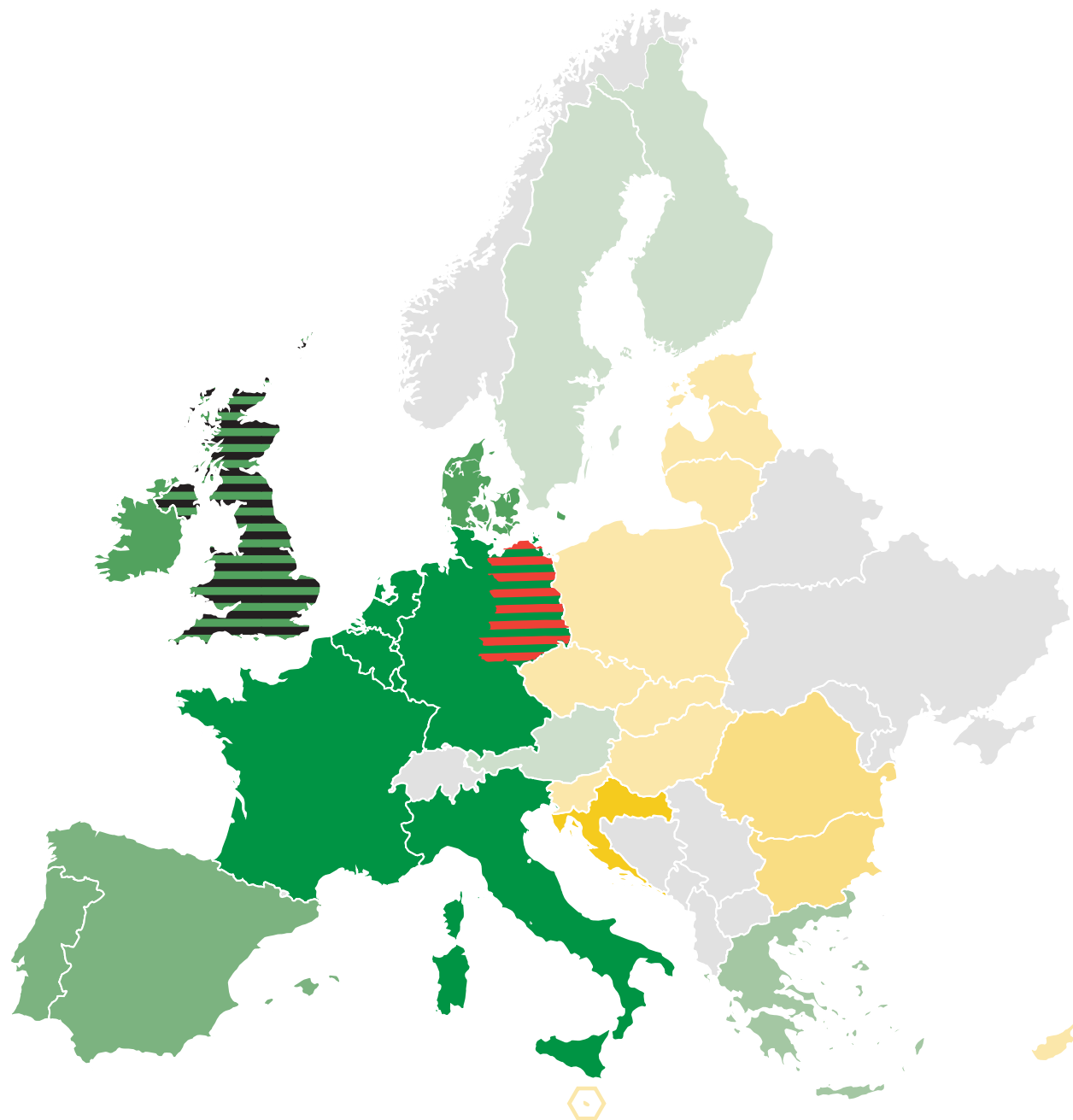

- **1958** zakladateľské krajiny
- **1973** prvé rozšírenie
- **1981** druhé rozšírenie
- **1986** tretie rozšírenie
- **1995** štvrté rozšírenie
- **2004** piate rozšírenie
- **2007** šieste rozšírenie
- **2013** siedme rozšírenie

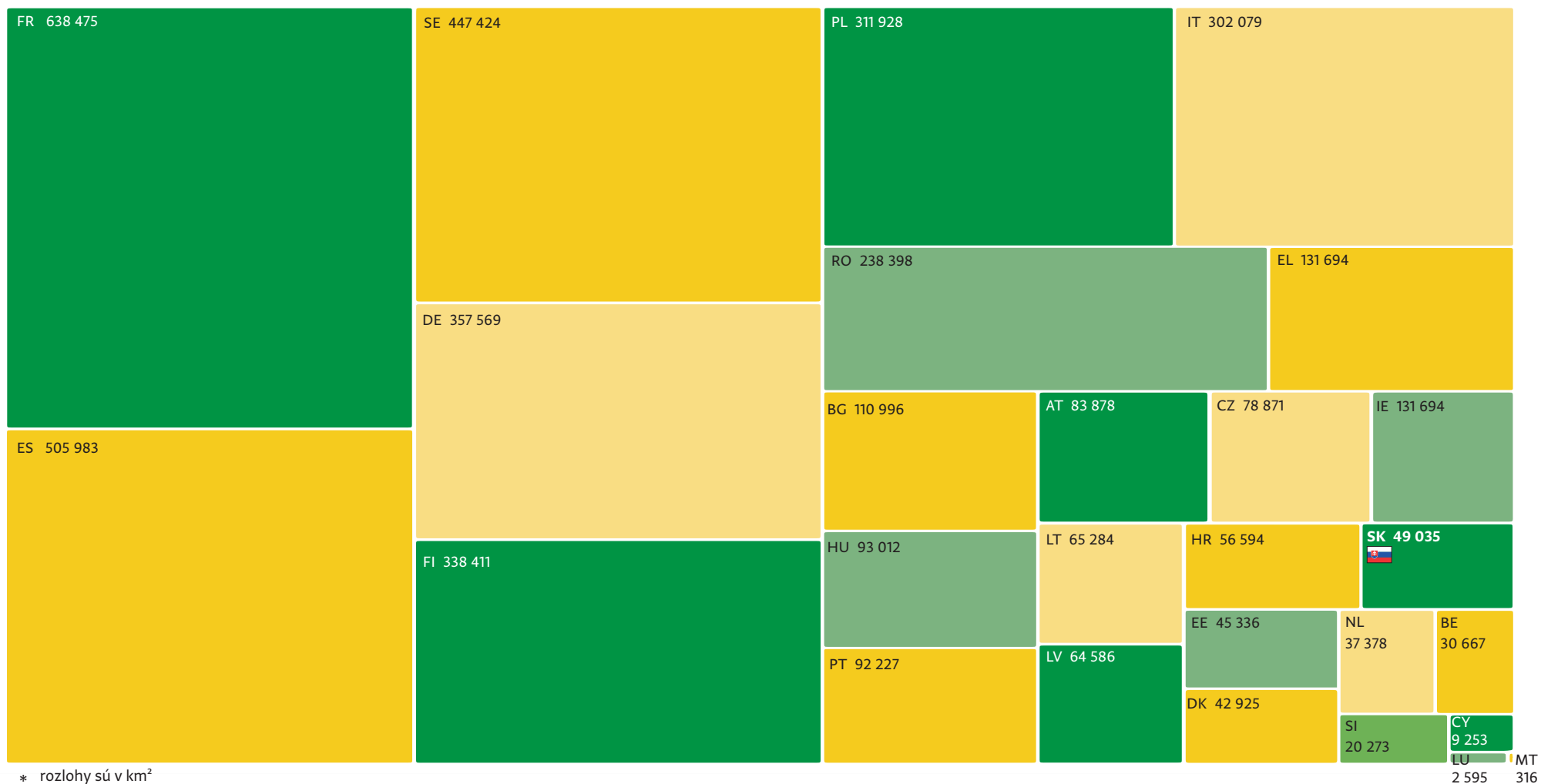
- **1990** zjednotenie Nemecka

- **2020** vystúpenie
 Spojeného kráľovstva

Slovensko sa stalo súčasťou EÚ
1. mája 2004 a 1. januára 2009
oficiálne zaviedlo spoločnú
európsku menu euro.

ROZLOHA KRAJÍN EÚ

Najrozľahlejším členským štátom EÚ je Francúzsko, za ktorým nasledujú Španielsko a Švédsko, pričom územie týchto troch najväčších štátov pokrýva takmer 38 % rozlohy celej EÚ. Na opačnom konci rebríčka stoja územne najmenšie štáty, ktorými sú Malta, Luxembursko a Cyprus. Spoločný podiel týchto troch krajín na celkovej rozlohe EÚ predstavuje iba 0,3 %. V rámci tohto porovnania sa Slovensko radí do skupiny desiatich územne najmenších krajín EÚ.

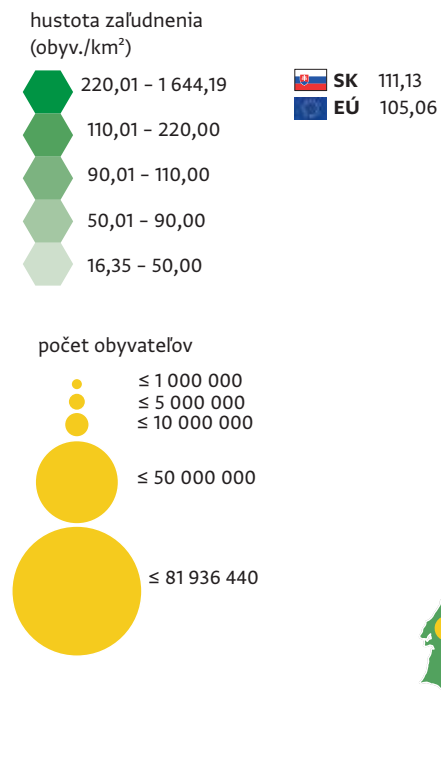

POČET OBYVATEĽOV (v mil.) V KRAJINÁCH EÚ PODĽA POHLAVIA 1981 – 2021

Územie	1981			1991			2001			2011			2021		
	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
Belgicko	9,849	4,810	5,038	9,979	4,876	5,103	10,296	5,035	5,261	11,001	5,402	5,599	11,555	5,700	5,854
Dánsko	5,124	2,528	2,596	5,146	2,536	2,610	5,349	2,644	2,705	5,561	2,757	2,804	5,840	2,905	2,935
Francúzsko	55,456	27,064	28,392	58,084	28,285	29,799	60,187	29,230	30,958	64,933	31,433	33,501	67,440	32,640	34,799
Nemecko	61,655	29,483	32,172	79,753	38,500	41,253	81,465	39,561	41,905	80,220	39,146	41,074	81,937	40,384	41,553
Grécko	9,738	4,779	4,959	10,260	5,055	5,204	10,934	5,413	5,521	10,816	5,303	5,513	10,482	5,126	5,357
Írsko	3,443	1,729	1,714	3,526	1,753	1,772	3,858	1,916	1,942	4,575	2,271	2,304	5,146	2,547	2,599
Taliano	56,557	27,506	29,051	56,778	27,558	29,220	56,996	27,587	29,409	59,434	28,746	30,688	59,030	28,819	30,211
Luxembursko	0,365	0,178	0,187	0,385	0,189	0,196	0,440	0,217	0,223	0,512	0,255	0,257	0,644	0,324	0,320
Holandsko	14,217	7,051	7,166	15,072	7,451	7,621	15,986	7,909	8,076	16,656	8,243	8,412	17,475	8,687	8,789
Spojené kráľovstvo	55,039	26,778	28,260	56,467	27,344	29,123	58,789	28,580	30,209	63,182	31,028	32,154	:	:	:
Portugalsko	:	:	:	9,863	4,755	5,108	10,356	5,000	5,356	10,562	5,047	5,516	10,343	4,920	5,423
Španielsko	:	:	:	38,872	19,036	19,836	40,847	20,013	20,834	46,816	23,104	23,712	47,401	23,249	24,152
Rakúsko	:	:	:	7,796	3,754	4,042	8,033	3,889	4,144	8,402	4,094	4,308	8,969	4,419	4,550
Fínsko	:	:	:	4,998	2,426	2,572	5,181	2,529	2,652	5,375	2,638	2,737	5,534	2,734	2,800
Švédsko	:	:	:	8,587	4,242	4,345	8,883	4,393	4,490	9,483	4,727	4,756	10,452	5,261	5,192
Bulharsko	:	:	:	:	:	:	7,929	3,862	4,066	7,365	3,587	3,778	6,520	3,136	3,384
Cyprus	:	:	:	:	:	:	0,690	0,338	0,351	0,840	0,409	0,432	0,923	0,450	0,474
Česko	:	:	:	:	:	:	10,230	4,982	5,248	10,437	5,110	5,327	10,524	5,187	5,338
Estónsko	:	:	:	:	:	:	1,370	0,632	0,738	1,294	0,601	0,694	1,332	0,633	0,698
Maďarsko	:	:	:	:	:	:	10,198	4,851	5,348	9,938	4,718	5,219	9,610	4,624	4,986
Lotyšsko	:	:	:	:	:	:	2,377	1,095	1,282	2,070	0,946	1,124	1,893	0,875	1,018
Litva	:	:	:	:	:	:	3,484	1,629	1,855	3,043	1,403	1,641	2,811	1,305	1,506
Malta	:	:	:	:	:	:	:	:	:	0,417	0,208	0,210	0,520	0,270	0,250
Poľsko	:	:	:	:	:	:	38,230	18,516	19,714	38,045	18,420	19,624	37,019	17,913	19,106
Rumunsko	:	:	:	:	:	:	21,681	10,569	11,112	20,122	9,789	10,333	19,054	9,246	9,808
 Slovensko	:	:	:	:	:	:	5,379	2,613	2,767	5,397	2,628	2,769	5,449	2,665	2,784
Slovinsko	:	:	:	:	:	:	1,964	0,959	1,005	2,050	1,015	1,036	2,109	1,060	1,049
Chorvátsko	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	3,872	1,865	2,007
 EÚ spolu	271,443	131,908	139,535	365,566	177,762	187,804	481,134	233,962	247,172	498,546	243,025	255,521	443,884	216,944	226,941

: údaj nie je uvedený z logických dôvodov

POČET OBYVATEĽOV A HUSTOTA ZAĽUDNENIA KRAJÍN EÚ

Najľudnatejšou členskou krajinou EÚ je Nemecko, za ktorým nasledujú Francúzsko a Taliansko. Údaje ukazujú značnú demografickú asymetriu, kým populácia troch najľudnatejších krajín koncentrovala takmer polovicu (47 %) obyvateľstva EÚ, tri najmenej ľudnaté krajiny (Malta, Luxembursko a Cyprus) dosiahli spoločný podiel iba 0,47 %, teda stonásobne nižšiu hodnotu. V rámci tohto rozloženia tvorí podiel slovenskej populácie 1,23 % z celkového počtu obyvateľov EÚ, čím Slovensko uzatvára desiatku krajín s najnižším počtom obyvateľov.

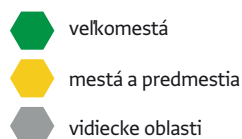
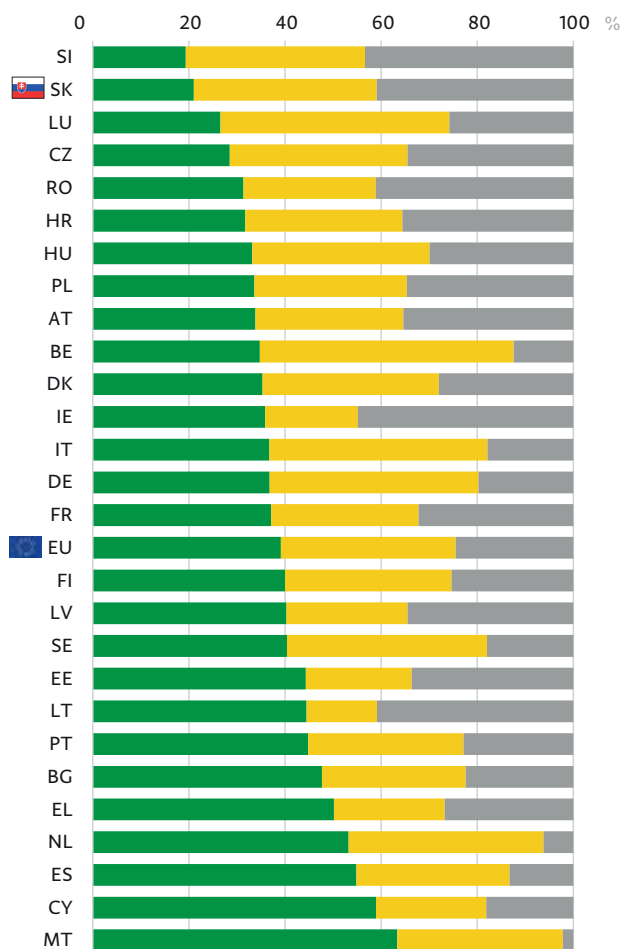
Najnižšou hustotou obyvateľov v rámci EÚ jednoznačne disponujú Fínsko (16 obyv./km²) a Švédsko (23 obyv./km²).

Celá tretina členských štátov sa nachádza v strednom pásme s hustotou medzi 100 až 120 obyv./km², pričom do tejto skupiny patrí aj Slovensko (111 obyv./km²).

Na opačnom konci stojí päťka krajín s vysokou koncentráciou obyvateľstva, nad 200 obyv./km². Ide o Nemecko (229), Luxembursko (248), Belgicko (377), Holandsko (468) a Maltu, ktorá je na pomery EÚ extrémnym unikátom s hustotou zaľudnenia až 1 644 obyv./km².

Obyvatelia Slovenska tvoria
 1,23 %
 obyvateľov EÚ.

OBYVATELIA KRAJÍN EÚ PODĽA STUPŇA URBANIZÁCIE

Slovensko patrí k najmenej urbanizovaným krajinám EÚ, v kategórii veľkomiest žije iba 21 % jeho obyvateľov. Tento podiel je hlboko pod celoúnijným podielom (39 %) a predstavuje druhú najnižšiu hodnotu v EÚ, hneď po Slovinsku (19 %). Opakom je Malta, kde vo veľkomestách žije až 63 % jej populácie.

V kontraste s mestským modelom vykazuje Slovensko silný vidiecky charakter. Vo vidieckom type osídlenia žije až 41 % obyvateľov Slovenska, čo výrazne prevyšuje podiel EÚ ako celku (24 %) a ostro kontrastuje s Malťou, kde podiel vidieckeho obyvateľstva tvorí minimum v EÚ (2 %).

Zaujímavosťou je, že až 38 % populácie patrí do kategórie „mestá a predmestia“, čo robí zo Slovenska krajinu s mimoriadne decentralizovaným osídlením a silnou sieťou stredne veľkých sídiel.

Hlavné mestá KRAJÍN EÚ

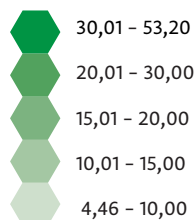
Sieť hlavných miest v EÚ je výrazne heterogénna a zahŕňa tak obrovské miliónové megamestá, ako aj populačne malé sídla.

Kým v aglomerácii Valletty žije nadpolovičná väčšina obyvateľov Malty, v absolútnych číslach ide o najmenej ľudnaté hlavné mesto EÚ (276-tisíc). Opačným pólom je Paríž, ktorý s viac ako 10,3 milióna obyvateľmi (15,4 % obyvateľstva krajiny) predstavuje najväčšiu koncentráciu populácie v hlavnom meste v rámci EÚ, pričom za Parížom nasleduje Madrid (5,1 mil.). V tomto aspekte sa Bratislava (takmer 480-tisíc obyvateľov) radí k stredne veľkým hlavným mestám EÚ, pričom absolútnym počtom obyvateľov prekonáva Tallinn či Ľubľanu, no nedosahuje veľkosť susednej Viedne (1,9 mil.) ani Prahy (1,3 mil.).

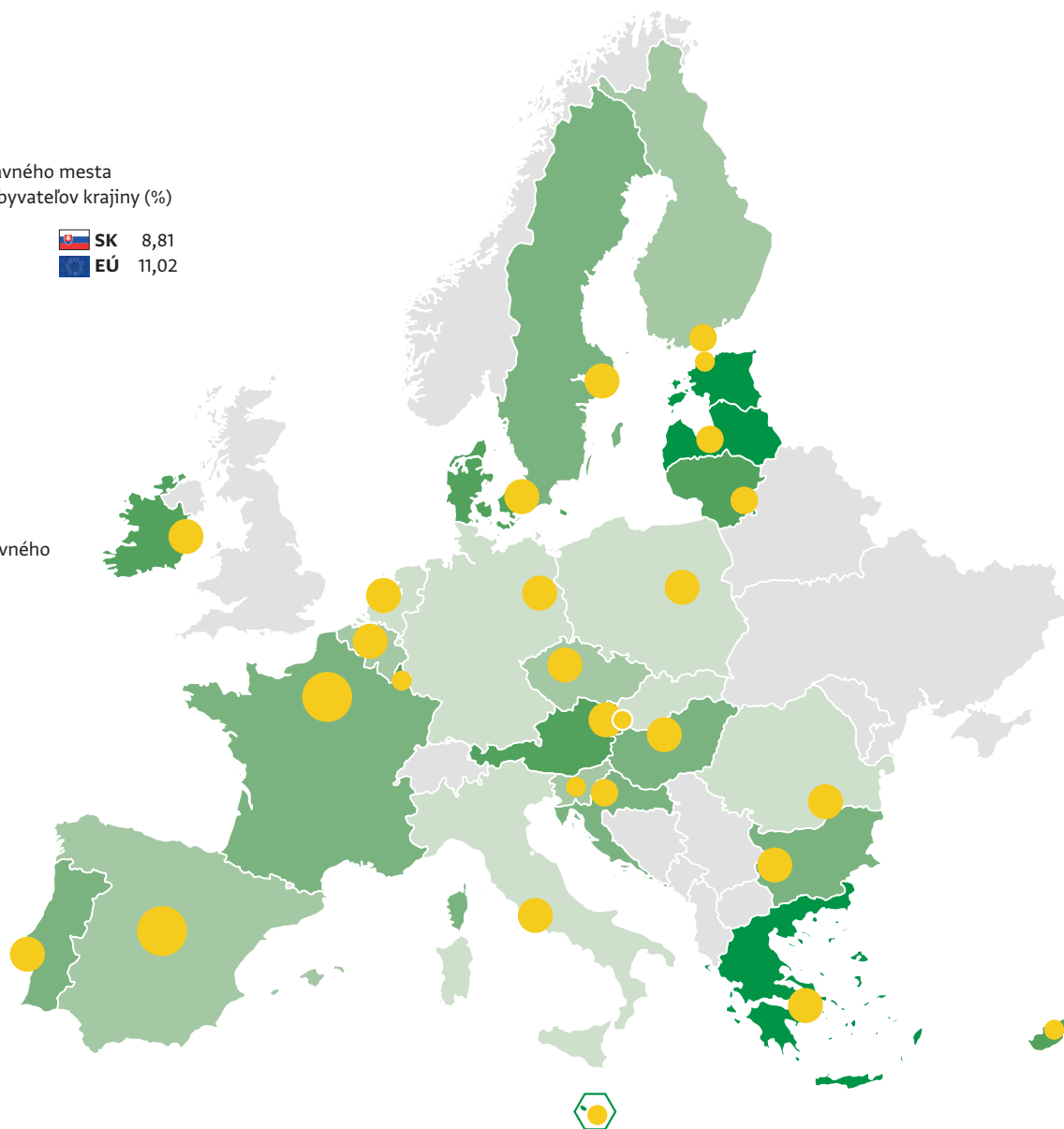
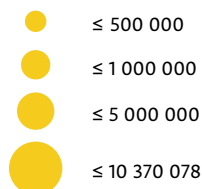
POSTAVENIE HLAVNÝCH MIEST V ŠTRUKTÚRE OSÍDLANIA KRAJÍN EÚ

podiel obyvateľov hlavného mesta
na celkovom počte obyvateľov krajiny (%)

SK 8,81
EÚ 11,02

počet obyvateľov hlavného mesta

Z hľadiska postavenia hlavných miest v štruktúre osídlenia výrazne špecifickú skupinu tvoria ostrovné štáty, kde hlavné mesto absorbuje zásadnú časť obyvateľstva. Extrémom je Malta (Valletta), kde v aglomerácii hlavného mesta žije až 53 % obyvateľov krajiny. Je nasledovaná Cypr (Nikózia) s podielom 28 %.

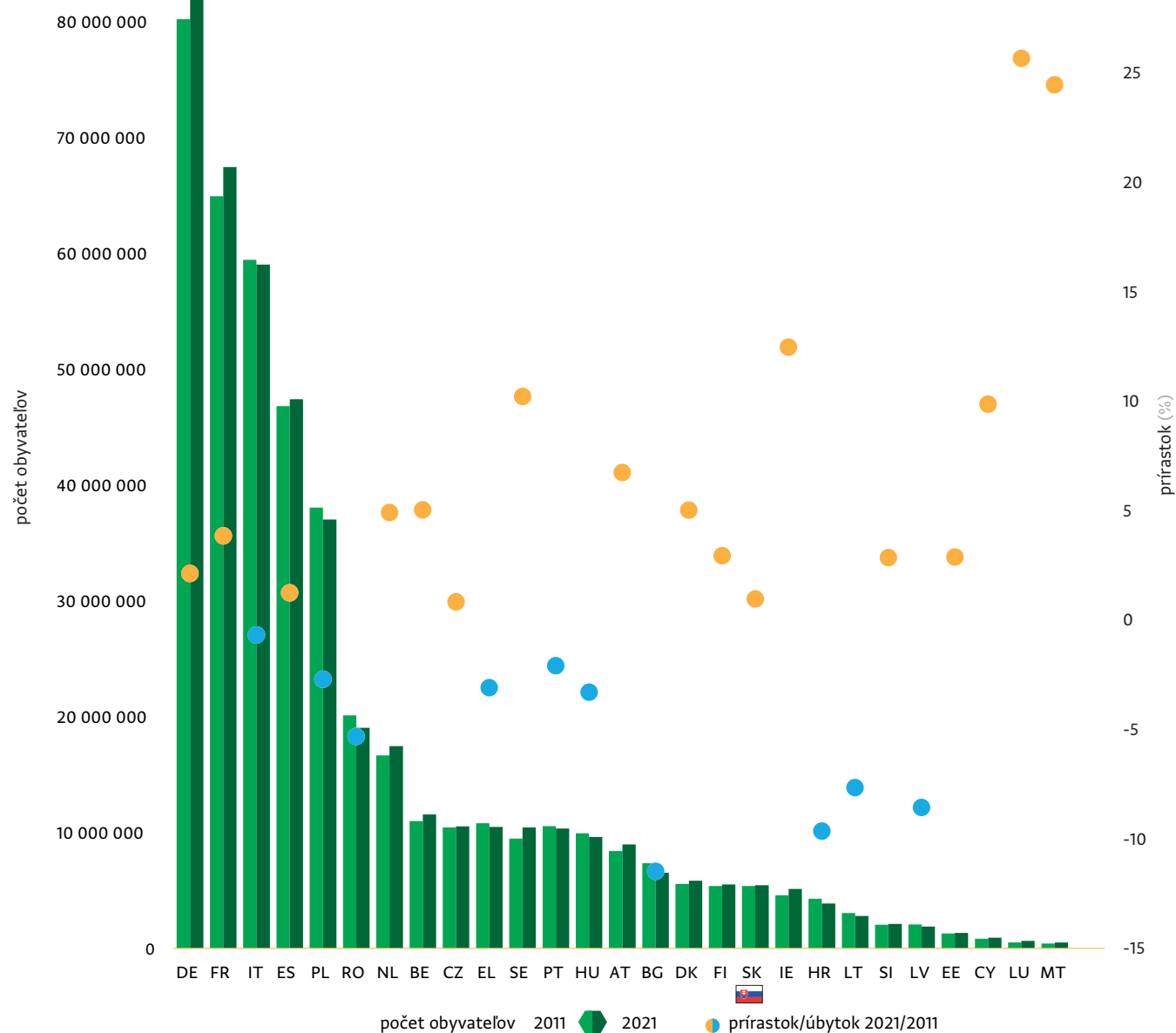
V rámci kontinentálnych štátov sa vysoká miera centralizácie prejavuje v pobaltských krajinách (Tallinn 34 %, Riga 33 %) a v Grécku (Atény 32 %), kde hlavné mestá predstavujú dominantné demografické a socioekonomické jadrá štátu.

Opačný pól predstavujú krajiny s rozsiahlou populáciou rozloženou do viacerých regionálnych centier. Najnižší podiel obyvateľstva v hlavnom meste majú Nemecko (Berlín 5 %), Taliansko (Rím 5 %) a Poľsko (Varšava 5 %), kde demografickú váhu hlavného mesta vyvažujú ďalšie silné aglomerácie a regionálne metropoly. Nízkou mieru koncentrácie dosahuje aj Holandsko (Amsterdam 6 %).

V tomto kontexte sa Slovensko s podielom Bratislavy na celkovom počte obyvateľov krajiny (9 %) radí ku krajinám s relatívne nízkou koncentráciou obyvateľstva do hlavného mesta. Hodnotou sa nachádza blízko Rumunska (Bukurešť 10 %) či Belgicka (Brusel 11 %).

POČET OBYVATEĽOV V KRAJINÁCH EÚ V ROKOCH 2011 A 2021

Populácia EÚ sa v poslednom medzicenzálnom období (2011 – 2021) zmenšila takmer o 55 mil., čo predstavuje pokles o 11 %.

Prírastok obyvateľstva zaznamenalo 17 krajín (LU, MT, IE, SE, CY, AT, BE, DK, NL, FR, DE, SI, ES, FI, CZ, EE, SK), úbytok obyvateľstva zaznamenalo 10 krajín (IT, PT, PL, HU, EL, RO, HR, LT, LV, BG). Z hľadiska absolútneho počtu obyvateľov zostala najväčšou populácia Nemecka (82 mil.) a najmenšou populácia Cypru (0,9 mil.).

Najviac narástli populácie Francúzska s prírastkom viac ako 2,5 milióna obyvateľov a Nemecka s prírastkom 1,7 milióna. Naopak, Rumunsko aj Poľsko stratili za dekádu viac ako 1 milión obyvateľov. Slovensko zaznamenalo prírastok presahujúci 50-tisíc obyvateľov.

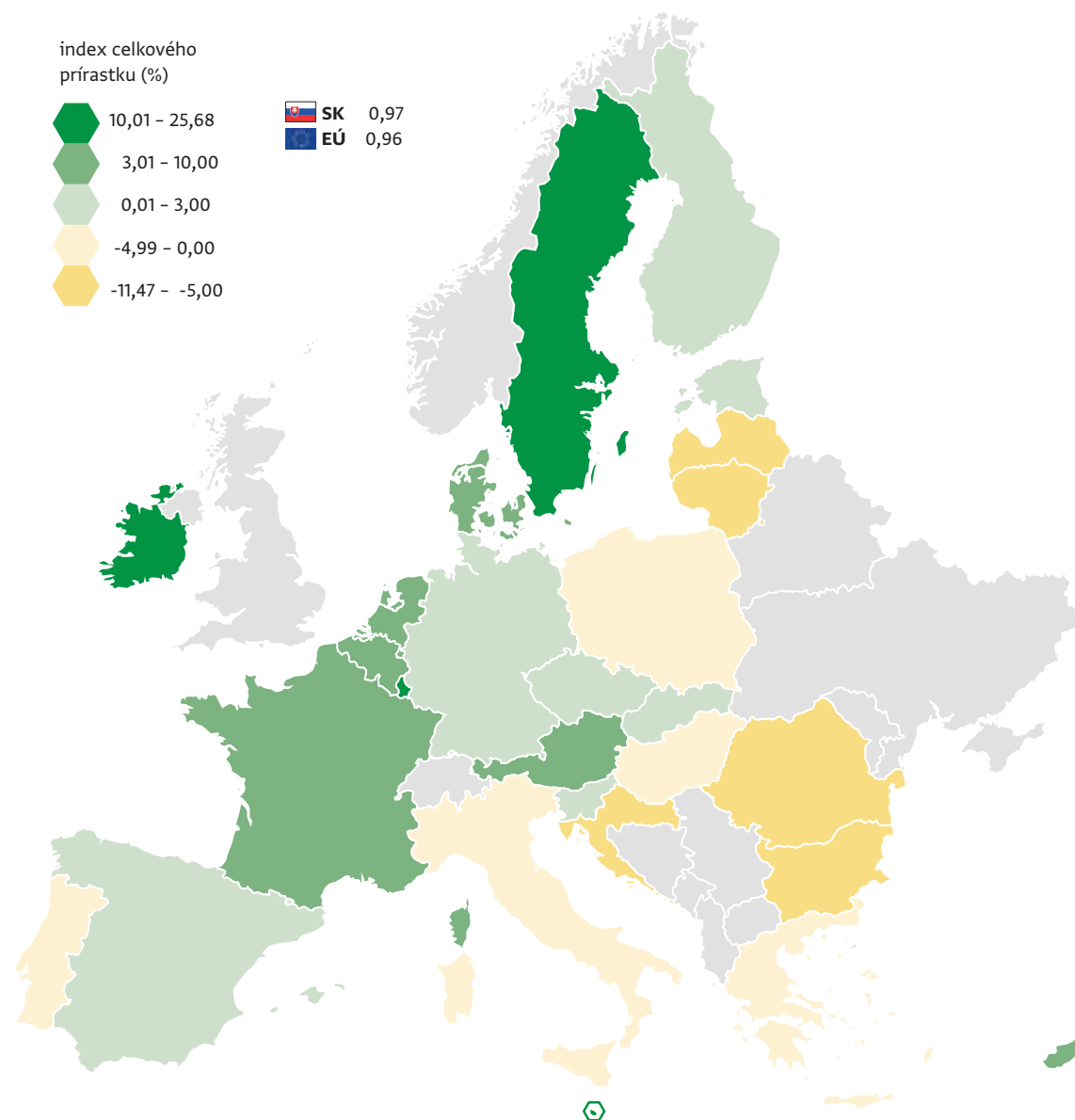
PRÍRASTOK OBYVATEĽSTVA V KRAJINÁCH EÚ (2011 – 2021)

V poslednom medzicenzálnom období sú populačný rast a stabilizácia koncentrované primárne v krajinách západného a severného makroregiónu EÚ. Špecifickú subkategóriu predstavujú dynamicky rastúce ostrovné štáty a mikroštáty situované v južnej a západnej časti. Naopak, trajektória demografického úbytku je príznačná pre východnú a juhovýchodnú časť EÚ, s presahom do vybraných štátov južnej časti EÚ.

Slovensko sa svojou geografickou a socio-demografickou polohou nachádza na rozhraní týchto zhlukov; zatiaľ čo priestorovo je integrálnou súčasťou stredoeurópskeho regiónu, parametrom populačnej dynamiky inklinuje k stabilizovanejšiemu západoeurópskemu jadr.

Z hľadiska podielových zmien na jednej strane stoja krajiny s masívnym, až štvrtinovým nárastom obyvateľstva, kde dominuje Luxembursko (26 %) a Malta (24 %). Na druhej strane sa nachádzajú štáty s kritickým demografickým prepadom, pričom najväčší úbytok zaznamenalo Bulharsko (-11 %) spoločne s Lotyšskom a Litvou (okolo -8 %).

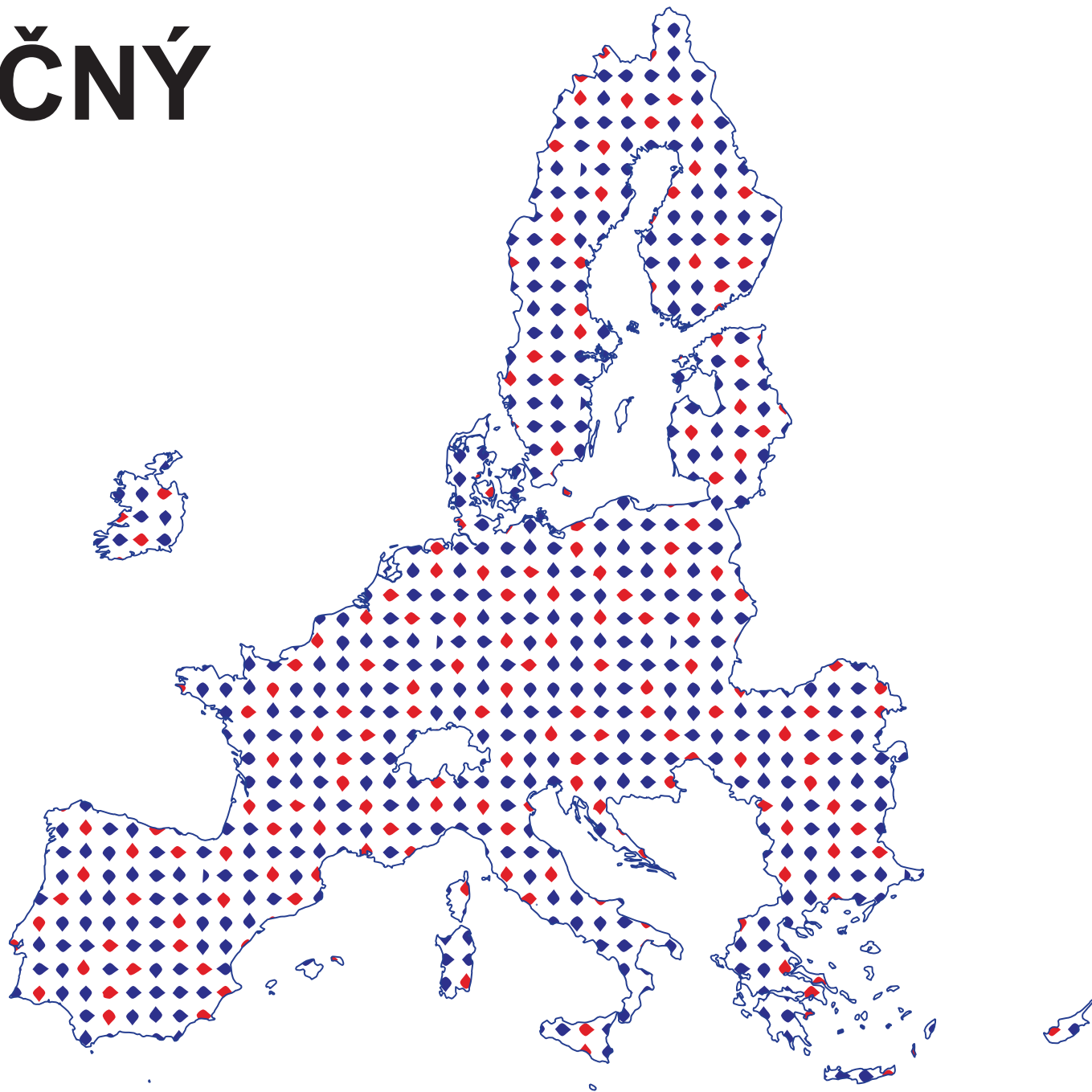
V tomto kontexte Slovensko vykazuje najvyššiu mieru podobnosti s Českom (1 %), no zároveň aj so západoeurópskymi krajinami, akými sú Španielsko (1 %) či Nemecko (2 %).

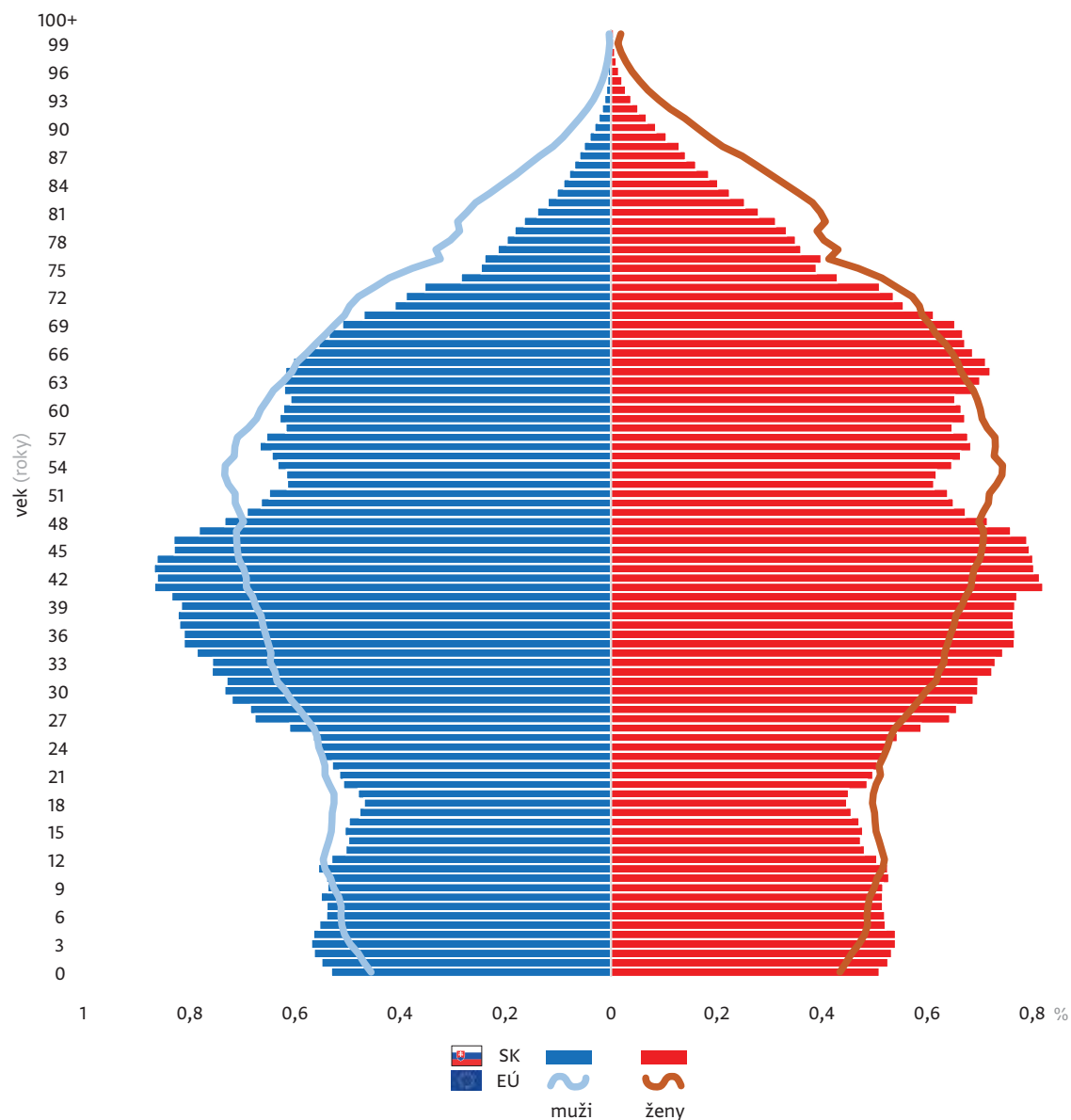

POPULAČNÝ PROFIL

(Kto sme?)

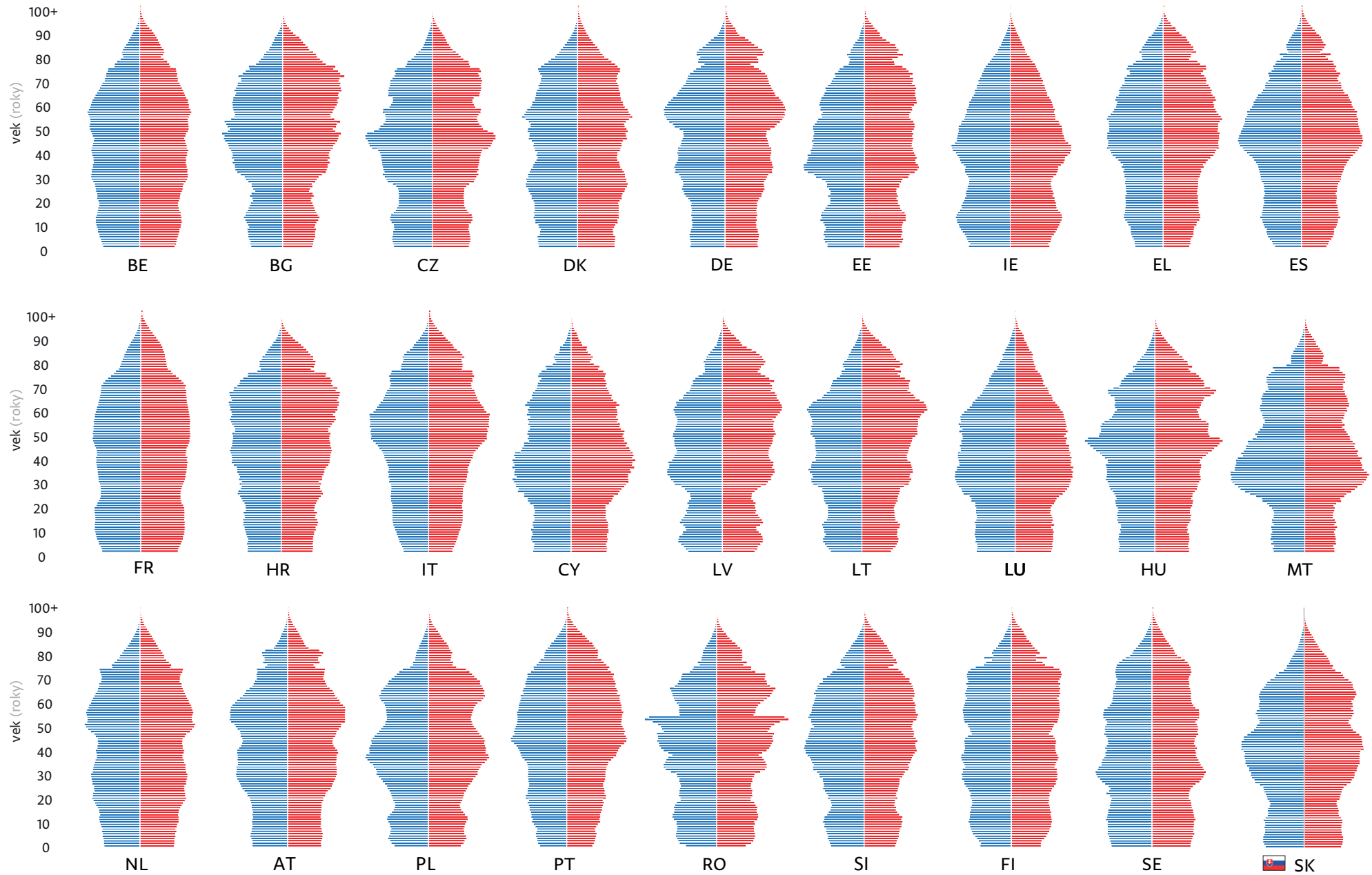
VEKOVÝ-POHLAVNÁ ŠTRUKTÚRA EÚ A SR

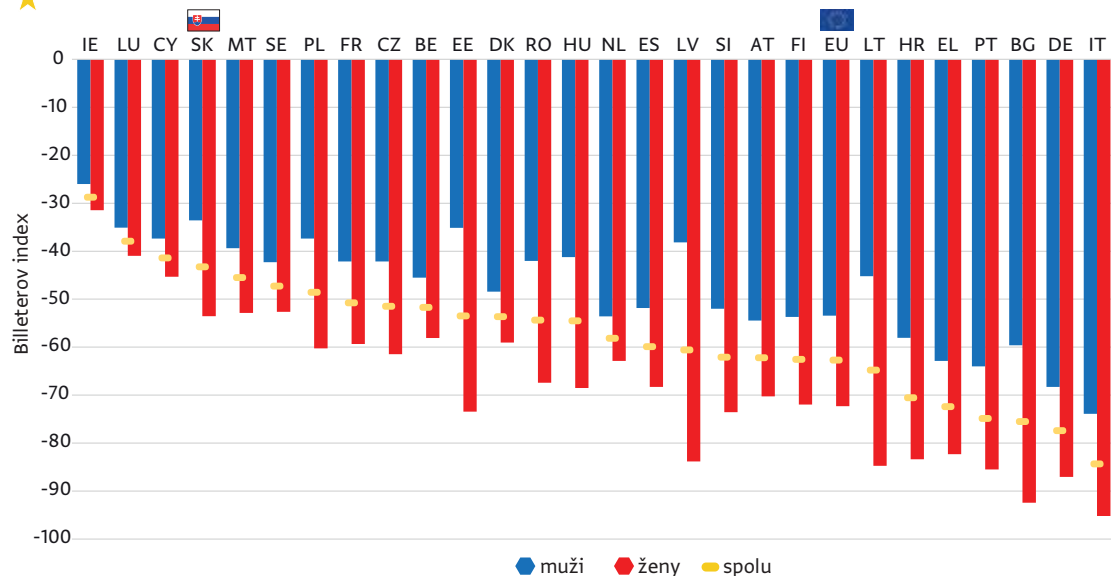
Veková pyramída obyvateľstva Slovenska vykazuje v porovnaní s EÚ rozdielnú vnútornú štruktúru, ktorú charakterizuje výraznejšia generačná asymetria. V skupinách najmladšieho obyvateľstva (do 4 r.) si Slovensko udržiava mierne vyššie zastúpenie v porovnaní s referenčnou hodnotou EÚ ako celku. Výrazná odchýlka nastáva v kohorte 25- až 50-ročných, kde Slovensko disponuje početne silnými populačnými ročníkmi, ktoré signifikantne presahujú celoúniijnú úroveň, pričom maximálne hodnoty dosahuje v skupine štyridsiatnikov, čím v súčasnosti vytvára robustné produktívne jadro populácie. Naopak, v starších vekových skupinách nad 55 rokov nastáva inverzia tohto trendu a podiel obyvateľstva Slovenska v týchto kohortách klesá pod úroveň EÚ ako celku.

Vekovo-pohlavné pyramídy členských štátov EÚ indikujú odlišný demografický vývoj. Kohortnú kontinuitu s postupným zužovaním základne vykazujú Dánsko či Francúzsko, čo svedčí o ich relatívne vyrovnanejšej dlhodobej reprodukčnej stratégii. Naopak, pokročilé štrukturálne starnutie s kriticky zúženou základňou mladých ročníkov a koncentráciou najpočetnejších kohort vo veku nad 50 rokov je charakteristické pre Nemecko a Taliansko. Členské krajiny strednej a východnej časti EÚ, ako Poľsko, Rumunsko, Česko a Slovensko, predstavujú asymetrický typ s hlbokými generačnými zárezmi a „vlnovitou“ štruktúrou, ktoré reflektujú spoločensko-ekonomické transformačné zmeny. Štrukturálnu anomáliu vykazuje aj Malta, kde horizontálna asymetria na mužskej strane v mladšom produktívnom veku (20 až 45 rokov) priamo odráža intenzívnejšiu imigráciu s prevahou mužov.

VEKOVO-POHLAVNÁ ŠTRUKTÚRA KRAJÍN EÚ

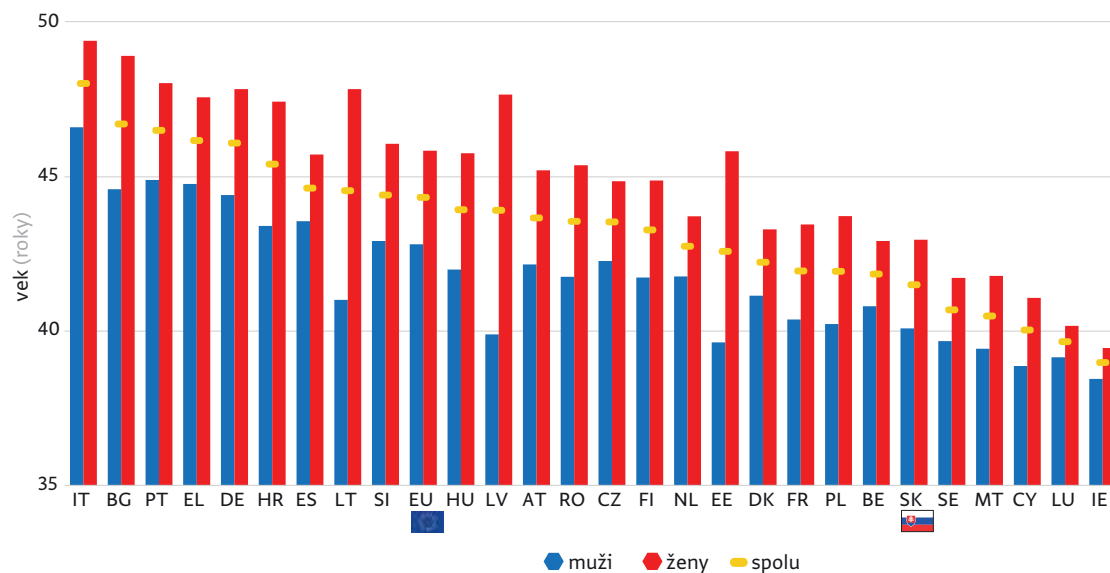
BILLETEROV INDEX V KRAJINÁCH EÚ

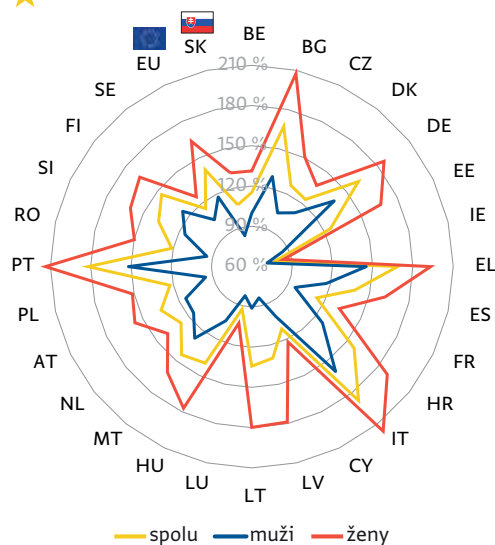
Billeterov index meria štrukturálny vzťah medzi predreprodukčnou (0 – 14) a poreprodukčnou zložkou populácie (50+), pričom záporné hodnoty vo všetkých krajinách EÚ potvrdzujú regresívny typ reprodukcie. Hodnota za celú EÚ dosahuje úroveň -63, čo znamená, že na každých 100 obyvateľov EÚ v reprodukčnom veku (15 – 49) pripadá o 63 obyvateľov vo veku 50+ viac, než obyvateľov vo veku 0-14 rokov, pričom výraznejší regres sa prejavuje u žien (-72) v porovnaní s mužmi (-53). Maximálnu úroveň regresu dosahuje Taliansko (celkovo -84; u žien až -95). Slovensko sa s celkovou hodnotou -43 radí do prvej štvrtiny krajín EÚ s najnižšou intenzitou regresu a nachádza sa značne nad úrovňou EÚ ako celku.

Mediánový vek rozdeľuje populáciu na dve polovice, pričom hodnota za EÚ ako celok dosahuje 44 rokov, tzn. 1/2 populácie EÚ má viac ako 44 rokov. Vyšší mediánový vek je v ženskej časti populácie (ženy: 46 r.; muži: 43 r.). Medzi krajinami EÚ je najvyšší mediánový vek v Taliansku (celkovo 48 r.; u žien až 49 r.), najnižší zatiaľ v Írsku (39 r.). Slovensko sa s celkovou hodnotou 42 rokov (muži: 40 r.; ženy: 43 r.) radí medzi tretinu krajín EÚ s najnižšími hodnotami vekového mediánu.

MEDIÁNOVÝ VEK V KRAJINÁCH EÚ

INDEX STARNUTIA V KRAJINÁCH EÚ

Indexy veku jasne potvrdzujú celoeurópsky trend starnutia populácie. Index starnutia v EÚ ako celku dosahuje hodnotu 140, tzn. že na 100 detí (0 – 14) pripadá v priemere až 140 seniorov (65 +), tento jav priamo ovplyvňuje celkový index ekonomickej závislosti, podľa ktorého na 100 osôb v produktívnom veku (15 – 64) v EÚ pripadá v priemere 6 detí a seniorov spolu.

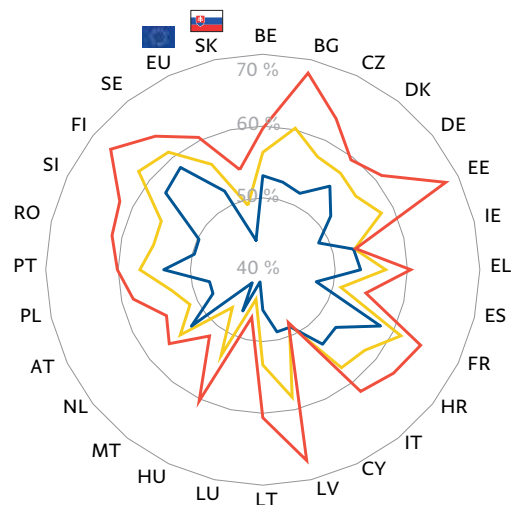
Index starnutia (odhaľuje rýchlosť starnutia populácie).

Najstaršie krajiny:

1. Taliansko – 188 (na 100 detí (0 – 14) pripadá takmer 188 seniorov (65+))
2. Portugalsko – 182
3. Grécko – 169

Najmladšie krajiny:

1. Írsko – 78 (jediná krajina EÚ, kde deti výrazne prevládajú nad seniormi)
2. Luxembursko – 92
3. Slovensko – 107 (Slovensko patrí k najmladším, no už prekročilo bod zlomu 100)

Celkový index ekonomickej závislosti (ukazuje celkový ekonomický tlak na ľudí v produktívnom veku).

Najvyššie celkové zaťaženie:

1. Fínsko – 62 % (na 100 osôb v produktívnom veku pripadá až 62 detí a seniorov spolu)
2. Francúzsko – 61 %
3. Švédsko – 61 %

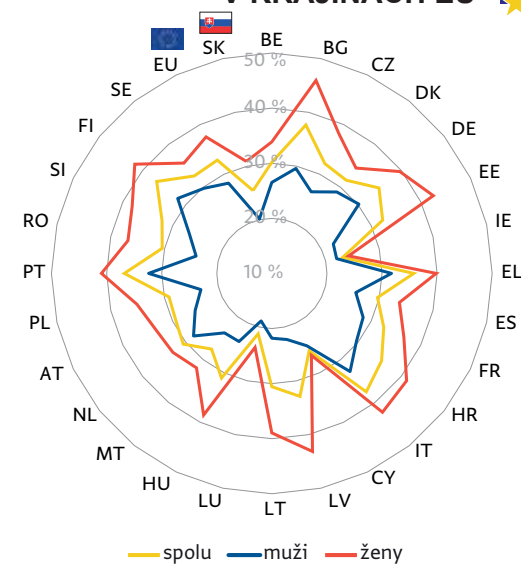
Najnižšie celkové zaťaženie:

1. Luxembursko – 44 %
2. Malta – 47 %
3. Cyprus – 49 %

Slovensko je s hodnotou mierne nad 49 % na 4. mieste krajín EÚ s najnižším zaťažením.

INDEX EKONOMICKEJ ZÁVISLOSTI V KRAJINÁCH EÚ

INDEX EKONOMICKEJ ZÁVISLOSTI STARÝCH ĽUDÍ V KRAJINÁCH EÚ

Index ekonomickej závislosti starých ľudí (ukazuje priamy tlak starnutia na dôchodkové a sociálne systémy).

Najvyššie zaťaženie:

1. Bulharsko – 38 % (na 100 osôb v produktívnom veku (15 – 64) pripadá takmer 38 seniorov)
2. Taliansko – 37 %
3. Portugalsko – 37 %

Najnižšie zaťaženie:

1. Luxembursko – 21 % (na jedného seniora pripadá takmer 5 osôb v produktívnom veku)
2. Írsko – 23 %
3. Slovensko – 25 % (Slovensko má tretiu najlepšiu pozíciu v EÚ)

Index ekonomickej závislosti mladých ľudí (ukazuje, ktoré krajiny majú najsilnejšiu budúcu generáciu).

Najvyššie zaťaženie:

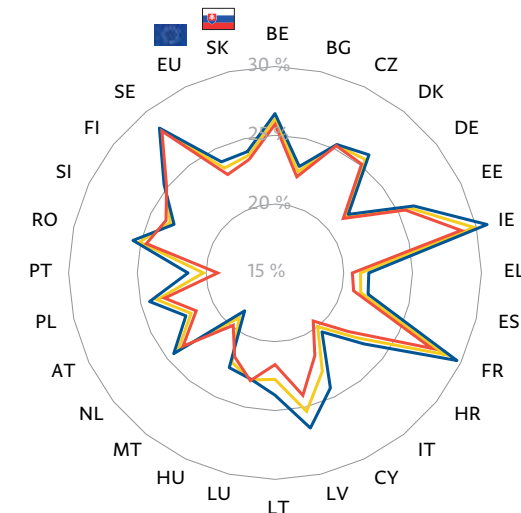
1. Írsko – 30 % (na 100 osôb v produktívnom veku pripadá 30 detí)
2. Francúzsko – 29 %
3. Švédsko – 28 %

Najnižšie zaťaženie:

1. Malta – 19 % (len 19 detí na 100 osôb v produktívnom veku)
2. Taliansko – 20 %
3. Portugalsko – 20 %

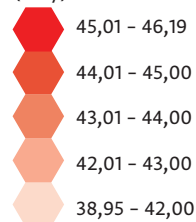
Slovensko (24 %) sa nachádza na úrovni EÚ ako celku.

INDEX EKONOMICKEJ ZÁVISLOSTI MLADÝCH ĽUDÍ V KRAJINÁCH EÚ

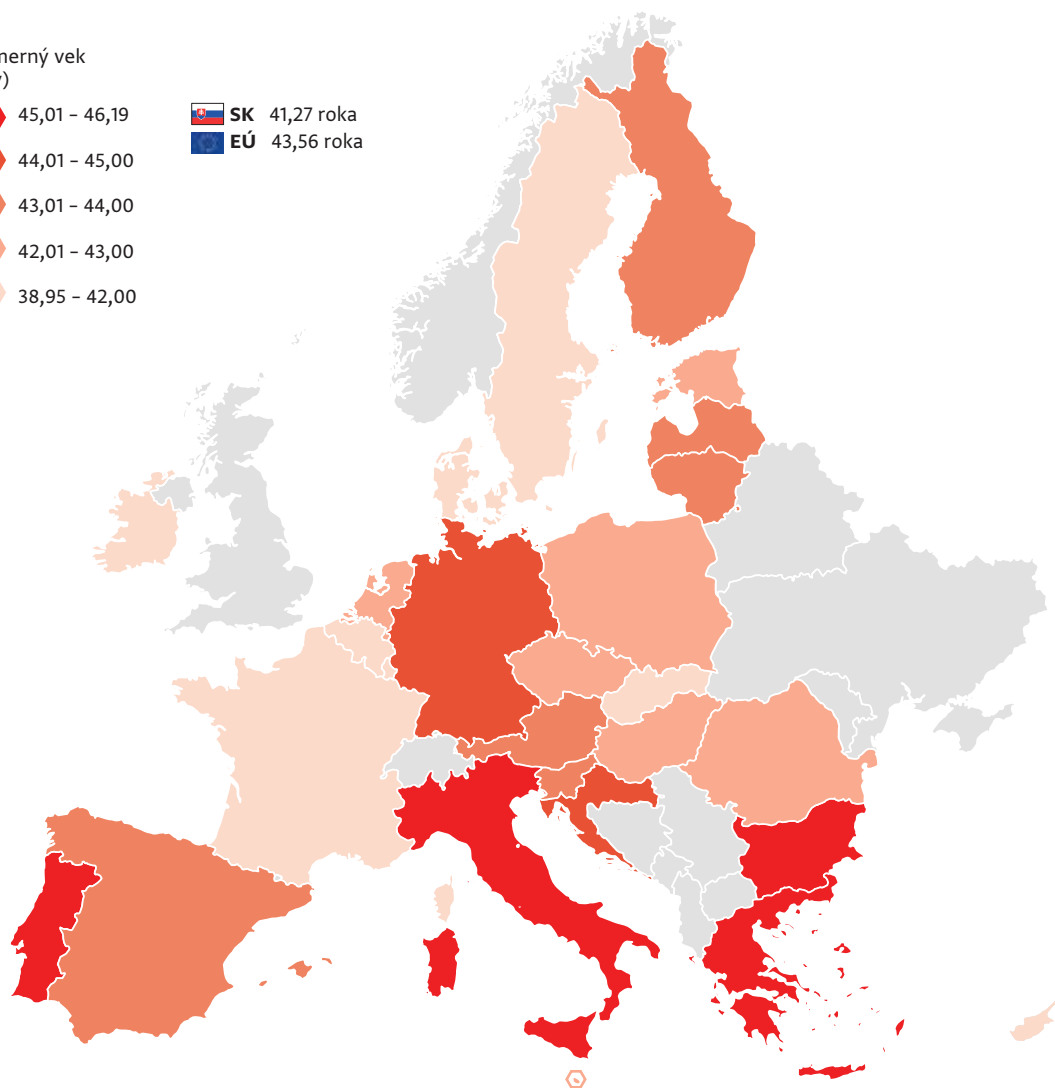

PRIEMERNÝ VEK V KRAJINÁCH EÚ

priemerný vek
(roky)

 SK 41,27 roka
 EÚ 43,56 roka

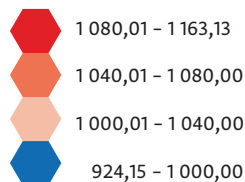
Hodnota priemerného veku za EÚ ako celok dosahuje 44 rokov. Najvyšší je v Taliansku (46 r.) najnižší v Írsku (39 r.). Slovensko s hodnotou 41 rokov má priaznivejšiu pozíciu a patrí do skupiny 4 krajín EÚ s najnižším priemerným vekom.

Vo väčšine krajín EÚ vrátane Slovenska je vekový medián vyšší ako priemerný vek, čo odzrkadľuje starnutie populácie spôsobené dlhodobo nízkou pôrodnosťou. Keďže chýbajú deti, medián sa posúva smerom nahor do starších ročníkov.

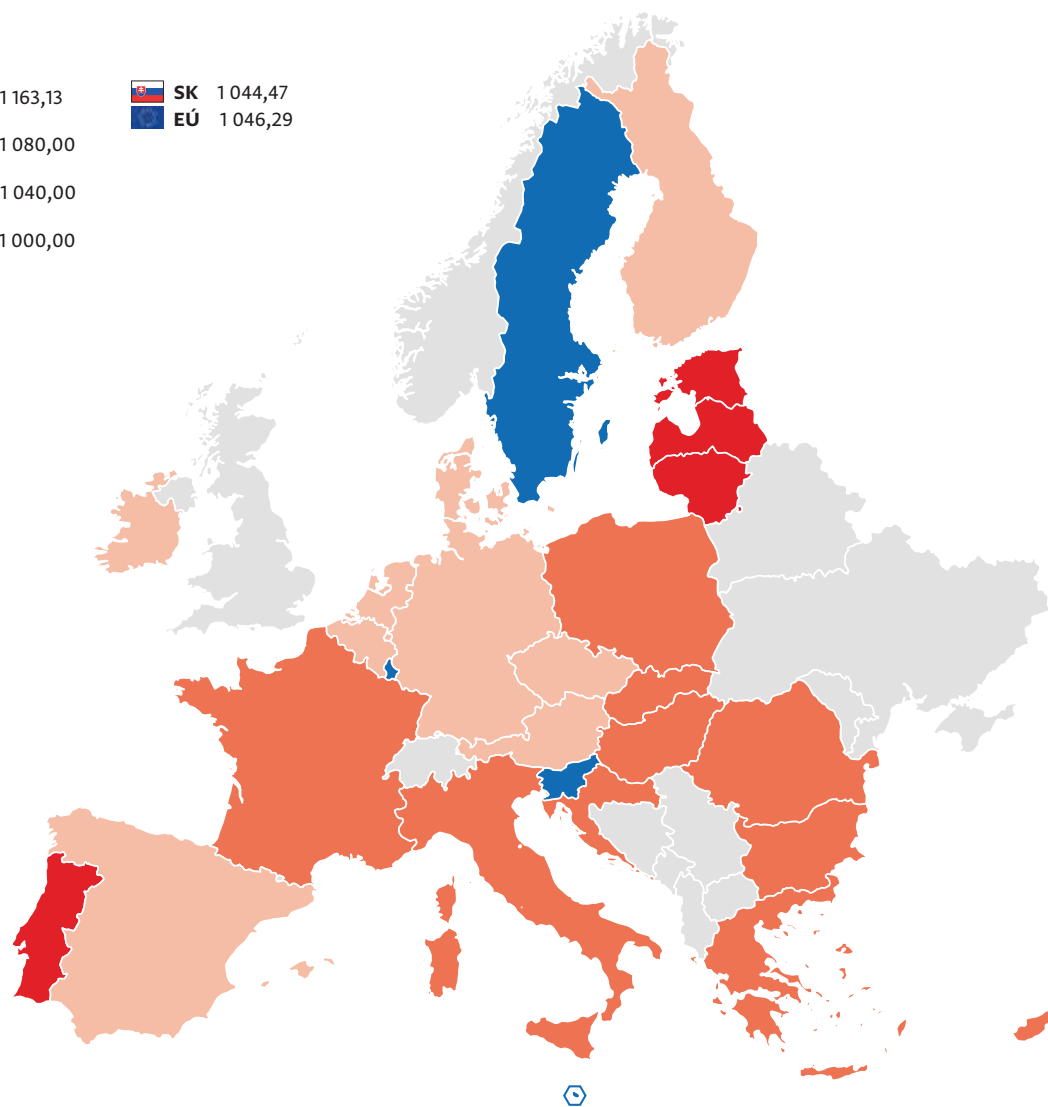
Sú však krajiny, kde je vyšší priemerný vek ako medián (LU, SE, CY, MT). Spôsobuje to najmä fakt, že vďaka imigrácii či stabilnejšej pôrodnosti je viac ako polovica populácie relatívne mladá, no početná skupina dlho žijúcich seniorov posúva matematický priemer nahor.

INDEX FEMININITY V KRAJINÁCH EÚ

index femininity

SK 1 044,47
EÚ 1 046,29

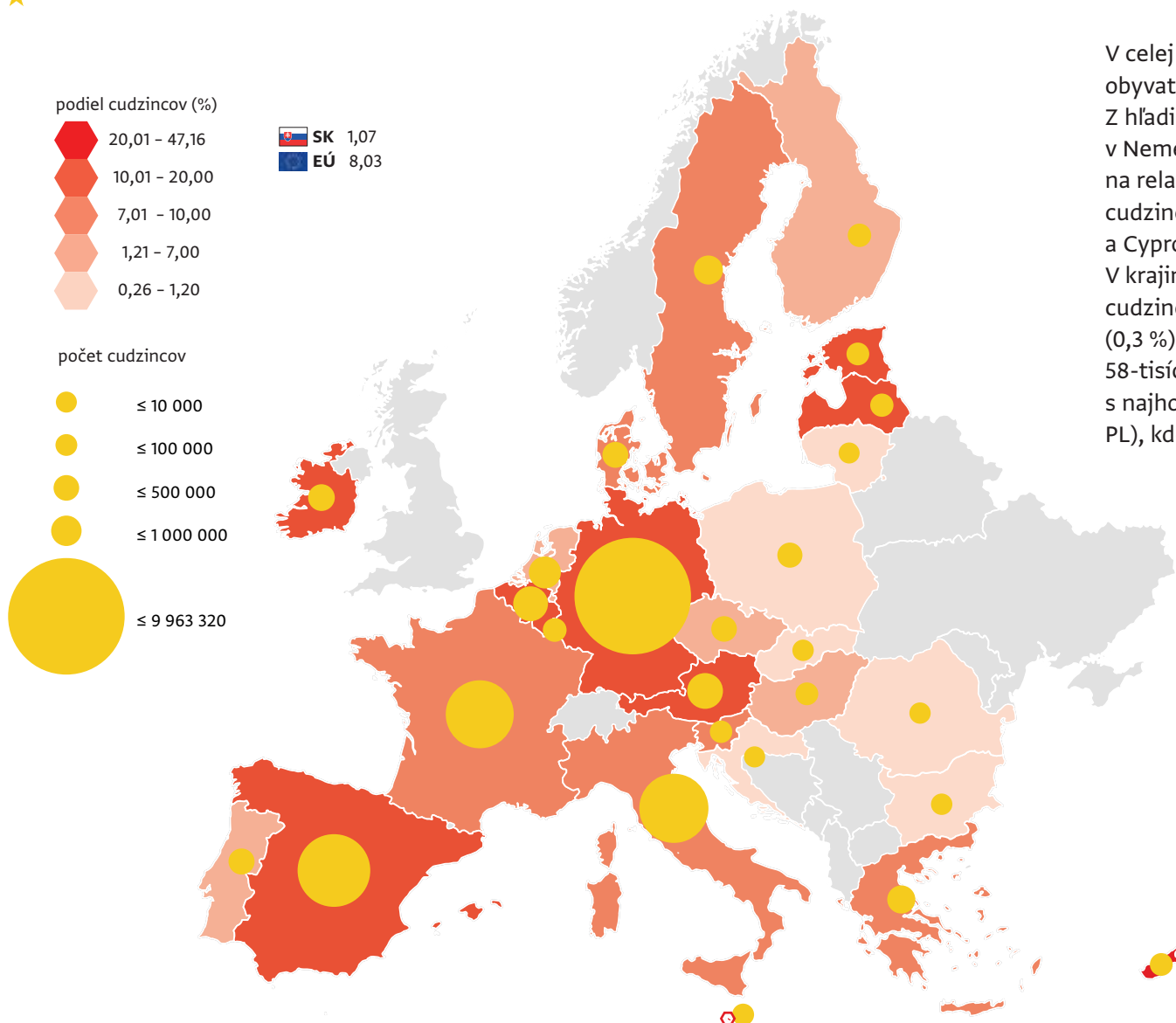

Index femininity potvrdzuje celoúnijný trend demografickej prevahy ženskej zložky populácie nad mužskou, v EÚ ako celku pripadá na 1 000 mužov 1 046 žien.

Slovensko sa s hodnotou 1 044 nachádza veľmi blízko tejto úrovne a radí sa k štátom s relatívne vyváženým pomerom pohlaví. V rámci celej EÚ sa hodnoty tohto ukazovateľa pohybujú v širokom rozpätí. Na jednej strane spektra stoja pobaltské štáty Lotyšsko (1 163) a Litva (1 154), opačný pól predstavujú krajiny s maskulínnou štruktúrou obyvateľstva, kde počet mužov prevyšuje počet žien. Hodnotu indexu pod hranicou 1 000 zaznamenávajú štyri členské štáty, a to Slovinsko (990), Švédsko (987), Luxembursko (985) a Malta s najnižším indexom femininity na úrovni 924.

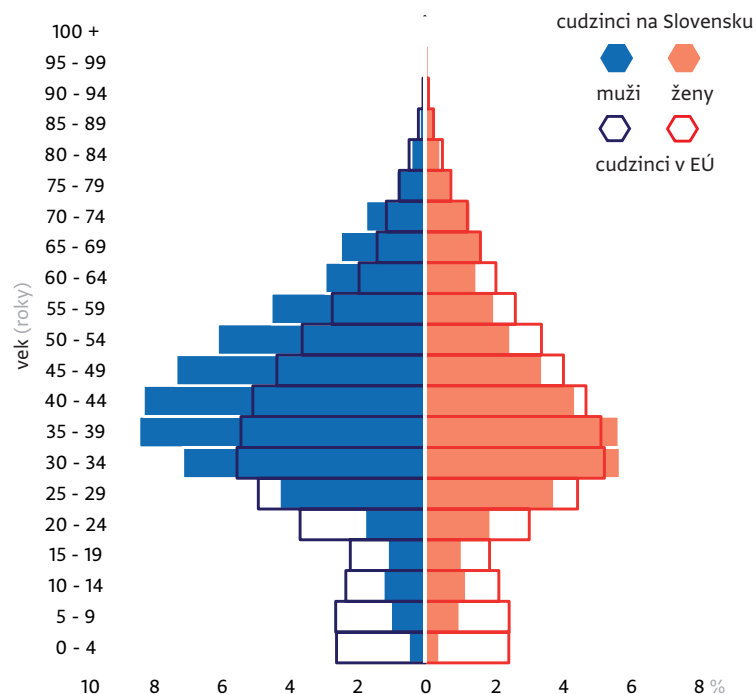
PODIEL A POČET CUDZINCOV V KRAJINACH EÚ

V celej EÚ tvoria cudzinci 8 % z jej celkového počtu obyvateľov, čo predstavuje viac ako 35,6 milióna osôb. Z hľadiska počtu, žije jednoznačne najviac cudzincov v Nemecku (takmer 10 miliónov), no pri pohľade na relatívny podiel v populácii dominuje Luxembursko, kde cudzinci tvoria až 47 % obyvateľstva, nasledované Maltou a Cyplom s hodnotami nad 21 %.

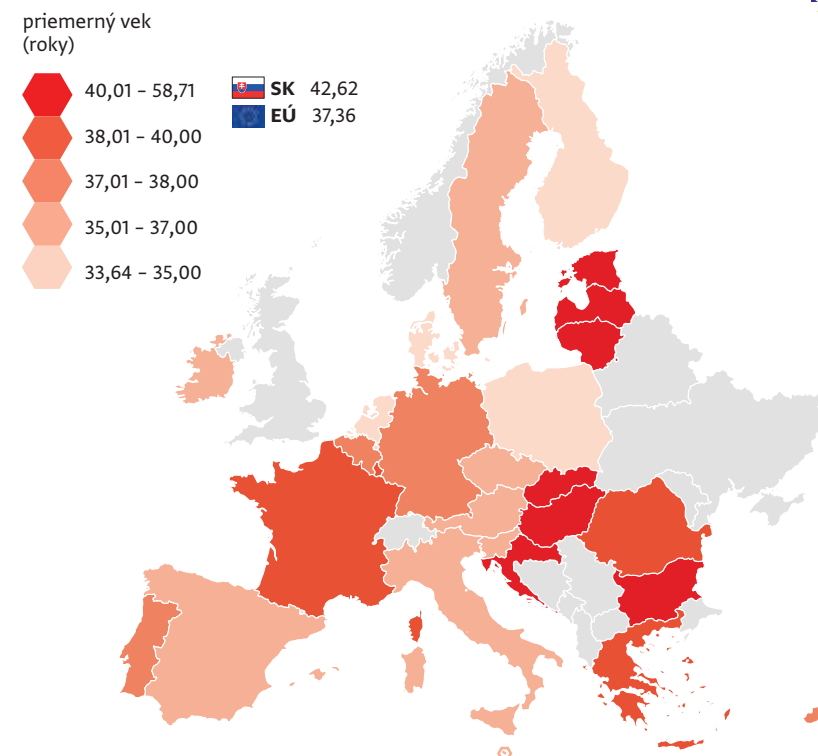
V krajinách strednej a východnej časti EÚ je podiel cudzincov veľmi nízky. Najnižšie podiely má Rumunsko (0,3 %) a Litva (0,6 %). Slovensko s podielom 1,1 % (približne 58-tisíc cudzincov) sa tým radí medzi 6 krajín EÚ s najhomogénnejším obyvateľstvom (RO, LT, HR, BG, SK, PL), kde podiel cudzincov nepresahuje 1,2 %.

VEKOVO-POHLAVNÁ ŠTRUKTÚRA CUDZINCOV V EÚ A SR

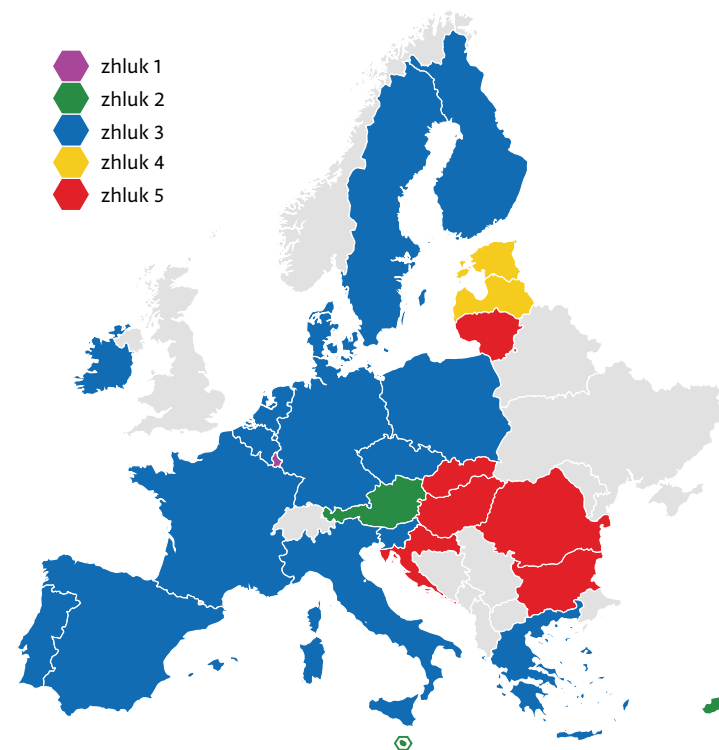
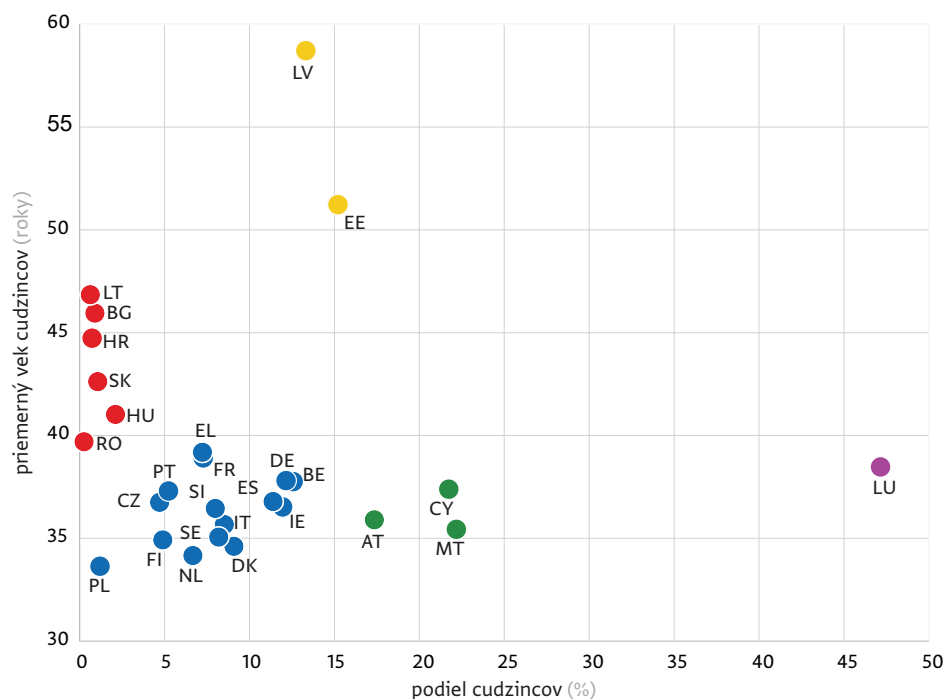
Vekové zloženie odhaľuje štrukturálne rozdiely v zložení populácie cudzincov medzi Slovenskom a EÚ ako celkom. Slovensko má medzi cudzinacami výrazne menej zastúpenú detskú zložku (0 – 14). Kým v EÚ tvoria tieto deti 15 % z celkového počtu cudzincov, na Slovensku iba 5 %. Tento rozdiel sa následne premieňa do kategórie osôb v produktívnom veku (15 – 64). V celej EÚ tvorí produktívna zložka cudzincov 77 %, pričom na Slovensku je tento podiel výrazne vyšší a dosahuje až 84 %. Detailnejší pohľad na jednotlivé päťročné kohorty ukazuje, že na Slovensku sú najsilnejšie zastúpené kategórie od 30 do 49 rokov, ktoré tvoria vyše 50 % všetkých cudzincov, zatiaľ čo v EÚ je v týchto vekových skupinách 40 % cudzincov. Určité rozdiely sú aj v poproduktívnom veku (65 +), v rámci celej EÚ predstavujú seniori 9 % cudzincov, na Slovensku je ich podiel vyšší (10 %). Z hľadiska pohlavia je celková populácia cudzincov v EÚ vyváženejšia. Na Slovensku je významná asymetria v produktívnom veku, kde jednoznačne dominujú muži.

PRIEMERNÝ VEK CUDZINCOV V KRAJINÁCH EÚ

Populácia cudzincov žijúcich na Slovensku sa vyznačuje vysokým priemerným vekom (43 r.), podobný jav je zrejмый aj v populáciách krajín východnej časti EÚ (Lotyšsko 59 r., Estónsko 51 r., Bulharsko 46 r., Chorvátsko 45 r., Maďarsko 41 r.). V porovnaní najmä so západnými či južnými krajinami EÚ ide o výrazný rozdiel, napríklad, v Holandsku je priemerný vek cudzincov 34 rokov, v Nemecku 38 rokov. Relatívne vysoký priemerný vek cudzincov na Slovensku je spôsobený tým, že ide najmä o pracovnú migráciu. Jadro cudzincov preto tvoria ľudia v produktívnom veku (najmä muži vo veku 30 až 44 rokov), pričom v štruktúre chýba výraznejšia základňa detí a mladých ľudí, ktorá v iných krajinách s rodinným typom migrácie priemerný vek prirodzene znižuje.

KRAJINY EÚ PODĽA PODIELU CUDZINCŮV A PRIEMERNÉHO VEKU CUDZINCŮV

Vzťah medzi podielom cudzincov a ich priemerným vekom rozčleňuje krajiny EÚ do piatich pomerne dobre rozlíšiteľných skupín.

Zhluk 1 predstavuje izolovaný extrém (Luxembursko), keďže cudzinci tvoria takmer polovicu jeho obyvateľstva (47 %) pri priemernom veku 38 rokov.

Zhluky 2 a 3 zoskupujú krajiny západnej, severnej a južnej časti EÚ a vyznačujú sa mladšou populáciou cudzincov.

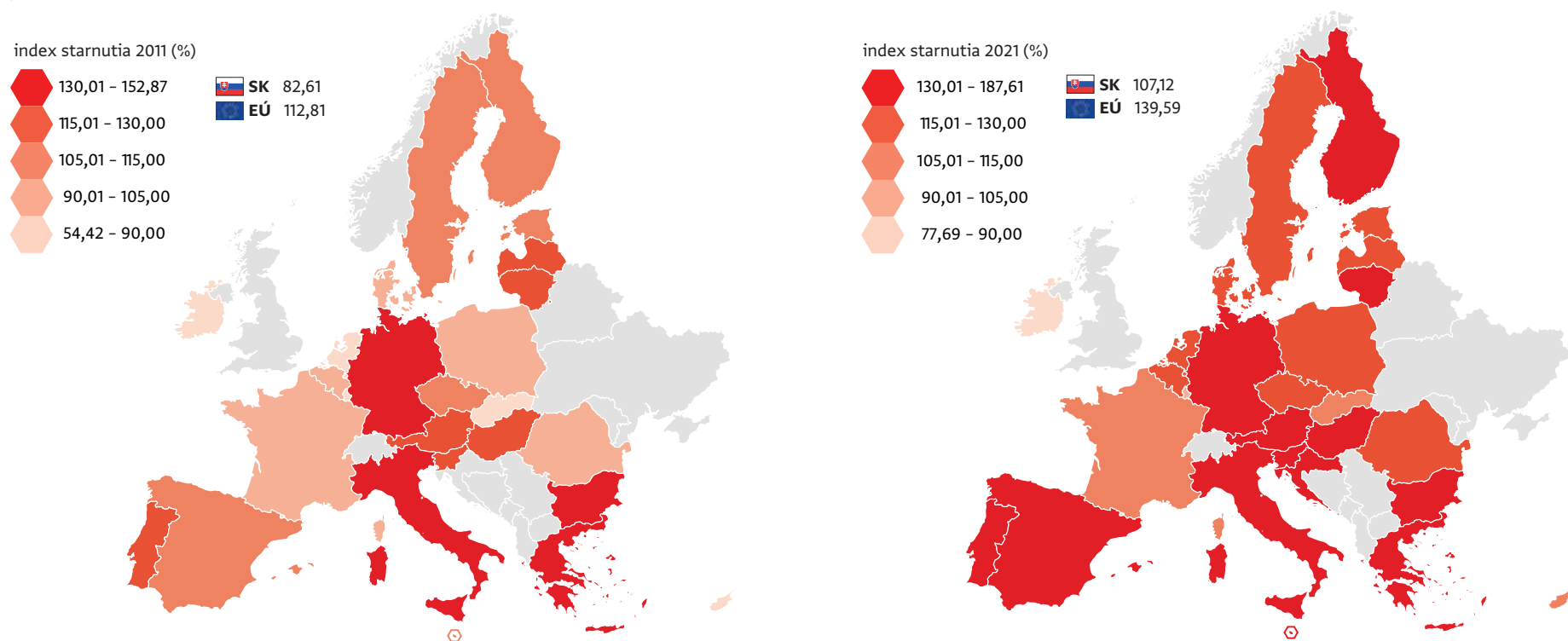
Medzi nimi, v rámci zhluku 2 (Cyprus, Rakúsko a Malta), je možné identifikovať relatívne vysoký podiel cudzincov od 17 % v Rakúsku po 22 % na Malte, pričom ich priemerný vek sa pohybuje v rozmedzí 35 až 37 rokov.

Zhluk 3 je najpočetnejší a spája 14 štátov ako Nemecko, Francúzsko, Španielsko, Taliansko a ďalšie, kde sa podiel cudzincov pohybuje od 1 % do 13 % a ich priemerný vek je od 34 do 39 rokov. V rámci tohto zhluku má osobitné postavenie Poľsko, ktoré sa svojím nízkym podielom cudzincov podobá skôr na krajiny v zhluku 5, avšak priemerný vek jeho cudzincov (34 rokov) patrí medzi najnižšie v rámci krajín EÚ, čo ho z hľadiska vekovej štruktúry priraduje práve do tohto zoskupenia.

Zhluk 4 (Lotyšsko a Estónsko) má osobitné postavenie. Od ostatných sa odlišuje predovšetkým mimoriadne vysokým priemerným vekom cudzincov v rozmedzí od 51 do 59 rokov, pričom ich podiel v populácii sa pohybuje medzi 13 % a 15 %. Tento model odráža zrejme špecifickú prítomnosť dlhodobo usadenej staršej populácie, ktorá však nedisponuje štátnym občianstvom danej krajiny a v ktorom nedochádza k výraznejšej obnove mladšími migračnými vlnami.

Zhluk 5 tvoria krajiny s veľmi nízkym podielom cudzincov (do 2 %), pričom priemerný vek cudzincov je tu relatívne vysoký a pohybuje sa od 40 do 47 rokov. Ide o typický obraz krajín strednej a juhovýchodnej časti EÚ vrátane Slovenska, ktoré nie sú primárnym cieľom medzinárodnej migrácie.

STARNUTIE POPULÁCIÍ KRAJÍN EÚ V PRIEBEHU MEDZICENZÁLNEHO OBDOBIA (2011 – 2021)

Starnutie populácie zasiahlo celú EÚ, pričom priemerný vek obyvateľov vzrástol v poslednom medzicenzálnom období zo 41 na 44 rokov.

Prebieha dvoma spôsobmi: „zhora“ nárastom podielu seniorov (65+) a „zdola“ poklesom podielu detí (0-14).

Krajiny starnúce len zhora (SK, CZ, SE, EE, BG, PL, FR, RO, FI, LV, DK, LU, CY) zaznamenávajú nárast staršej generácie, no podiel detí im neklesá, ale mierne rastie, prípadne stagnuje. Na Slovensku podiel detí stúpol z 15 % na 16 %, no podiel seniorov z 13 % až na 17 %, ale napr. v Lotyšsku sa podiel detí zvýšil zo 14 % na 16 %, pričom podiel seniorov rástol pomalšie.

Krajiny starnúce zhora aj zdola súčasne (IT, PT, EL, ES, HR, HU, AT, SI, NL, BE, LT) čelia dvojitému tlaku: seniori rýchlo pribúdajú a deti prudko ubúdajú. V IT a PT klesol podiel detí zhodne pod 13 %, pričom IT má najvyšší podiel seniorov v EÚ (24 %) a PT ho nasleduje s 23 %.

Krajiny starnúce len zdola (MT, DE, IE) charakterizuje dramatický alebo kontinuálny úbytok najmladšej generácie, hoci podiel seniorov nie je extrémne vysoký, prípadne rastie pomaly. Na Malte klesol podiel detí na z 15 % na 13 %, kým podiel seniorov (19 %) rástol pomalšie.

Tieto generačné posuny sa premietajú do indexu starnutia (počet seniorov 65+ na 100 detí 0-14 ročných), ktorý v EÚ stúpol zo 113 % na 140. % Najväčší kontrast je medzi Írskom (78) a Talianskom (188). Slovensko prekročilo kritickú hranicu 100 % a posunulo sa z 83 % na 107 %. Najnižší nárast vykázalo Švédsko (nárast indexu len o 3 p. b.) a Lotyšsko (o 7 p. b.). Z hľadiska dynamiky prebiehalo starnutie najrýchlejšie v Portugalsku s extrémnym medzicenzálnym nárastom indexu o 54 p. b.

VZDELANOSTNÝ KAPITÁL

(Čo vieme ?)

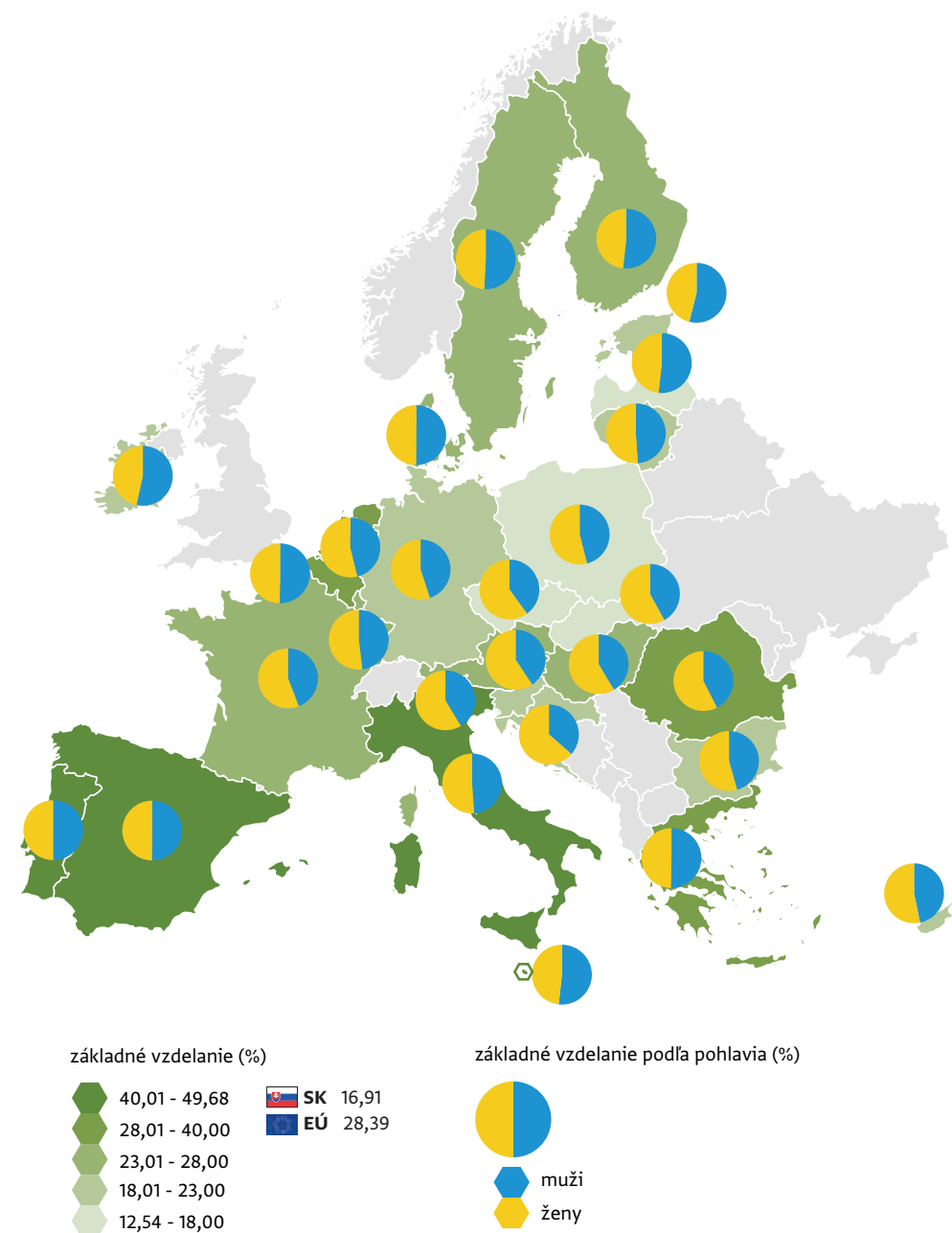

OBYVATELIA SO ZÁKLADNÝM VZDELANÍM PODĽA POHLAVIA V KRAJINÁCH EÚ

Slovensko patrí medzi krajiny EÚ s najnižším podielom obyvateľov so základným vzdelaním (17 %, 3. miesto). Podiel obyvateľov, ktorí dosiahli iba základné vzdelanie je v EÚ o 11 p. b. vyšší (28 %) než na Slovensku. Najviac obyvateľov so základným vzdelaním žije v Portugalsku (50 %) a najmenšie zastúpenie osôb so základným vzdelaním má Česko (13 %).

V 17 krajinách EÚ majú medzi osobami so základným vzdelaním vyššie zastúpenie ženy, do tejto skupiny patrí i Slovensko. Najvyššie podiely tvoria ženy v Chorvátsku (64 %), Česku (60 %), Maďarsku, Rakúsku, Slovinsku (59 %) a na Slovensku (58 %). Najvyšší podiel mužov so základným vzdelaním má Estónsko (54 %), nasleduje Írsko (53 %), Lotyšsko, Fínsko, Malta s 52 %.

Z hľadiska priestorovej distribúcie možno identifikovať dva významne odlišné zhluky: stredoeurópsky s nízkym podielom obyvateľstva so základným vzdelaním (do 18 %) a juhoeurópsky s vysokým podielom (nad 40 %).

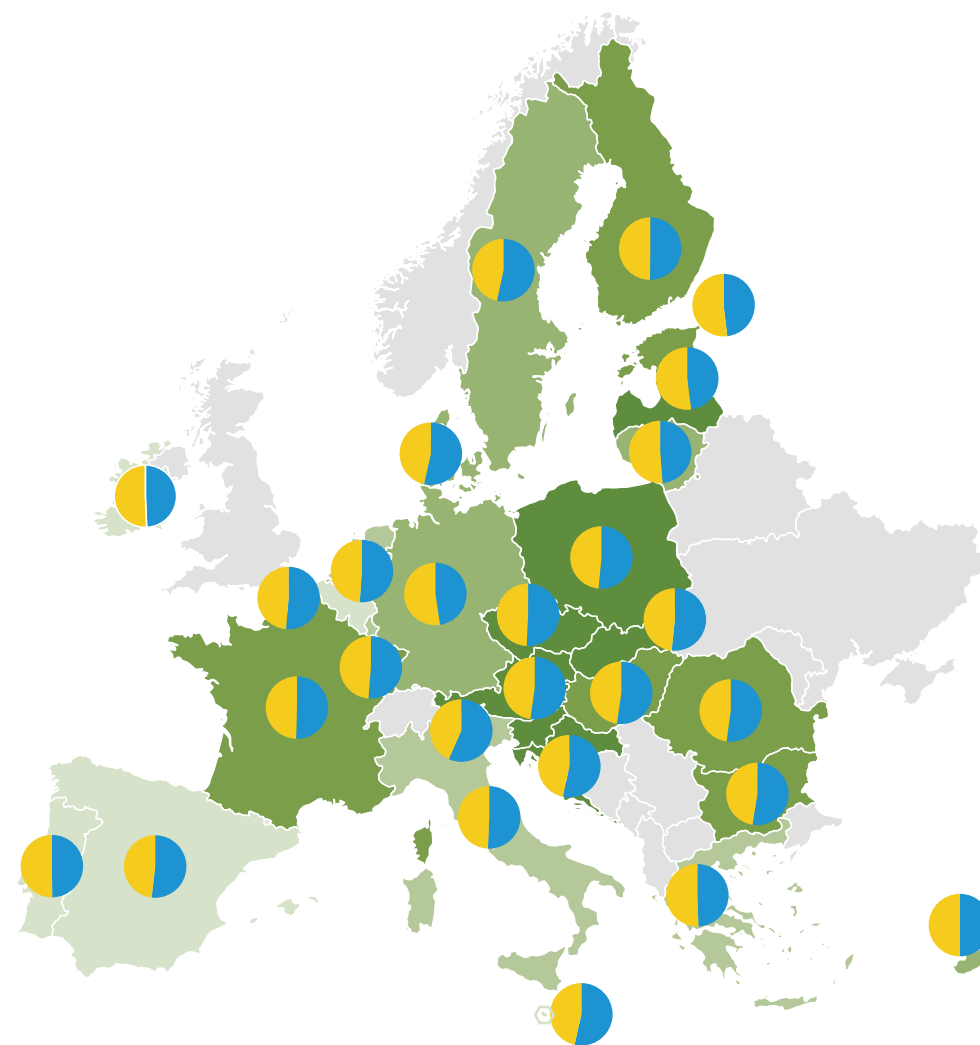

OBYVATELIA SO STREDNÝM VZDELANÍM PODĽA POHLAVIA V KRAJINÁCH EÚ

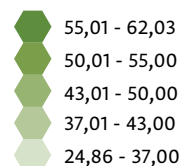
Stredoškolská úroveň predstavuje v rámci EÚ dominantný pilier vzdelanostnej štruktúry, pričom až v 13 členských krajinách tvorí tento stupeň nadpolovičnú väčšinu ich populácie. Do tejto skupiny krajín sa radí aj Slovensko s podielom 56 %, čo je o 10 p. b. viac v porovnaní s podielom za EÚ (46 %). Najvyššie hodnoty (62 %) dosahujú Česko spolu s Rakúskom, na opačnom konci je Portugalsko, kde stredné vzdelanie dosahuje len štvrtina populácie.

Z hľadiska pohlavia majú vo väčšine členských štátov vrátane Slovenska (52 %) miernu prevahu muži. Najvýraznejšie zastúpenie mužov v tejto kategórii zaznamenalo Slovinsko (57 %), kým minimum patrí Nemecku (48 %). Rozdiely medzi pohlaviami sú najvýraznejšie práve v Slovinsku (kde rozdiel predstavuje až 13 p. b.), potom v Dánsku, na Malte a vo Švédsku (vo všetkých 7 p. b.).

Z hľadiska samotnej výšky podielov tohto typu vzdelania v populácii vykazujú najvyššie hodnoty krajiny v strednej časti EÚ, čo ostro kontrastuje s nízkymi podielmi v jej južných členských krajinách.

stredné vzdelanie (%)

stredné vzdelanie podľa pohlavia (%)

OBYVATELIA S VYSOKOŠKOLSKÝM VZDELANÍM PODĽA POHLAVIA V KRAJINÁCH EÚ

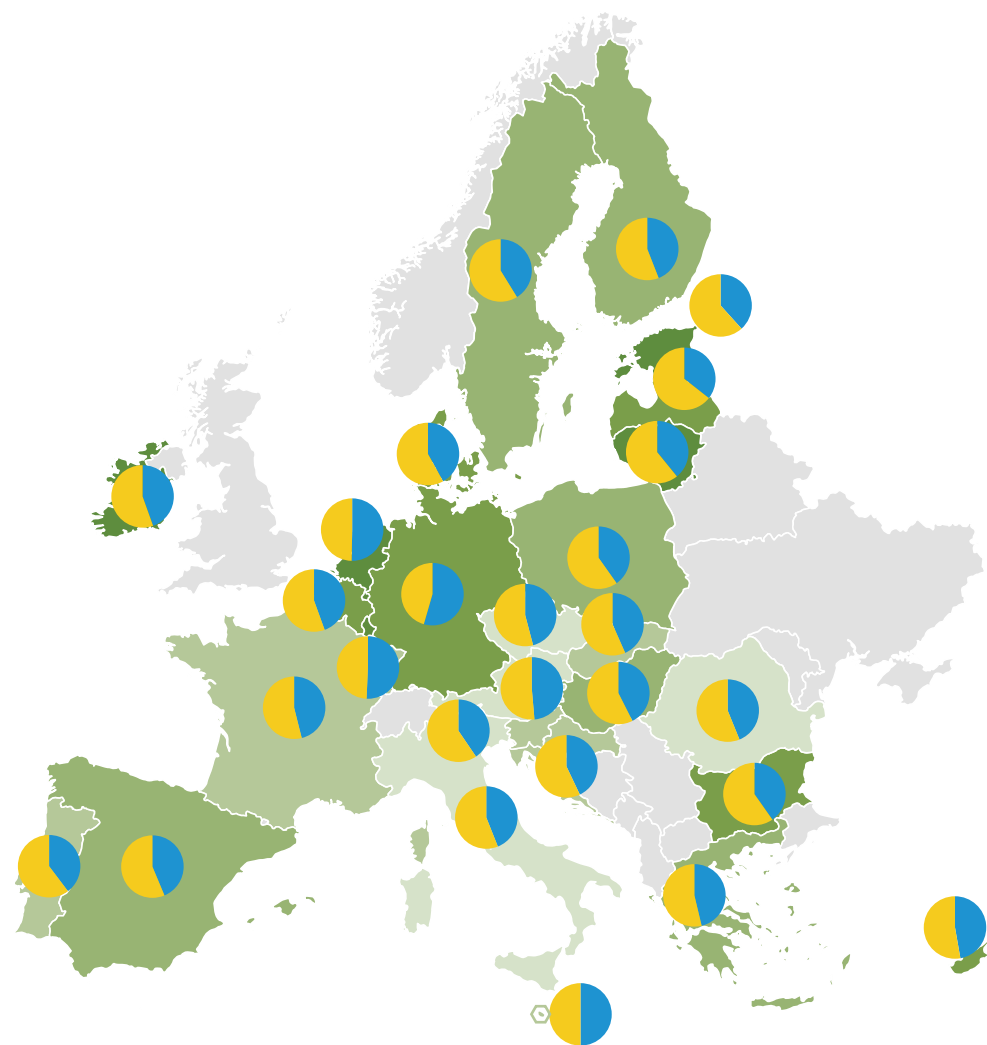
Vysokoškolsky vzdelané obyvateľstvo predstavuje v EÚ ako celku 23 %, na Slovensku je situácia takmer identická, vysokoškolsky vzdelané obyvateľstvo tvorí 22 % populácie. Najvyššie podiely sú v Litve (33 %), najnižšie v Rakúsku (14 %).

V štruktúre podľa pohlavia je v členských krajinách, s výnimkou Nemecka, Holandska a Luxemburska, výraznejšie zastúpenie žien. Najvyšší podiel žien v tejto kategórii zaznamenalo Lotyšsko (64 %), nasledované Estónskom (62 %), Litvou (61 %) a Portugalskom (60 %).

Najvyšší podiel vysokoškolsky vzdelaných mužov v rámci EÚ patrí Nemecku (54 %).

Na Slovensku sú v prevahe ženy (57 %), čím sa krajina zaraďuje do početnej skupiny štátov s miernou až stredne výraznou ženskou prevahou, (ako napr. Bulharsko, Poľsko, Chorvátsko či Španielsko).

Na rozdiel od nižších stupňov vzdelania vykazuje najvyšší stupeň vzdelania v rámci EÚ priestorovú roztrieštenosť bez výraznejšieho regionálneho zhluku.

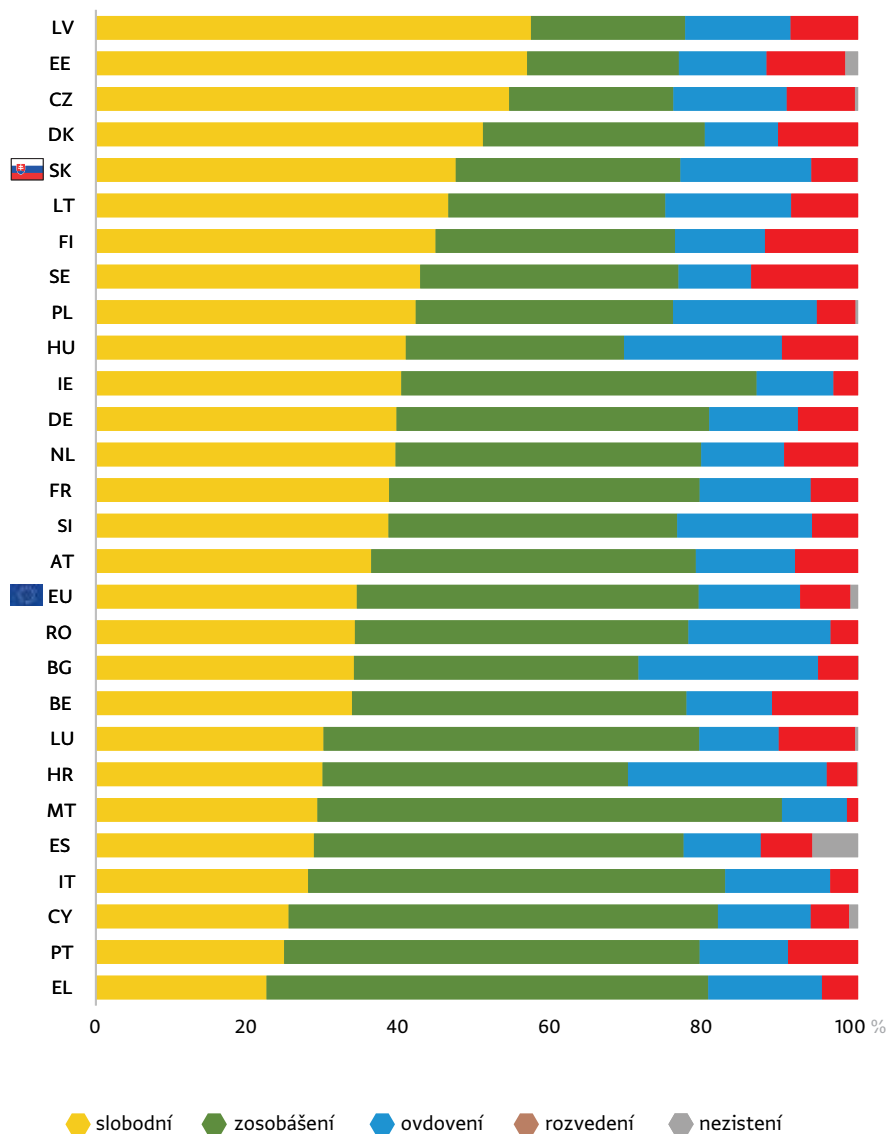
vysokoškolské vzdelanie (%)

vysokoškolské vzdelanie podľa pohlavia (%)

OBYVATELIA SO ZÁKLADNÝM VZDELANÍM PODĽA RODINNÉHO STAVU V KRAJINÁCH EÚ

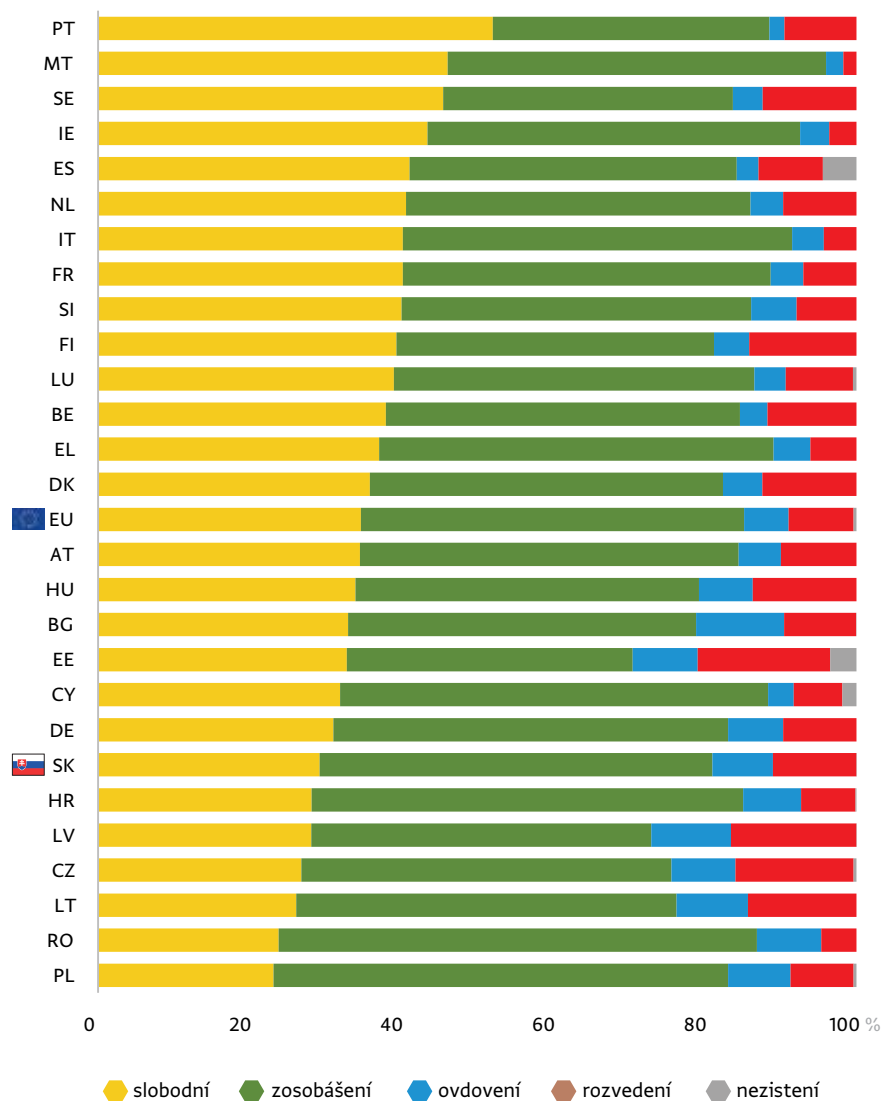
V EÚ sa ukazuje určitá korelácia medzi najvyšším dosiahnutým vzdelaním a sobášnosťou.

Kým v skupine osôb so základným vzdelaním predstavujú zosobášení 45 %, pri strednom vzdelaní ich podiel v rámci tejto kategórie stúpa na 51 % a pri vysokoškolskom vzdelaní dosahuje 54 % zo všetkých vysokoškolsky vzdelaných.

V prípade slobodných osôb vykazujú dáta za EÚ opačný, no stabilný trend, ich zastúpenie sa naprieč vzdelanostnými úrovňami mení len minimálne a pohybuje sa od 34 % (základné a vysokoškolské) do 35 % (stredné).

Pri populácii so základným vzdelaním sa Slovensko, spolu s Českom a pobaltskými štátmi, radí do skupiny krajín s nadpriemerným zastúpením slobodných osôb (47 %) a výrazne prevyšuje celouňijný podiel (34 %), pričom najvyššiu hodnotu dosahuje Lotyšsko (57 %). Tomu zodpovedá aj podpriemerný podiel zosobášených, ktorý na Slovensku dosahuje len 29 % v porovnaní so 45 % v EÚ (najvyššie zastúpenie vykazuje Malta so 61 %). Ovdovené osoby reprezentujú na Slovensku 17 % (EÚ 13 %) a podiel rozvedených s hodnotou 6 % kopíruje podiel za EÚ.

OBYVATELIA SO STREDNÝM VZDELANÍM PODĽA RODINNÉHO STAVU V KRAJINÁCH EÚ

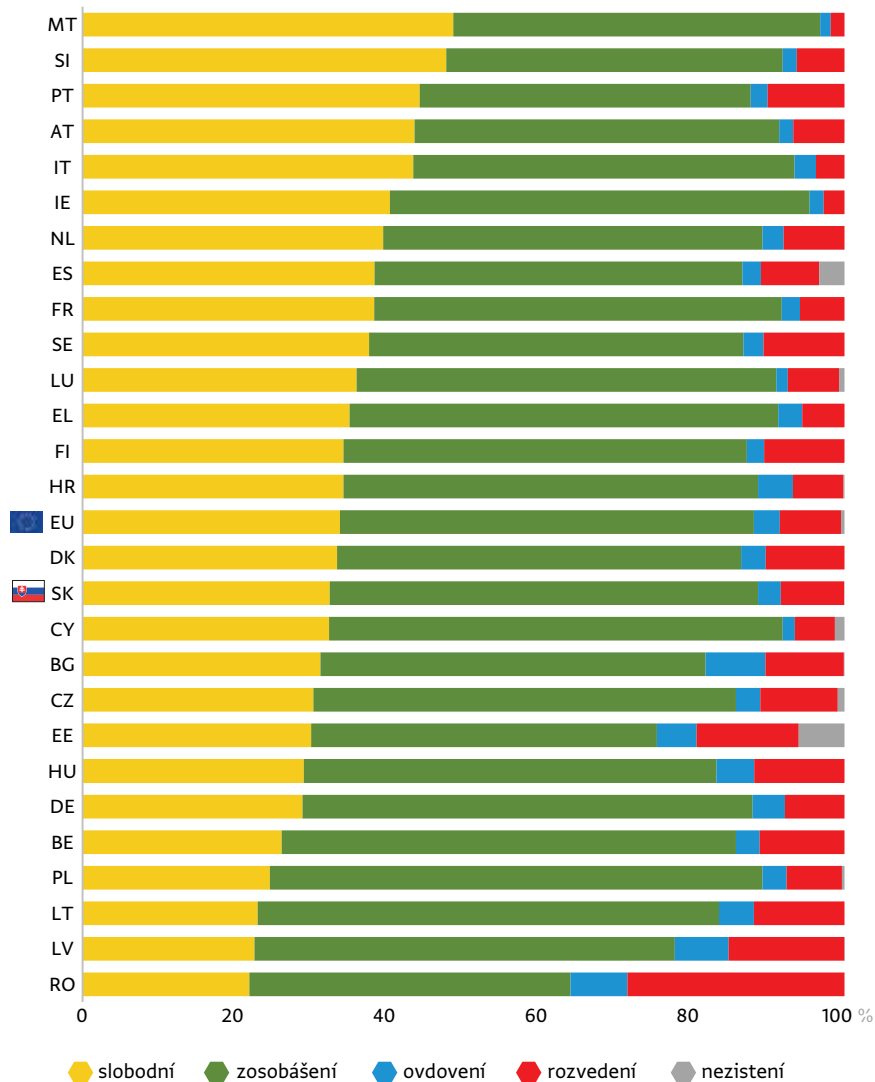

V prípade obyvateľstva so stredným vzdelaním vykazuje Slovensko vysokú štrukturálnu podobnosť s EÚ ako celkom, čo potvrdzujú takmer identické podiely vo všetkých kategóriách rodinného stavu. Viac ako polovicu osôb v tejto skupine tvoria zosobášení (52 % v SR voči 51 % v EÚ), pričom podobnosť s EÚ ako celkom si krajina udržiava aj pri ovdovených (8 % v SR voči 6 % v EÚ) a rozvedených (11 % v SR voči 9 % v EÚ). Jedinou parciálnou odchýlkou je podiel slobodných, ktorý je na Slovensku s hodnotou 29 % nižší oproti EÚ ako celku (35 %). V podiele zosobášených stredoškolsky vzdelaných dominuje Rumunsko (63 %), voči ktorému Slovensko zaostáva o 11 p. b. V kategórii slobodných osôb zase vykazujú opačné extrémny Portugalsko (52 %) a Malta (46 %), kde slobodní tvoria na rozdiel od Slovenska až polovicu celkovej populácie so stredným vzdelaním.

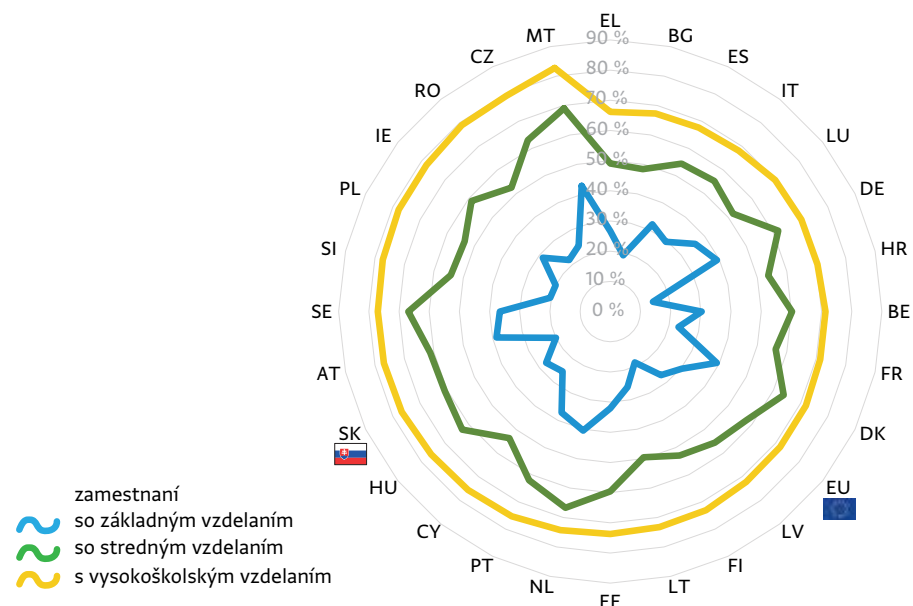
V skupine vysokoškolsky vzdelaných má Slovensko vysoký podiel zosobášených (56 %), ktorý prevyšuje EÚ ako celok (54 %). Najvyššiu hodnotu dosahuje Poľsko, kde je tento podiel ešte o takmer 9 p. b. vyšší ako na Slovensku. Naopak, najnižšie zastúpenie vykazuje Rumunsko, ktoré v porovnaní so Slovenskom dosahuje o 14 p. b. nižší podiel.

Vysokoškolsky vzdelané slobodné obyvateľstvo je na Slovensku zastúpené 33 %, čo je takmer identické s EÚ (34 %). Minimálny podiel dosahuje Rumunsko (22 %), maximálny Malta (49 %). Podiel ovdovených (3 %) a rozvedených (8 %) s vysokoškolským vzdelaním na Slovensku je blízky hodnotám v ostatných krajinách EÚ.

OBYVATELIA S VYSOKOŠKOLSKÝM VZDELANÍM PODĽA RODINNÉHO STAVU V KRAJINÁCH EÚ

ZAMESTNANOSŤ A DOSIAHNUTÝ STUPEŇ VZDELANIA

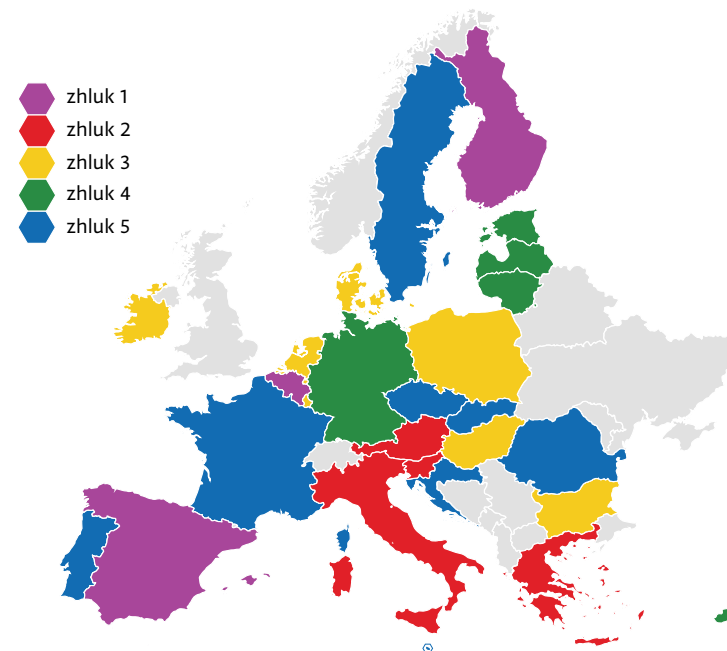
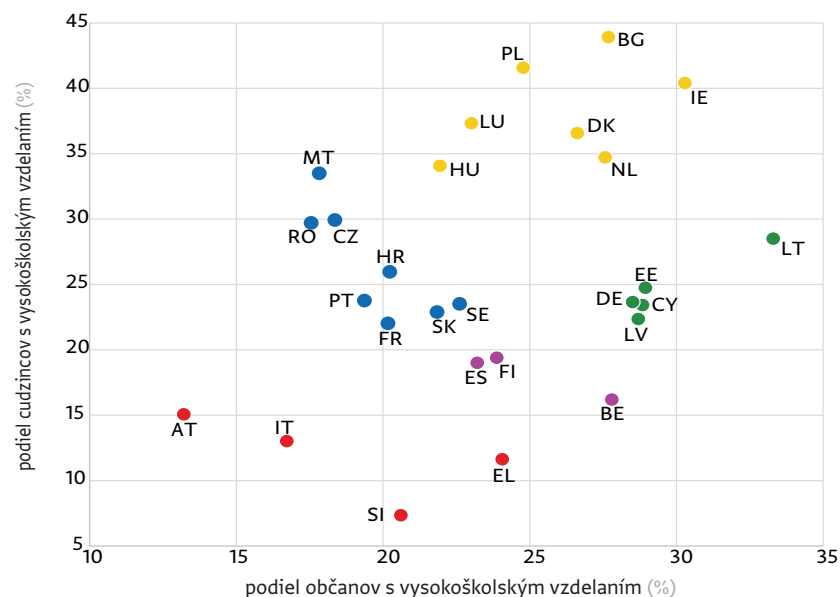
Za celú EÚ dosahuje podiel zamestnaných osôb so základným vzdelaním iba 30 %, zatiaľ čo pri stredoškolskom vzdelaní stúpa na 58 % a pri vysokoškolskom vzdelaní dosahuje maximum na úrovni 72 %. Slovensko tento celouňijný trend (teda zvyšovanie zamestnanosti s vyšším vzdelaním) potvrdzuje.

Základné vzdelanie predstavuje na Slovensku najväčší štrukturálny problém, keďže podiel zamestnaných tu dosahuje len 20 % (o 10 p. b. menej ako v EÚ ako celku). Horšie je na tom v EÚ už len Bulharsko, Fínsko (obe 19 %) a Chorvátsko (14 %). Naopak, najlepšie výsledky dosahuje Malta, kde pracuje až 43 % osôb so základným vzdelaním. Pri strednom vzdelaní si Slovensko s hodnotou 61 % drží nadpriemernú pozíciu voči EÚ ako celku (58 %). Lídrom v EÚ je v tejto kategórii Malta (69 %) v tesnom závесе so Švédskom (67 %), zatiaľ čo najnižšiu zamestnanosť stredoškôľakov vykazuje Bulharsko (48 %).

Na Slovensku pracuje až 77 % vysokoškolsky vzdelaných, čo jasne prevyšuje EÚ ako celok (72 %). Maximom disponuje Malta, kde podiel zamestnanosti vysokoškolsky vzdelaných dosahuje až 83 %, minimom Grécko (66 %).

KRAJINY EÚ PODĽA VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDELANIA OBČANOV A CUDZINCOV

Vzťah medzi podielom vysokoškolsky vzdelaných štátnych občanov a vysokoškolsky vzdelaných cudzincov odhaľuje štrukturálne rozdiely a rozčleňuje krajiny EÚ do piatich odlišných zhlukov.

Zhluk 1 (BE, ES, FI) spája krajiny so stredným až vyšším podielom vysokoškolsky vzdelaných štátnych občanov (23 % až 28 %), ale relatívne nižším podielom vysokoškolsky vzdelaných cudzincov (16 % až 19 %). Tieto krajiny priťahujú migrantov skôr do sektorov s nižšou kvalifikáciou.

Zhluk 2 (AT, IT, EL, SI) je charakteristický celkovo nízkym podielom vysokoškolsky vzdelaných osôb v oboch skupinách. Podiel vysokoškolsky vzdelaných štátnych občanov dosahuje 13 % až 24 %, zatiaľ čo u cudzincov neprekračuje 15 % a v Slovinsku klesá na celoúnijné minimum 7 %.

Zhluk 3 (IE, BG, PL, DK, NL, LU, HU) je skupina 7 štátov vykazujúcich extrémnu koncentráciu vysokoškolsky vzdelaných cudzincov (od 34 % v HU a 35 % v NL po rekordných 42 % v PL a 44 % v BG). Populácia vysokoškolsky vzdelaných štátnych občanov vykazuje široké rozpätie od 22 % do 30 %. Tieto krajiny tak preukazujú vysokú schopnosť vytvárať podmienky pre cudzincov s najvyššou úrovňou vzdelania.

Zhluk 4 (DE, EE, CY, LV, LT) tvoria krajiny s vyrovnaným vysokým podielom vysokoškolsky vzdelaných štátnych občanov (okolo 29 %, Litva až 33 %) a strednou úrovňou vysokoškolského vzdelania cudzincov (22 % až 25 %, resp. 29 % v LT).

Zhluk 5 (SK, CZ, HR, RO, FR, PT, SE, MT) reprezentuje štáty, kde podiel vysokoškolsky vzdelaných cudzincov viditeľne prevyšuje podiel vysokoškolsky vzdelaných štátnych občanov. U štátnych občanov sa hodnoty pohybujú od 18 % po 23 %, no prichádzajúci cudzinci sú vysokoškolsky vzdelaní v podstatne vyššej miere (od 22 % vo FR, cez 23 % na SK, 30 % v CZ až po 34 % na MT). Hoci Slovensko nie je cieľom masovej migrácie, prichádzajúci cudzinci majú vysoký podiel vysokoškolského vzdelania.

OBYVATELIA S VYSOKOŠKOLSKÝM VZDELANÍM V KRAJINÁCH EÚ V ROKOCH 2011 A 2021

V období 2011 – 2021 sa potvrdil trend rastu vzdelanostnej úrovne. Za celú EÚ sa podiel vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva zvýšil o 2 p. b., z 21 % v roku 2011 na 23 % v roku 2021. Za touto hodnotou sa však skrýva výrazná diferenciácia medzi jednotlivými členskými štátmi.

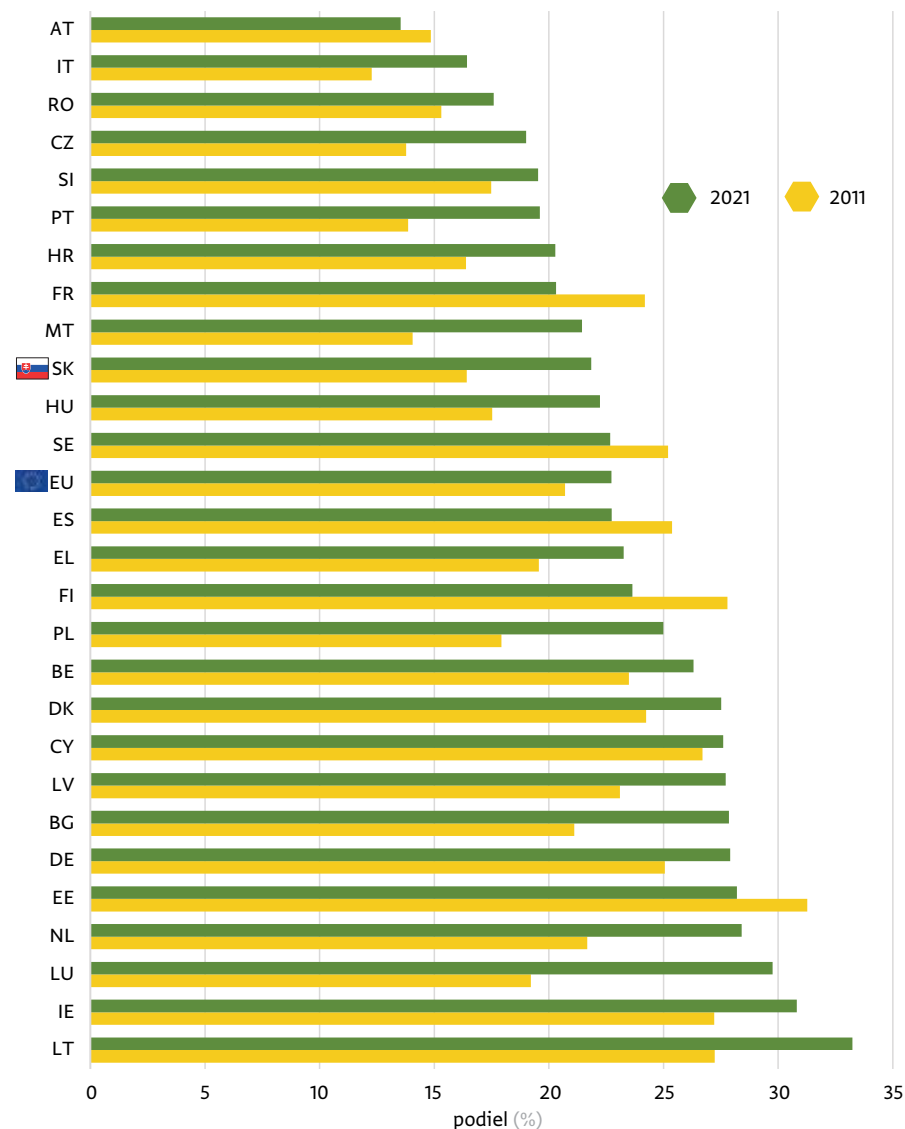
Lídrom v tempe rastu je Luxembursko, kde podiel vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva stúpol o 11 p. b. (z 19 % na 30 %). Výraznú transformáciu zažili aj Malta a Poľsko s nárastom o 7 p. b., ako aj Bulharsko a Holandsko, ktoré dosiahli nárast takmer 7 p. b.

Tieto štáty dokázali v priebehu dekády zásadne reštrukturalizovať vzdelanostný profil svojej populácie.

Anomálnu skupinu tvoria krajiny, kde podiel vysokoškolsky vzdelaných osôb v populácii paradoxne klesol. Najvýraznejší prepád, až o 4 p. b. zaznamenali Fínsko (z 28 % na 24 %) a Francúzsko (z 24 % na 20 %).

Viditeľné poklesy (o 3 p. b.) vykazuje aj Estónsko, Španielsko a Švédsko. Tento jav môže byť spôsobený najmä odchodom kvalifikovanej pracovnej sily, starnutím populácie, kde staršie silné ročníky s inou štruktúrou vzdelania prevážili nad mladšími absolventmi.

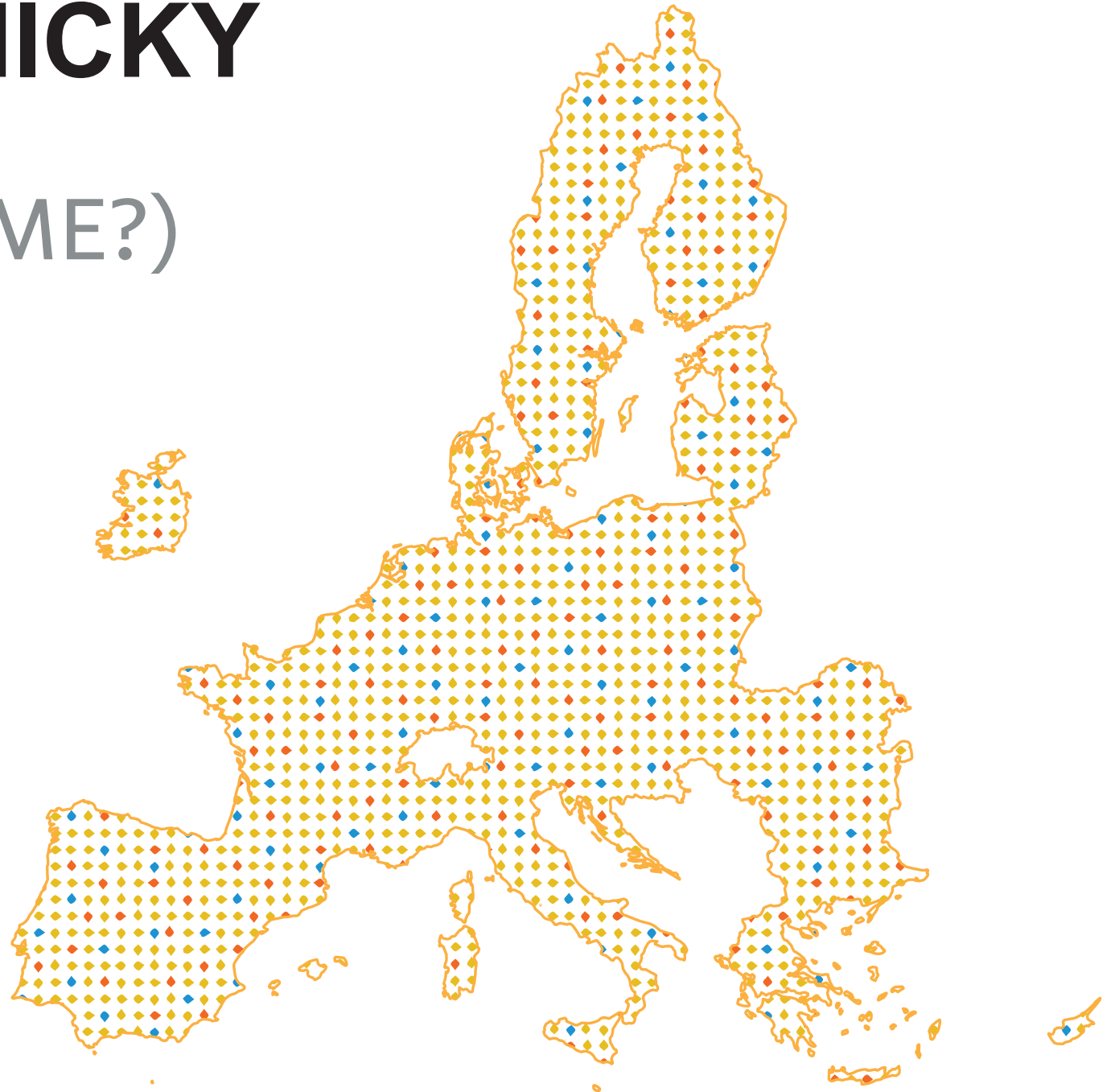
Slovensko v tomto období úspešne zachytilo európsky trend a rástlo výrazne rýchlejšie než EÚ ako celok. Podiel vysokoškolsky vzdelaných osôb vzrástol o 6 p. b. (zo 16 % na 22 %). Vďaka tomuto dynamickému posunu sa Slovensko v roku 2021 takmer dotiahlo na celoúnijnú úroveň.

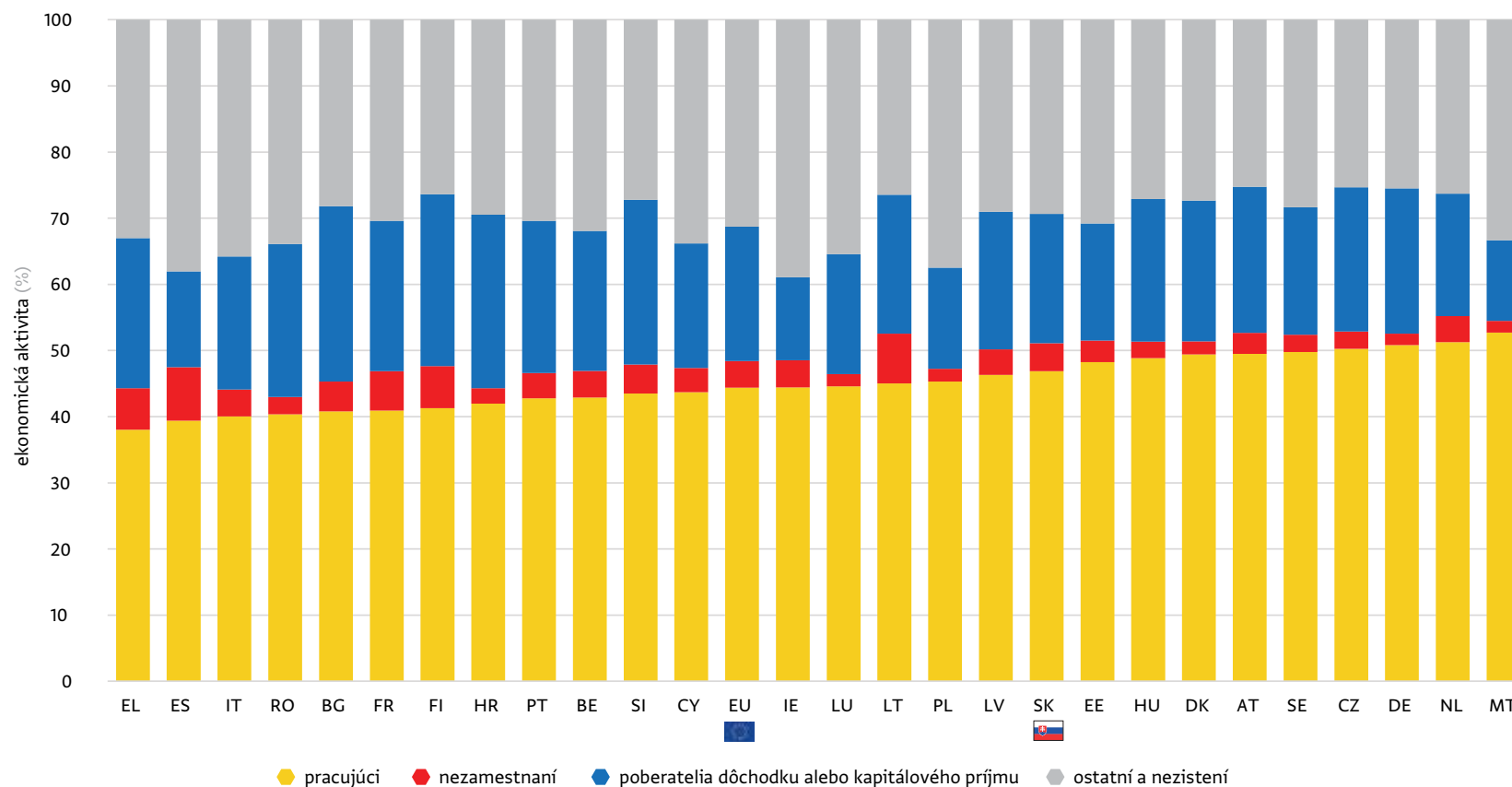
EKONOMICKÝ PILIER

(ČO TVORÍME?)

OBYVATELIA PODĽA EKONOMICKEJ AKTIVITY V KRAJINÁCH EÚ

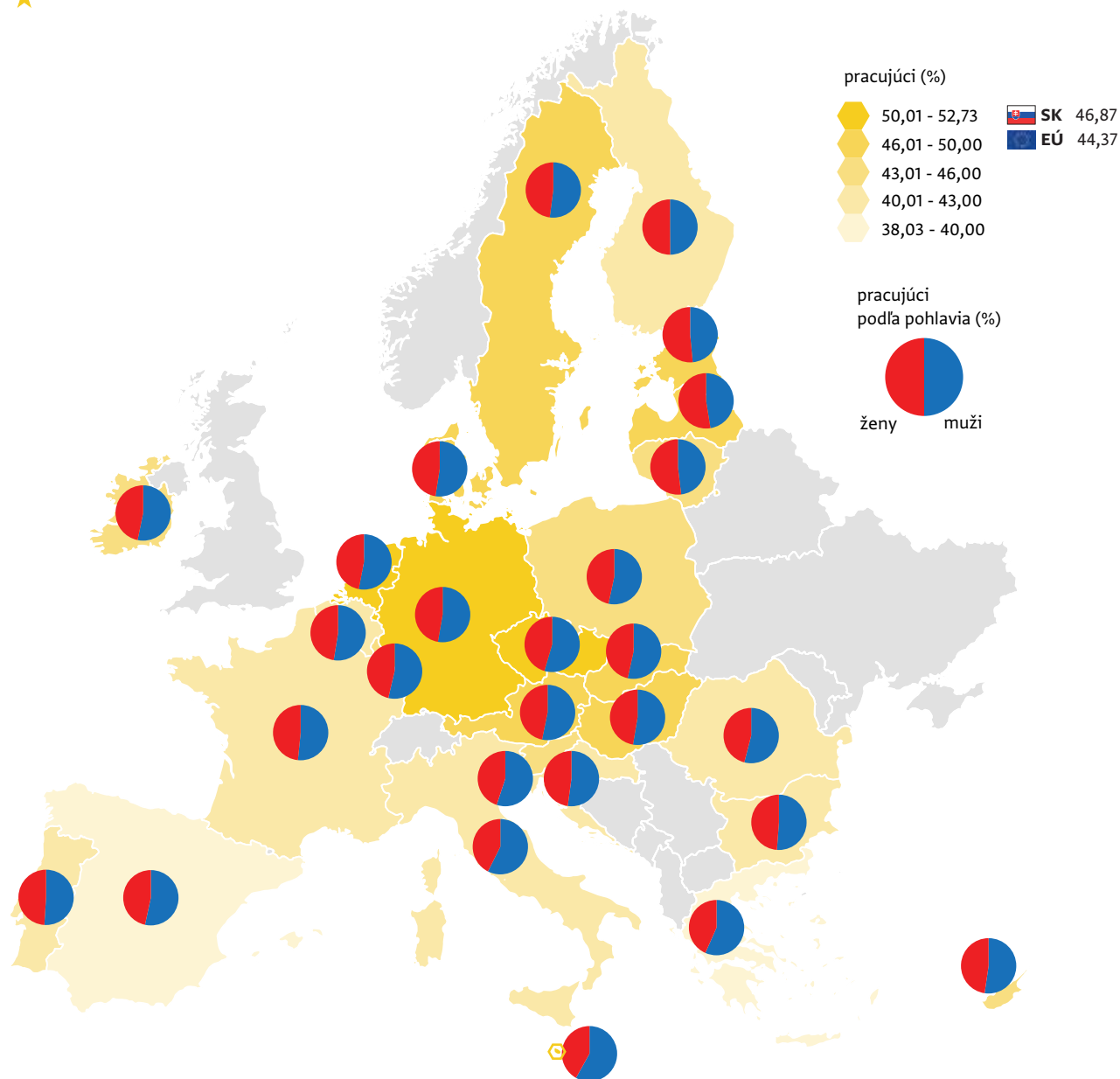

V štruktúre obyvateľstva podľa ekonomickej aktivity tvoria v EÚ ako celku najväčšiu skupinu pracujúci (44 %).

Najvyšší podiel pracujúcich spomedzi členských štátov dosahuje Malta (53 %) a Holandsko (51 %). Na opačnom konci rebríčka sa nachádza Grécko (38 %) a Španielsko (39 %). Španielsko má zároveň najvyšší podiel nezamestnaných (8 %), zatiaľ čo v Nemecku, na Malte či v Luxemburgu predstavuje táto skupina len 2 %. Medzi poberateľmi dôchodku alebo kapitálového príjmu drží prvenstvo Bulharsko a Chorvátsko (zhodne takmer 27 %), naopak najnižšie podiely zaznamenáva Malta (12 %) a Írsko (13 %).

Slovensko sa zaraďuje ku krajinám s vyšším zastúpením pracujúcich, ktorí tvoria 47 %. Podiel nezamestnaných dosahuje 4 %, čo zodpovedá úrovni EÚ ako celku. Poberatelia dôchodku alebo kapitálového príjmu predstavujú na Slovensku takmer 20 %.

PRACUJÚCI PODĽA POHLAVIA V KRAJINÁCH EÚ

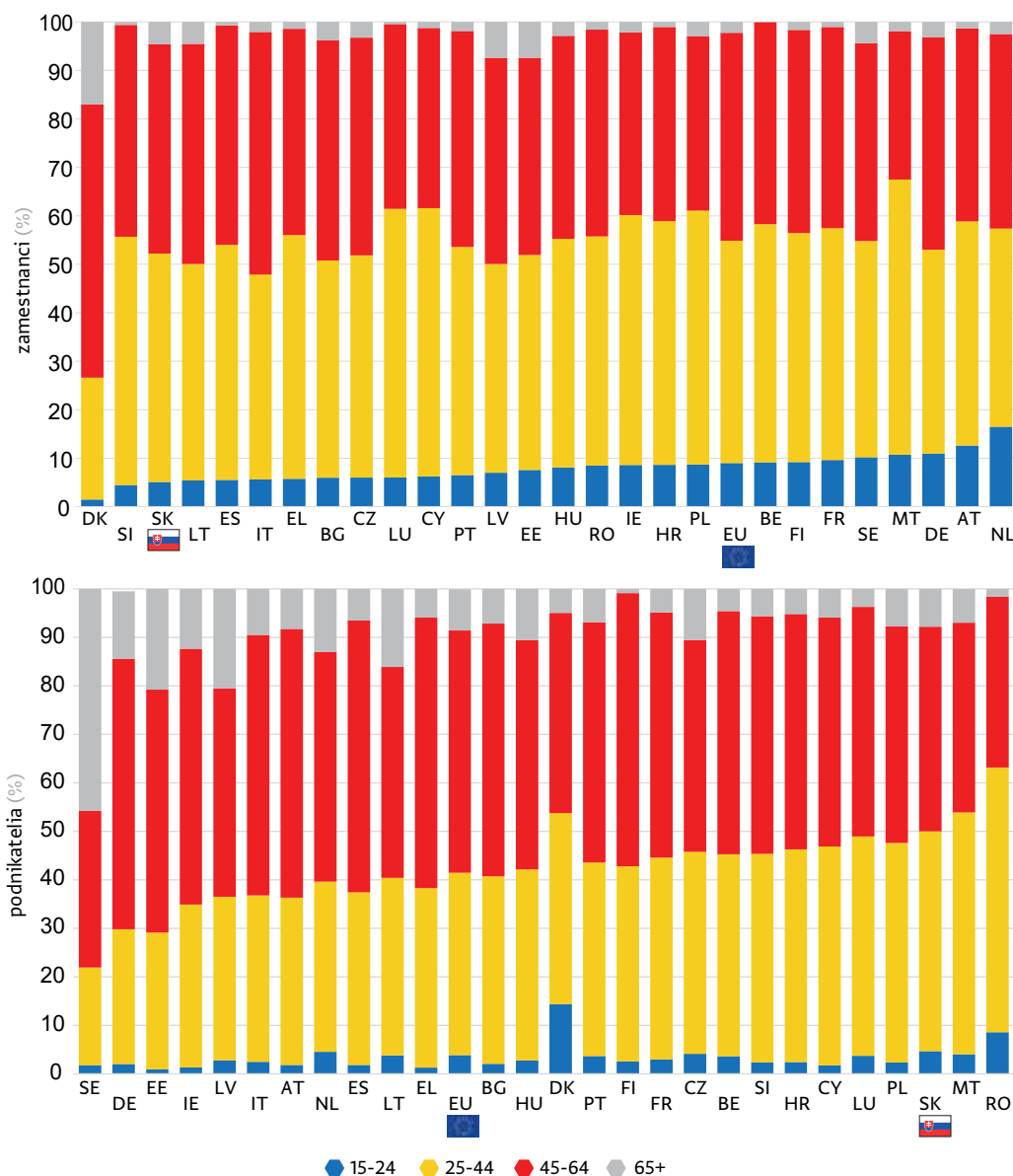

Priestorové rozloženie pracujúcich v EÚ ukazuje, že ich najvyššia koncentrácia sa sústreďuje najmä v pásme strednej a severozápadnej časti EÚ (na čele s Holandskom či Českom). Naopak, najnižšie podiely pracujúcich sú jednoznačne viazané na južné stredomorské pásmo, predovšetkým na Grécko a Španielsko, pričom rozptyl medzi krajinami dosahuje až 15 p. b.

Z hľadiska pohlavnej štruktúry v EÚ celkovo prevládajú medzi pracujúcimi muži, ktorí tvoria 53 % oproti 47 % žien, pričom táto mužská prevaha dominuje vo väčšine členských štátov. Najvýraznejší nepomer mužov vykazuje Malta (58 % mužov ku 42 % žien), Taliansko (57 % ku 43 %) a Grécko (57 % ku 43 %). Naopak, špecifické postavenie majú pobaltské štáty a Fínsko, kde v štruktúre pracujúcich dominujú ženy. Najvyšší podiel pracujúcich žien zaznamenalo Lotyšsko (53 %), Litva (52 %), Estónsko (51 %) a Fínsko (50 %). Na Slovensku je zastúpenie pohlaví totožné s celkovým pomerom v EÚ – muži tvoria 53 % a ženy 47 % z celkového počtu pracujúcich.

ZAMESTNANCI A PODNIKATELIA PODĽA VEKOVÝCH KATEGÓRIÍ V KRAJINÁCH EÚ

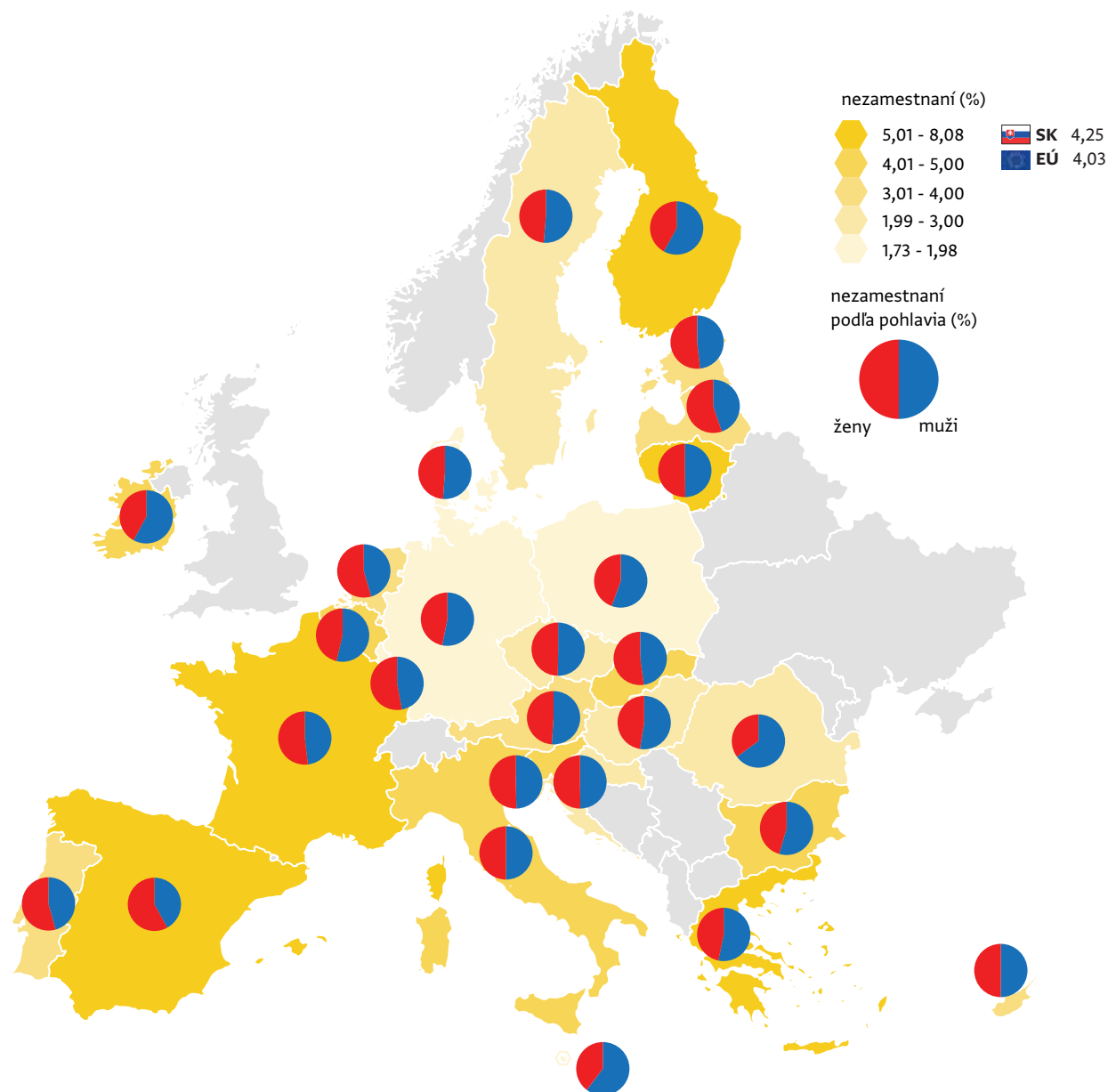

V rámci štruktúry dvoch hlavných skupín pracujúcich, ktorými sú „zamestnanci“ a „podnikatelia“, jednoznačne dominujú zamestnanci, ktorí tvoria v EÚ ako celku 86 % (na Slovensku 85 %), kým podnikatelia predstavujú 14 % (na Slovensku 15 %).

V štruktúre zamestnancov podľa veku dominuje produktívny vek. V EÚ ako celku tvoria najpočetnejšiu skupinu osoby vo veku 25 až 44 rokov (46 %), tesne nasledované kategóriou 45 až 64 rokov (43 %). Mladí zamestnanci do 24 rokov predstavujú 9 %, pričom najvyšší podiel dosahujú v Holandsku (16 %), Rakúsku (13 %) a Nemecku (11 %). Pracujúci vo veku 65 a viac rokov tvoria v EÚ len 2 % zamestnancov (s výnimkou Dánska so 17 %). Na Slovensku je štruktúra zamestnancov veľmi podobná celkovej hodnote za EÚ, avšak s nižším zastúpením najmladších pracujúcich (5 %) a mierne vyšším podielom zamestnancov vo veku nad 65 rokov (5 %).

Štruktúra podnikateľov je v rámci EÚ ako celku výrazne posunutá k starším ročníkom — polovicu tvorí veková kategória 45 až 64 rokov (50 %) a skupina 25 až 44 rokov predstavuje 38 %. Podnikatelia vo veku 65 a viac rokov dosahujú v EÚ ako celku 8 %, pričom extrémny podiel vykazuje Švédsko (46 %), Estónsko a Lotyšsko (21 %). Na Slovensku je rozloženie podnikateľov špecifické — najpočetnejšou skupinou sú mladší podnikatelia vo veku 25 až 44 rokov (45 %), kým kategória 45 až 64 rokov tvorí 42 % a mladí do 24 rokov 5 %.

NEZAMESTNANÍ PODĽA POHLAVIA V KRAJINÁCH EÚ

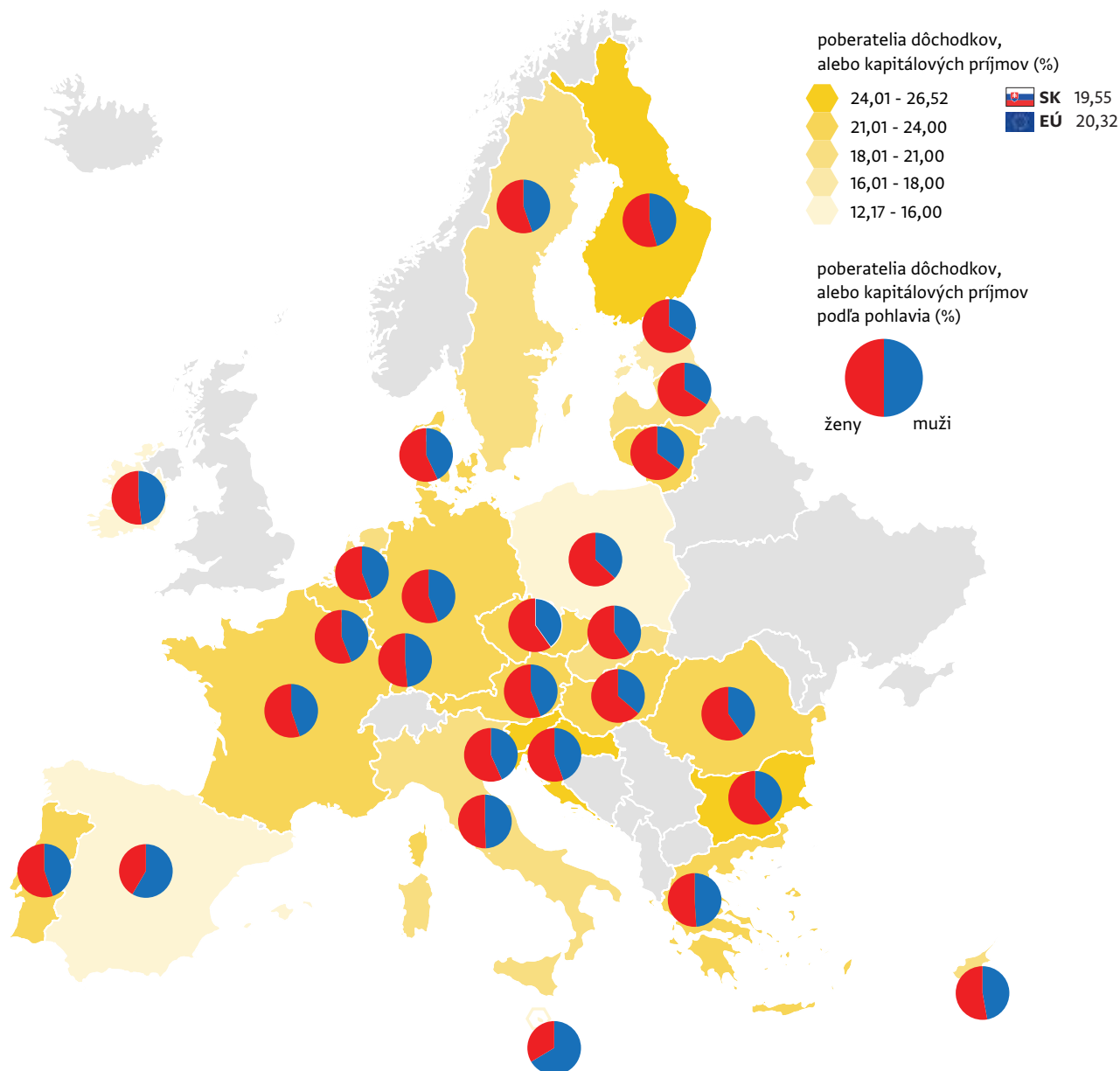

Priestorové rozloženie nezamestnaných medzi krajinami EÚ je v rozptyle 6 p. b. Najnižšie podiely nezamestnaných sú sústredené predovšetkým v pásme strednej časti EÚ na čele s Nemeckom (2 %), Českom (3 %) či Poľskom (2 %). Naopak, vyššia koncentrácia nezamestnaných sa viaže najmä na južné štáty EÚ (s najvyšším podielom v Španielsku (8 %) a Grécku (6 %)), a tiež na vybrané severné či pobaltské krajiny (Fínsko (6 %), Litva (8 %)).

Z hľadiska pohlavnej štruktúry je v EÚ ako celku mierna prevaha žien, ktoré tvoria 51 % z ich celkového počtu (muži 49 %). Na úrovni jednotlivých štátov sa však tento pomer výrazne polarizuje. Najvýraznejšiu prevahu žien v skupine nezamestnaných zaznamenáva Španielsko (58 %), Lotyšsko (55 %), Holandsko (54 %) a Portugalsko (54 %). Naopak, najvyšší podiel nezamestnaných mužov vykazuje Rumunsko (65 %), Malta (60 %), Fínsko (58 %) a Írsko (58 %). Slovensko sa s 52 % podielom žien a 48 % podielom mužov zaradilo do skupiny krajín, kde v štruktúre nezamestnaných mierne dominujú ženy.

POBERATELIA DÔCHODKOV ALEBO KAPITÁLOVÝCH PRÍJMOV PODĽA POHLAVIA V KRAJINÁCH EÚ

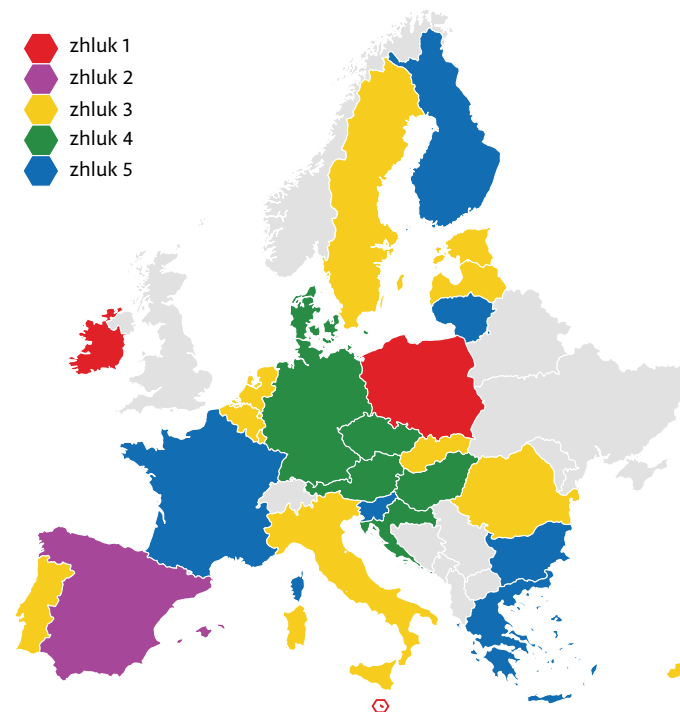
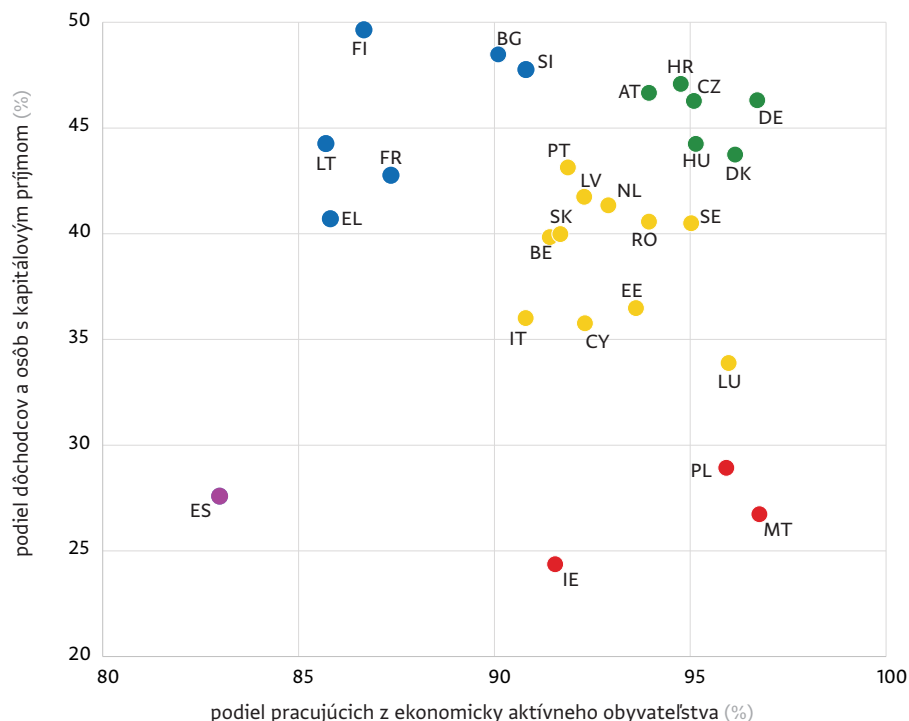
Priestorové rozloženie poberateľov dôchodkov a kapitálových príjmov v EÚ ukazuje relatívne výrazné regionálne rozdiely, pričom rozptyl medzi krajinami dosahuje 14 p. b. Najvyššia koncentrácia tejto skupiny obyvateľstva sa viaže predovšetkým na juhovýchodnú časť EÚ na čele s Bulharskom (27 %) a Chorvátskom (26 %), ako aj na Fínsko (26 %). Naopak, najnižšie podiely sa sústreďujú najmä na Malte (12 %) a v Írsku (13 %).

Z hľadiska pohlavnej štruktúry tejto skupiny je v EÚ ako celku mierna prevaha žien, ktoré tvoria 55 % z ich celkového počtu. Zastúpenie pohlaví je vo väčšine členských štátov vyrovnané, pričom prevaha žien sa najvýraznejšie prejavuje v Estónsku (66 %), Lotyšsku (66 %), Litve (65 %), Maďarsku (64 %) a Poľsku (63 %). Naopak, vyšší podiel mužov vykazujú len dve krajiny – Malta (66 %) a Španielsko (58 %).

Slovensko sa s 60 % podielom žien a 40 % podielom mužov zaradilo do väčšinovej skupiny krajín, kde v tejto skupine obyvateľstva prevládajú ženy.

KRAJINY EÚ PODĽA PODIELU PRACUJÚCICH Z EKONOMICKY AKTÍVNEHO OBYVATEĽSTVA A PODIELU DÔCHODCOV A OSÔB S KAPITÁLOVÝM PRÍJMOM Z EKONOMICKY NEAKTÍVNEHO OBYVATEĽSTVA

Zhluková analýza podielu pracujúcich z ekonomicky aktívneho obyvateľstva a podielu dôchodcov a osôb s kapitálovým príjmom poskytla 5 dobre oddeliteľných skupín.

Zhluk 1 (Írsko, Poľsko a Malta) sa vyznačuje vysokou zamestnanosťou pri nízkom podiele dôchodcov.

Zhluk 2 (Španielsko) tvorí odľahlý bod v rámci zhlukovej analýzy s najnižším podielom pracujúcich oproti krajinám EÚ.

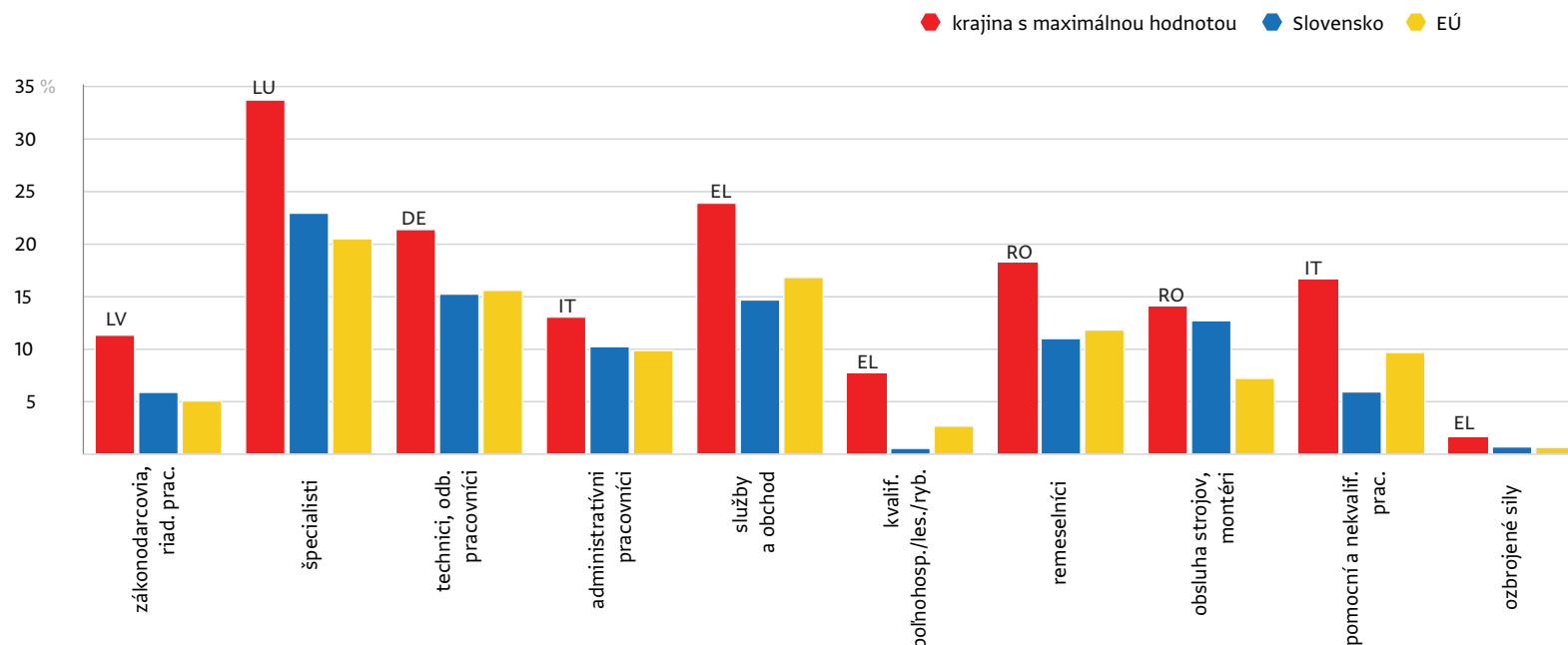
Zhluk 3 je rozsiahla stredová skupina s vysokou zamestnanosťou a stredným podielom dôchodcov.

Zhluk 4 je najsilnejšie profilovaný (Rakúsko, Chorvátsko, Česko, Nemecko, Maďarsko a Dánsko) a spája vysokú mieru zamestnanosti (94 až 96 %) s vysokým podielom dôchodcov a osôb s kapitálovým príjmom (43 až 47 %).

Zhluk 5 (Fínsko, Bulharsko, Slovinsko, Litva, Francúzsko a Grécko) tvorí skupinu krajín s pomerne odlišnými hodnotami. Tieto krajiny majú podiel pracujúcich relatívne nižší ako zhluky 1, 3, 4, ale vyznačujú sa vysokým podielom dôchodcov a osôb s kapitálovým príjmom.

ZAMESTNANÍ OBYVATELIA PODĽA HLAVNÝCH TRIED ŠTATISTICKEJ KLASIFIKÁCIE ZAMESTNANÍ V KRAJINÁCH EÚ

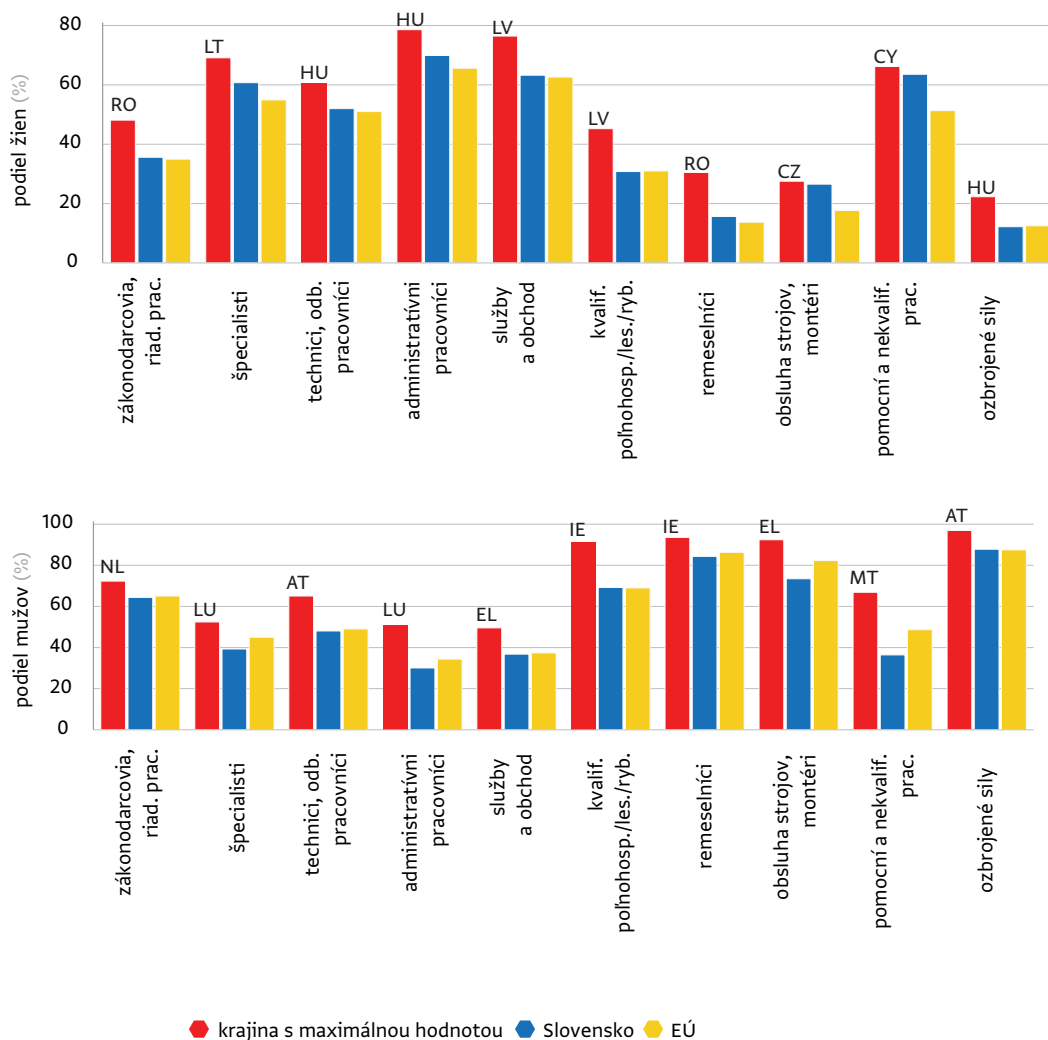
Štruktúra pracujúceho obyvateľstva podľa hlavných tried Štatistickej klasifikácie zamestnaní (ISCO) odzrkadľuje úroveň hospodárskeho rozvoja, technologickej vyspelosti a sektorovej orientácie jednotlivých členských štátov EÚ.

V rámci EÚ ako celku tvoria najpočetnejšiu skupinu špecialisti (21 % pracujúcich), nasledovaní pracovníkmi v službách a obchode (17 %) a technikmi a odbornými pracovníkmi (16 %). Najvyšší podiel vysoko kvalifikovaných špecialistov dosahuje Luxembursko (34 %), zatiaľ čo Nemecko dominuje v podiele technikov a odborných pracovníkov (21 %). Naopak, v stredomorskom priestore EÚ prevládajú pracovníci v službách a obchode s prvenstvom Grécka (24 %). Výrazné regionálne špecifiká sa prejavujú aj pri manuálnych a výrobných profesiách — najvyšší podiel kvalifikovaných robotníkov a remeselníkov (18 %), ako aj operátorov a montérov strojov a zariadení (14 %) sa viaže na štáty strednej a východnej časti EÚ na čele s Rumunskom. Pri pomocných a nekvalifikovaných pracovníkoch drží prvenstvo Taliansko (17 %) a pri zákonodarcoch a riadiacich pracovníkoch Lotyšsko (11 %).

Slovensko sa vyznačuje výrazne priemyselno-technologickým profilom a vysokým zastúpením kvalifikovanej pracovnej sily. Najpočetnejšiu skupinu predstavujú špecialisti (23 %), čo je hodnota prevyšujúca úroveň EÚ ako celku. Druhou a treťou najvýznamnejšou skupinou sú technici a odborní pracovníci (15 %) a pracovníci v službách a obchode (15 %). Pre Slovensko je zároveň príznačný výrazne vyšší podiel operátorov a montérov strojov a zariadení (13 % oproti 7 % v EÚ) a remeselníkov (11 %), čo odzrkadľuje silné zázemie automobilového a strojárkeho priemyslu. Naopak, podiel kvalifikovaných pracovníkov v poľnohospodárstve dosahuje len 0,6 % a pomocných a nekvalifikovaných pracovníkov 6 %, čo je pod úrovňou hodnoty EÚ ako celku.

ZAMESTNANÍ MUŽI A ŽENY PODĽA HLAVNÝCH TRIED ŠTATISTICKEJ KVASLIFIKÁCIE ZAMESTNANÍ V KRAJINÁCH EÚ

Zastúpenie pohlaví v jednotlivých triedach zamestnaní odhaľuje určitú polarizáciu na trhu práce v EÚ.

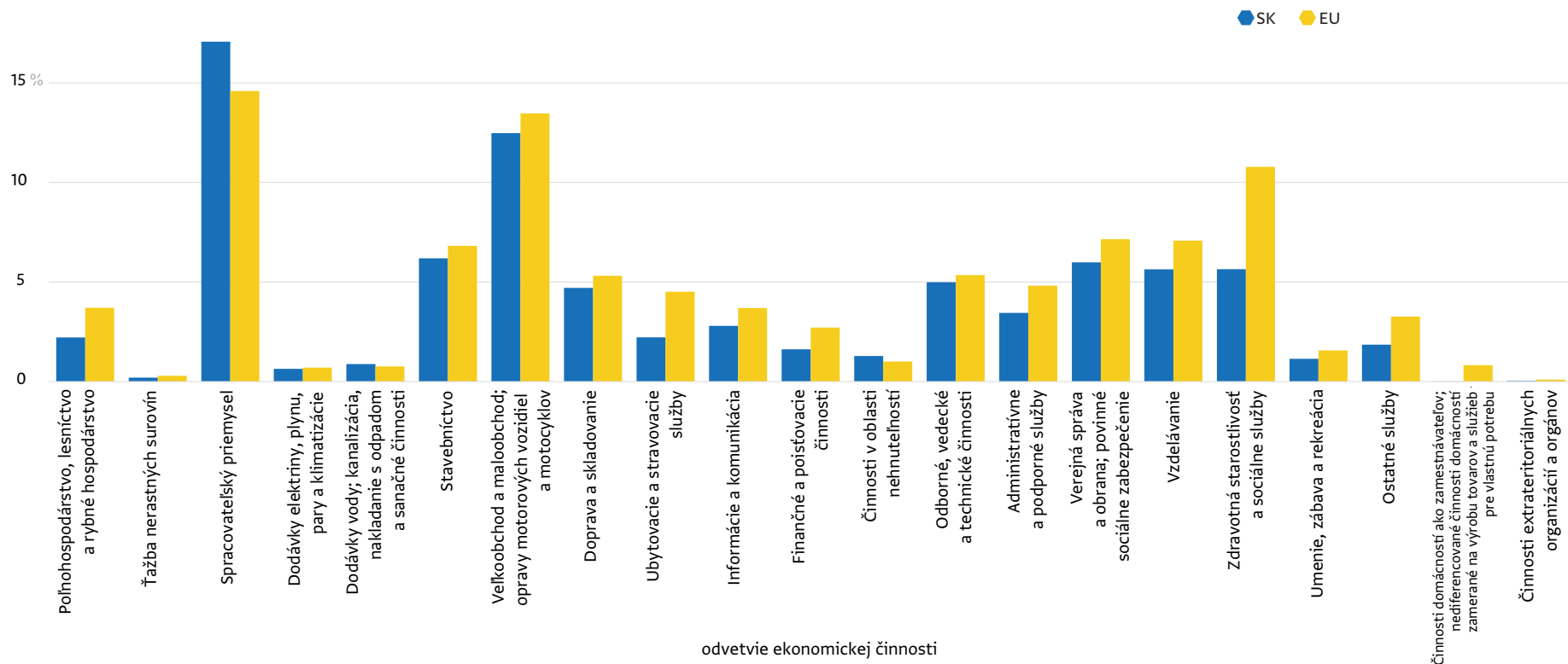
Ženy výrazne dominujú v administratívnych a službových profesiách. V EÚ ako celku tvoria až 66 % administratívnych pracovníkov (s najvyšším zastúpením v Maďarsku 79 %), 63 % pracovníkov v službách a obchode (Lotyšsko 76 %) a 55 % špecialistov (Litva 69 %). Ženy majú zároveň prevahu aj v skupine pomocných a nekvalifikovaných pracovníkov (51 % v EÚ, Cyprus 66 %).

Naopak, muži jednoznačne prevládajú v manuálnych, technických a riadiacich kategóriách a ozbrojených silách. V rámci EÚ ako celku tvoria 86 % kvalifikovaných robotníkov a remeselníkov (Írsko 94 %), 82 % operátorov a montérov strojov (Grécko 92 %), 88 % príslušníkov ozbrojených síl (Rakúsko 97 %) a 65 % zákonodarcov a riadiacich pracovníkov (Holandsko 72 %).

Na Slovensku je toto rozloženie podobné celkovej štruktúre v EÚ. Ženy na Slovensku dominujú najmä medzi administratívnymi pracovníkmi (70 %), pomocnými pracovníkmi (64 %), pracovníkmi v službách a obchode (63 %) a špecialistami (61 %). Mužská dominancia sa najvýraznejšie prejavuje pri remeselníkoch a kvalifikovaných robotníkoch (84 %), operátoroch a montéroch strojov (73 %) a riadiacich pracovníkoch (64 %). V kategórii technikov a odborných pracovníkov je zastúpenie pohlaví na Slovensku pomerne vyrovnané (52 % ženy a 48 % muži).

PRACUJÚCI OBYVATELIA PODĽA ODVETVÍ EKONOMICKEJ ČINNOSTI V EÚ A V SR

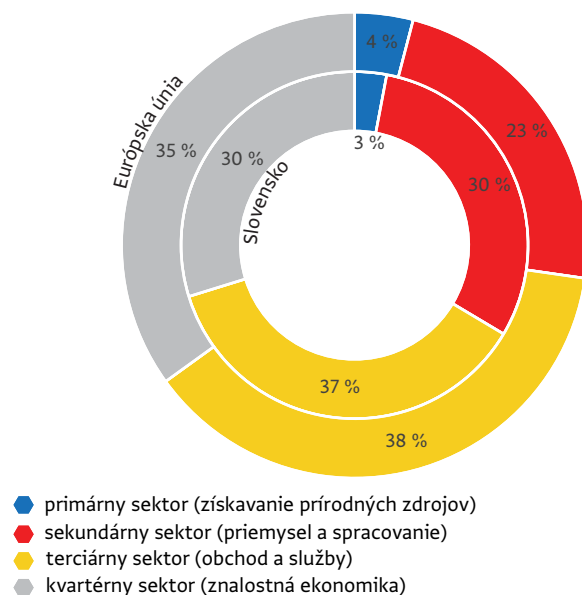

Na úrovni EÚ tvoria najväčší podiel zamestnanosti spracovateľský priemysel (15 %), veľkoobchod a maloobchod (14 %) a zdravotníctvo a sociálne služby (11 %). Po 7 % dosahujú verejná správa, vzdelávanie a stavebníctvo, zatiaľ čo poľnohospodárstvo tvorí 4 %. V spracovateľskom priemysle dominujú štáty strednej a východnej EÚ na čele s Českom (24 %), Slovinskom (23 %) a Slovenskom (21 %), kým najnižší podiel má Luxembursko (3 %). V stavebníctve vedie Rumunsko (10 %).

Veľkoobchod a maloobchod má najväčšie zastúpenie v Grécku, Litve a Rumunsku (všetky po 18 %). V ubytovacích a stravovacích službách vedie Grécko (11 %) a Cyprus (9 %). Poľnohospodárstvo dominuje v Rumunsku (12 %), Grécku (9 %) a Poľsku (8 %). Zdravotníctvo má najvyšší podiel v severských krajinách na čele s Dánskom (19 %) a Fínskom (18 %). Luxembursko vykazuje prvenstvo vo verejnej správe (18 %), vo financiách (10 %) a v odborných činnostiach (10 %). Informácie a komunikácia dosahujú najviac 5 % (Švédsko, Estónsko, Fínsko, Nemecko).

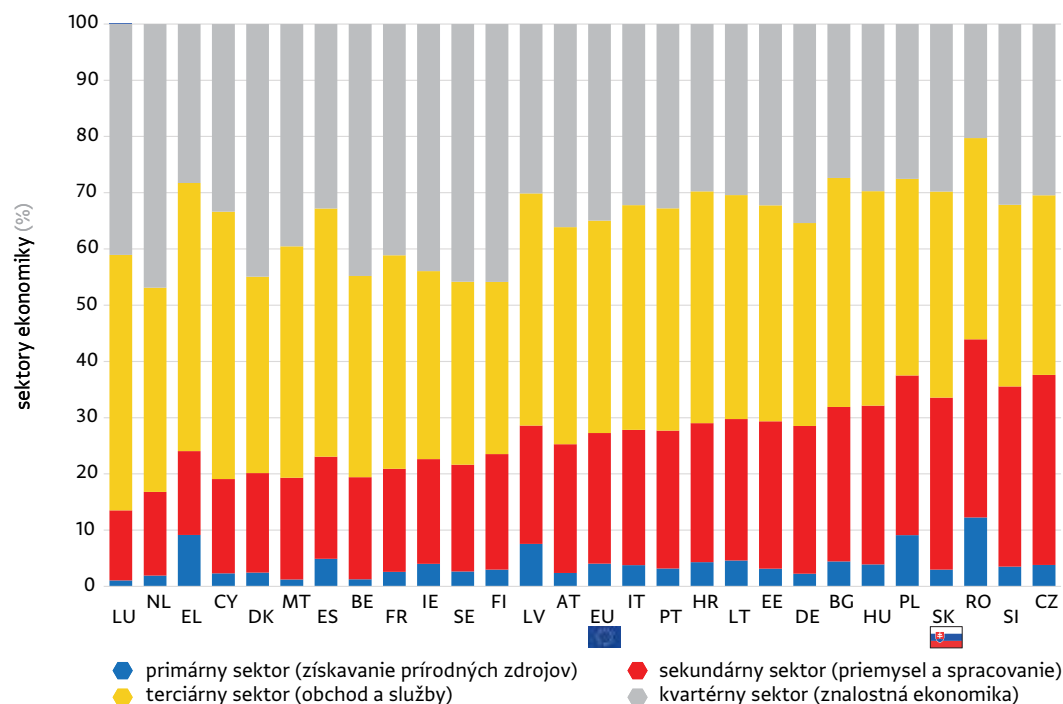
Na Slovensku je štruktúra zamestnanosti výrazne orientovaná na priemysel, pričom spracovateľský priemysel presahuje podiel v EÚ o 6 p. b. (21 % vs 15 %). Mierne vyšší podiel má Slovensko aj v obchode (15 % vs 14 %), stavebníctve (8 % vs 7 %), doprave (6 % vs 5 %) a odborných činnostiach (6 % vs 5 %). Rovnaký podiel ako v EÚ vykazuje verejná správa a vzdelávanie (po 7 %). Naopak, Slovensko zaostáva najmä v zdravotníctve (7 % vs 11 %), ale aj v ubytovaní (3 % vs 5 %), IT (3 % vs 4 %) a poľnohospodárstve (3 % vs 4 %). Slovensko sa tak radí medzi štáty s najsilnejším priemyslom a slabším zastúpením služieb.

PRACUJÚCI OBYVATELIA PODĽA HOSPODÁRSKÝCH SEKTOROV

Hospodárstvo EÚ ako celku sa opiera predovšetkým o terciárny sektor, teda obchod a služby, v ktorom pôsobí 38 % pracujúceho obyvateľstva. Významný podiel predstavuje aj kvartérny sektor zameraný na znalostnú ekonomiku, ktorý zamestnáva 35 % z pracujúcich obyvateľov. Priemysel a spracovanie (sekundárny sektor) tvoria 23 % ekonomiky, zatiaľ čo primárny sektor, zahŕňajúci poľnohospodárstvo a získavanie prírodných zdrojov, predstavuje iba 4 %.

PRACUJÚCI OBYVATELIA PODĽA HOSPODÁRSKÝCH SEKTOROV V KRAJINÁCH EÚ

Medzi jednotlivými krajinami EÚ existujú výrazné rozdiely v rozložení obyvateľstva podľa hospodárskych sektorov. Krajiny ako Holandsko (47 %), Fínsko (46 %), Švédsko (46 %) sa vyznačujú dominanciou kvartérneho sektoru založeného na znalostnej ekonomike. Terciárny sektor (obchod a služby) je najvýznamnejšie zastúpený v krajinách ako Grécko (48 %), Cyprus (48 %) Luxembursko (45 %) a Španielsko (44 %).

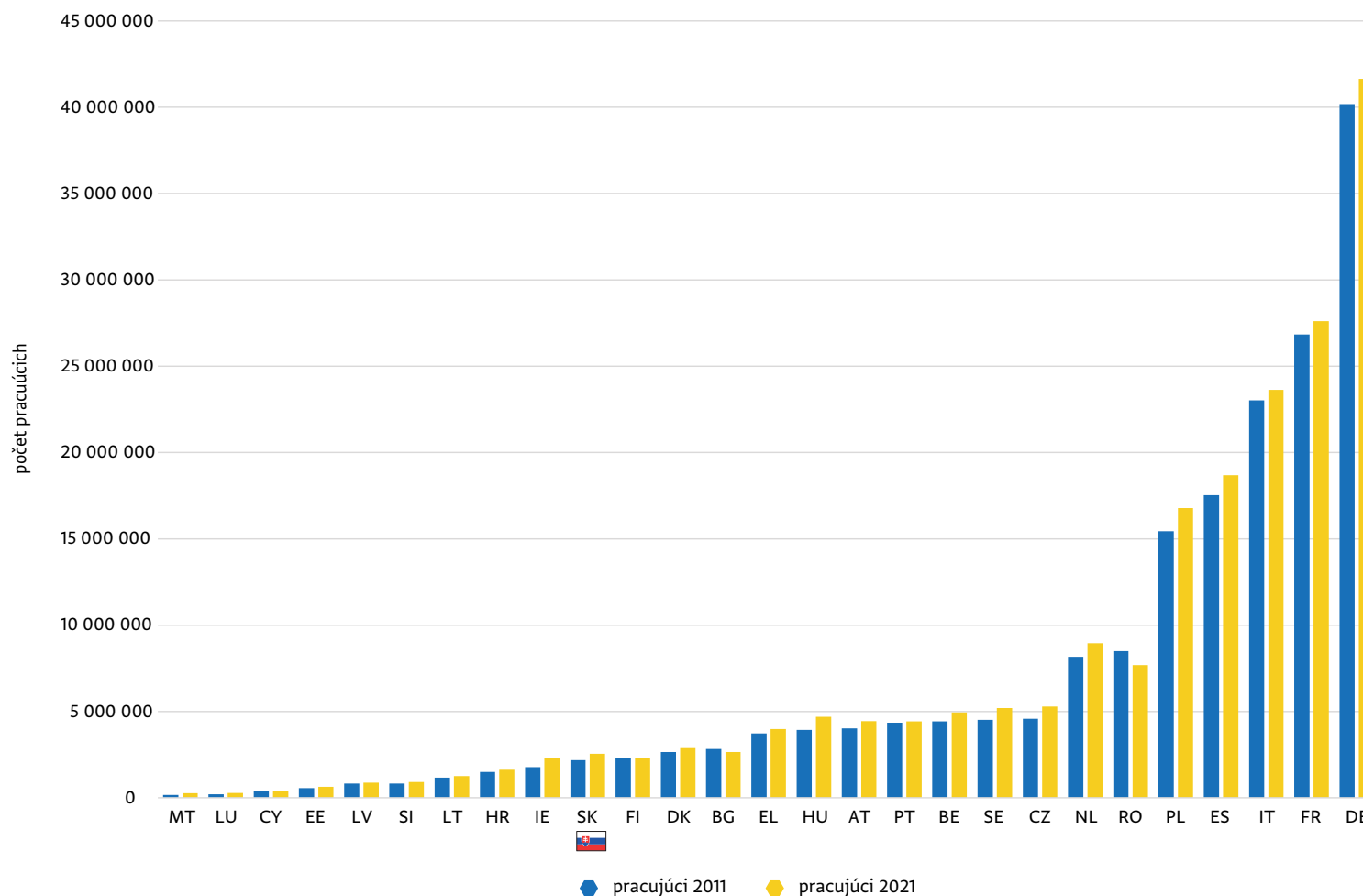
Štáty v strednej a východnej časti EÚ vykazujú vyššiu závislosť od priemyslu a spracovania.

Najvyšší podiel sekundárneho sektora má Česko (34 %), nasledované Slovinskom (32 %), Rumunskom (32 %) a Slovenskom (31 %). Slovensko teda patrí medzi výrazne priemyselne orientovaných členov EÚ. V terciárnom sektore (obchod a služby) pôsobí 37 % pracujúcej populácie Slovenska, čo sa približuje celkovej hodnote EÚ (38 %). V znalostnej ekonomike (kvartérny sektor) dosahuje Slovensko podiel 30 %, čo je menej než v EÚ ako celku (35 %).

V primárnom sektore pôsobilo na Slovensku 3 % obyvateľov, čo radí Slovensko k väčšine krajín s nízkym zastúpením v oblasti poľnohospodárstva a získavania prírodných zdrojov.

PRACUJÚCI OBYVATELIA V KRAJINÁCH EÚ V ROKOCH 2011 A 2021

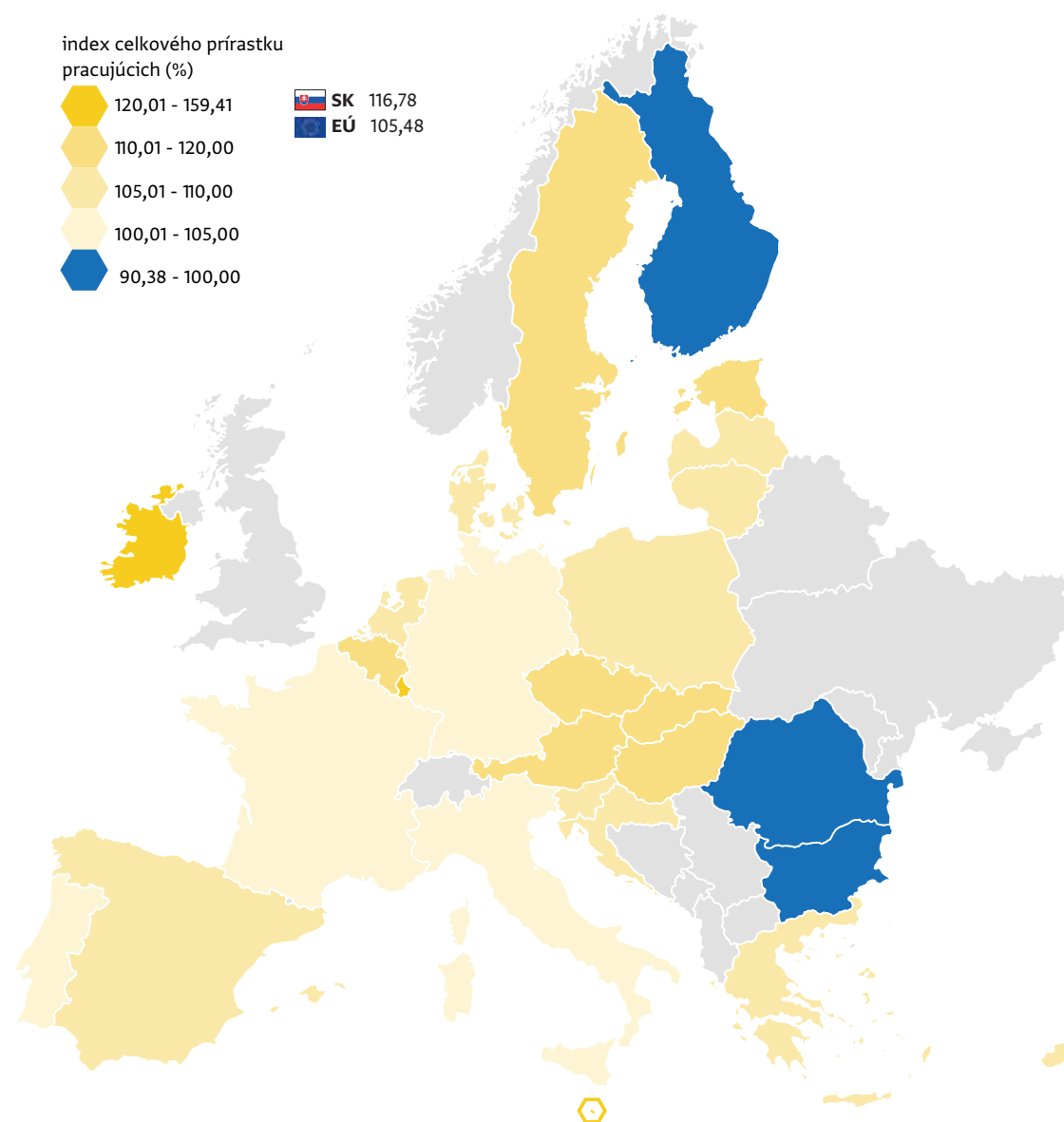

V porovnaní s rokom 2011 sa počet pracujúcich v roku 2021 zvýšil vo väčšine krajín EÚ. Celkovo v EÚ vzrástol počet pracujúcich z 186,7 mil. na 196,9 mil. osôb, čo predstavovalo nárast o 10,2 mil. pracujúcich. Medzi krajiny, ktoré zaznamenali najväčší pokles počtu pracujúcich patria Rumunsko (–818,6 tis.), Bulharsko (–173,5 tis.) a Fínsko (–41 tis.). Najväčší absolútny nárast počtu pracujúcich bol zaznamenaný v Nemecku (+1,5 mil.), Poľsku (+1,3 mil.) a Španielsku (+1,1 mil.). Na Slovensku sa počet pracujúcich medzi rokmi 2011 a 2021 zvýšil o 367-tisíc osôb.

PRÍRASTOK/ÚBYTOK PRACUJÚCICH MEDZI ROKMI 2011 A 2021

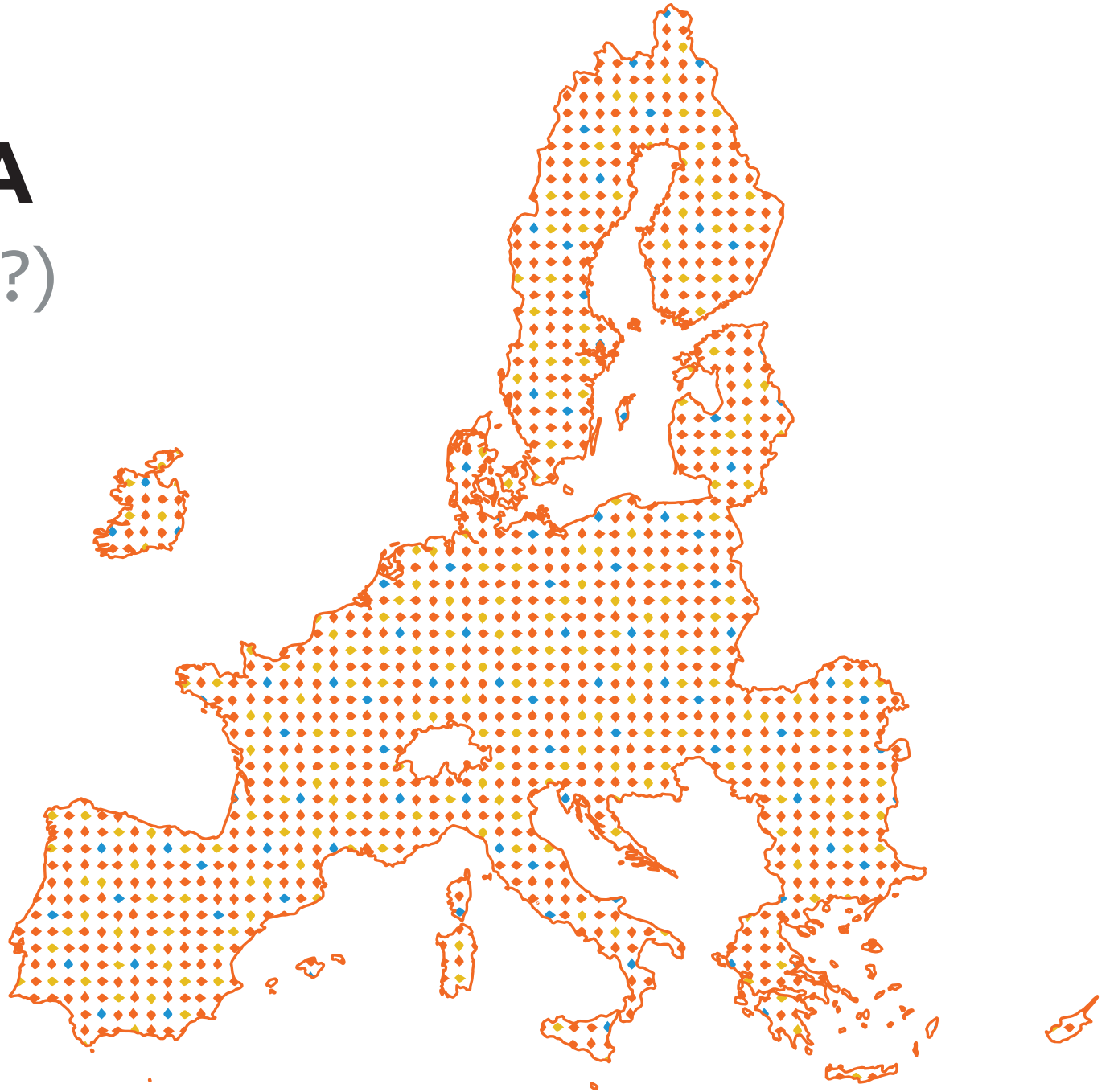
Najväčší prírastok pracujúcich medzi rokmi 2011 a 2021 bol na Malte (59 %), v Luxembursku (40 %) a Írsku (29 %). Úbytok pracujúcich bol zaznamenaný iba v troch krajinách a to v Rumunsku (-10 %), Bulharsku (-6 %) a Fínsku (-2 %). Celkovo za EÚ bol mierny prírastok pracujúcich na úrovni 5 %. Slovensko patrilo ku krajinám s vyšším prírastkom pracujúcich (5. priečka v rámci EÚ) na úrovni 17 %.

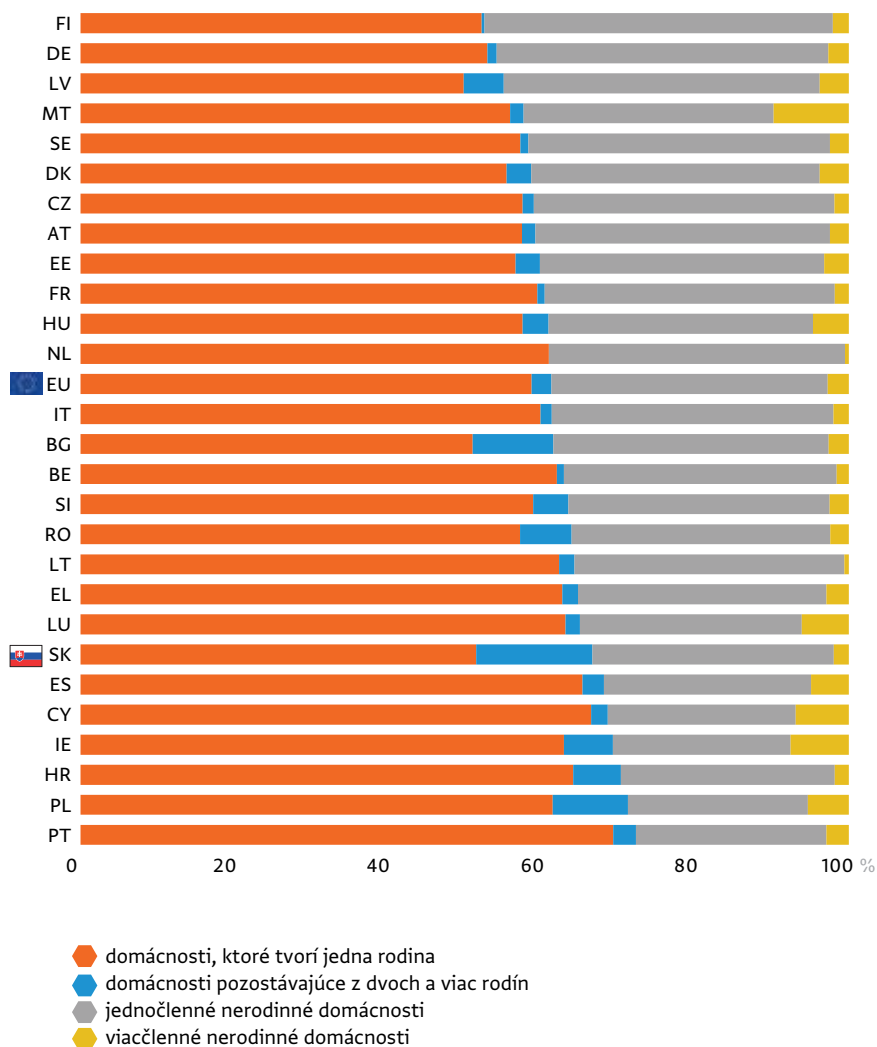
FORMY SPOLUŽITIA

(S kým žijeme?)

RODINNÉ A NERODINNÉ BYTOVÉ DOMÁCNOSTI V KRAJINÁCH EÚ

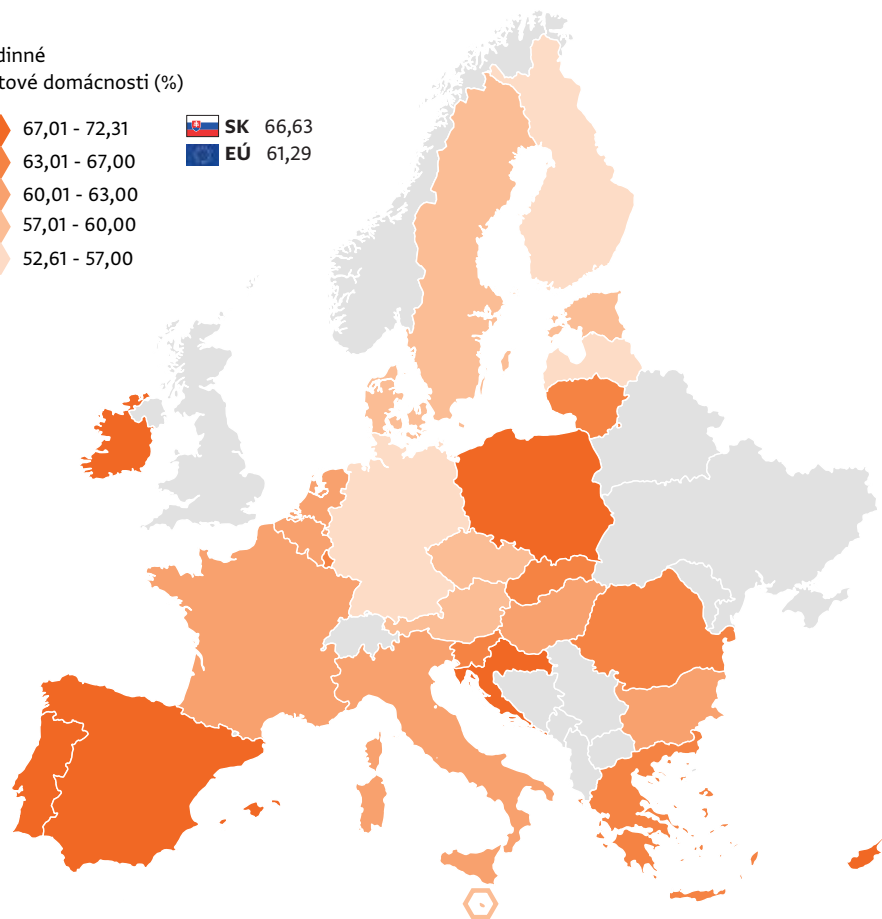
V štruktúre bytových domácností dominujú rodinné domácnosti (v EÚ ako celku tvoria vyše 61 %, na Slovensku až 67 %), zatiaľ čo nerodinné domácnosti spolu predstavujú zvyšok a jednoznačne v nich prevládajú jednočlenné domácnosti (v EÚ 93 % a na Slovensku 94 % zo všetkých nerodinných domácností). Viditeľná je regionálna diferenciácia medzi južnou časťou EÚ s dominanciou tradičných jednorodinných domácností, severnou a západnou časťou s prevahou jednočlenného bývania, a strednou a východnou časťou, pre ktoré je charakteristické viacgeneračné spolunažívanie.

V rodinných domácnostiach predstavujú v EÚ dominantný model domácnosti tvorené jednou rodinou (59 %) s maximom v Portugalsku (69 %), na Cypre (66 %) a v Estónsku (65 %). Na opačnom konci spektra sa nachádzajú Lotyšsko (50 %), Bulharsko (51 %) a Slovensko (52 %). Nízky podiel jednorodinných domácností na Slovensku priamo súvisí s faktom, že Slovensko predstavuje extrém v rámci EÚ v podielovom zastúpení viacrodinných domácností. Kým úroveň za celú EÚ je 3 %, na Slovensku tvoria tieto domácnosti až 15 % (nasleduje Bulharsko s 11 % a Poľsko s 10 %), pričom v Holandsku a vo Fínsku je ich výskyt takmer nulový.

Najmenej zastúpené sú viacčlenné nerodinné domácnosti, ktoré majú najvyššie zastúpenie na Malte (10 %) a v Írsku (8 %), kým v Holandsku (0,5 %) a v Litve (0,6 %) je ich podiel minimálny.

RODINNÉ BYTOVÉ DOMÁCNOSTI V KRAJINÁCH EÚ

rodinné
bytové domácnosti (%)

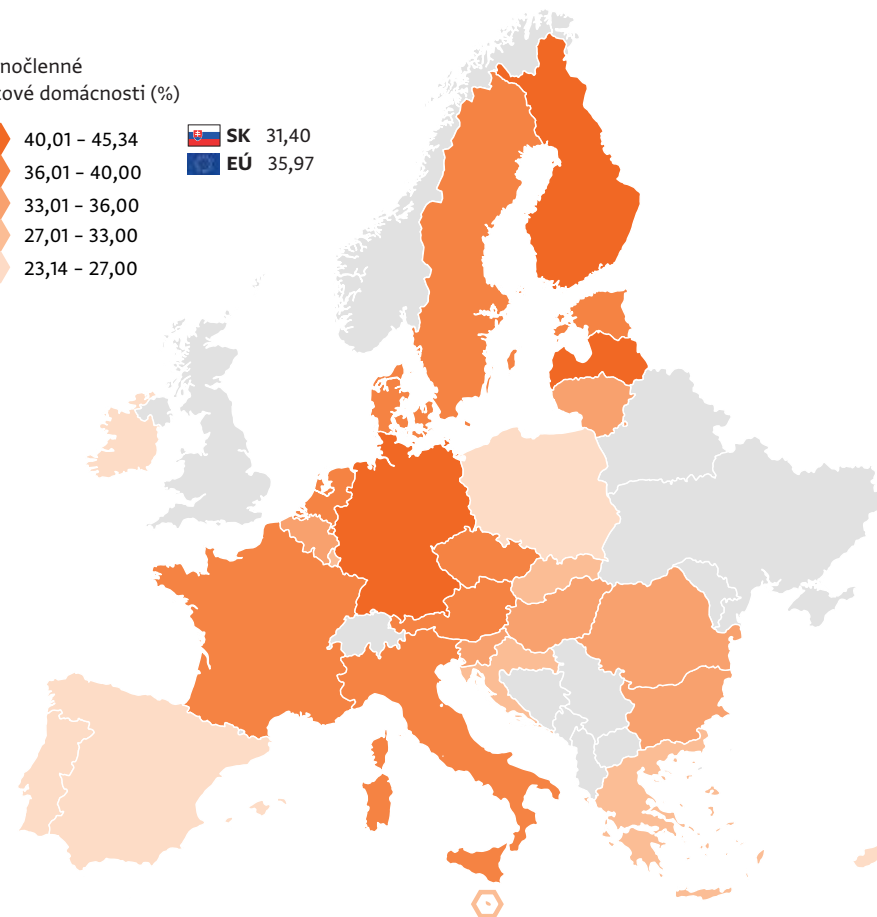

Súhrnný podiel rodinných domácností v členských štátoch EÚ ukazuje výrazný priestorový rozptyl. Najvyššie podiely vykazujú krajiny južnej a východnej časti EÚ na čele s Portugalskom (72 %), Poľskom (71 %) a Chorvátskom (70 %).

Naopak, najnižší podiel rodinných domácností charakterizuje západnú a severnú časť EÚ, čo sa najvýraznejšie prejavuje v Nemecku (54 %) a vo Fínsku, ktoré s hodnotou 53 % uzatvára rebríček krajín EÚ.

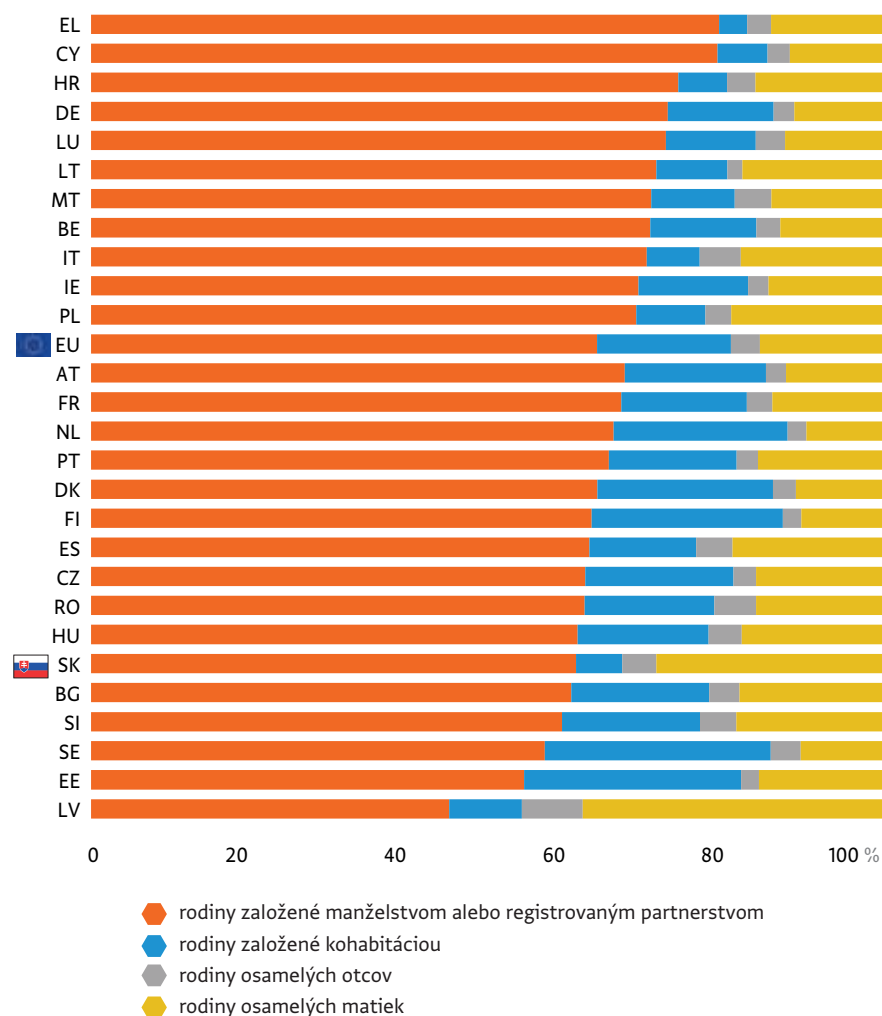
JEDNOČLENNÉ BYTOVÉ DOMÁCNOSTI V KRAJINÁCH EÚ

jednočlenné
bytové domácnosti (%)

Domácnosti jednotlivcov tvoria celkovo v EÚ 36 % s maximom v jej severnej a západnej časti (Fínsko 45 %, Nemecko 43 %, Lotyšsko 41 %) a minimom v Írsku (23 %), Poľsku (23 %) a na Cypre (24 %). Na Slovensku tvoria domácnosti jednotlivcov 31 %.

RODINNÉ DOMÁCNOSTI V KRAJINÁCH EÚ

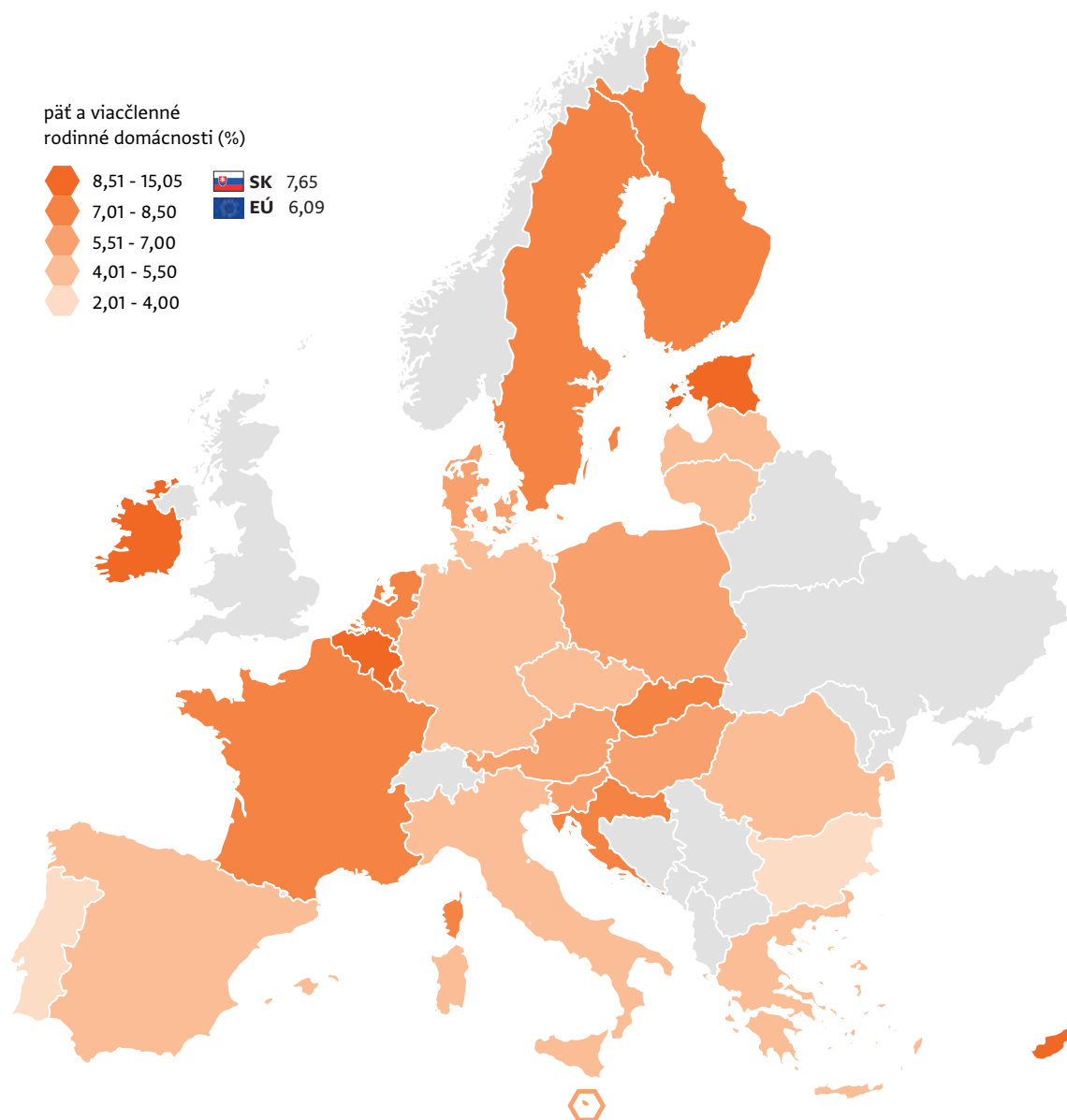
Rozdelenie rodinných domácností v krajinách EÚ odhaľuje výrazné rozdiely v preferencii tradičných a neformálnych foriem spolužitia, ako aj v zastúpení neúplných rodín. V rámci EÚ ako celku tvoria dominantnú časť (68 %) rodiny založené manželstvom alebo registrovaným partnerstvom. Neformálne partnerské spolužitia, teda kohabitácie, predstavujú 14 % v EÚ ako celku, pričom neúplné rodiny tvoria zvyšných takmer 19 %, kde významne prevládajú rodiny osamelých matiek (15 %) nad rodinami osamelých otcov (4 %).

Slovensko sa od hodnôt za EÚ ako celok v mnohých ukazovateľoch výrazne odklára. Kým podiel manželských zväzkov je na úrovni 61 %, čo je menej než hodnota za EÚ ako celok (68 %). Podiel kohabitácií dosahuje len 6 %, ide o druhú najnižšiu hodnotu medzi krajinami EÚ, pričom nižší podiel kohabitácií vykazuje už len Grécko (4 %). Najšpecifickjším znakom Slovenska je však mimoriadne vysoké zastúpenie rodín osamelých matiek, ktoré tvoria až 29 % zo všetkých rodinných domácností, čo reprezentuje viac ako 430-tisíc rodín. Slovensko tak v tomto ukazovateli zaujíma druhú najvyššiu priečku v EÚ, hneď za Lotyšskom, ktoré dosahuje 38 %. Rodiny osamelých otcov tvoria na Slovensku 4 %, čo rovnako prevyšuje hodnotu za EÚ ako celok.

PÄŤ- A VIACČLENNÉ RODINNÉ DOMÁCNOSTI V KRAJINÁCH EÚ

päť a viacčleNNé
rodinné domácnosti (%)

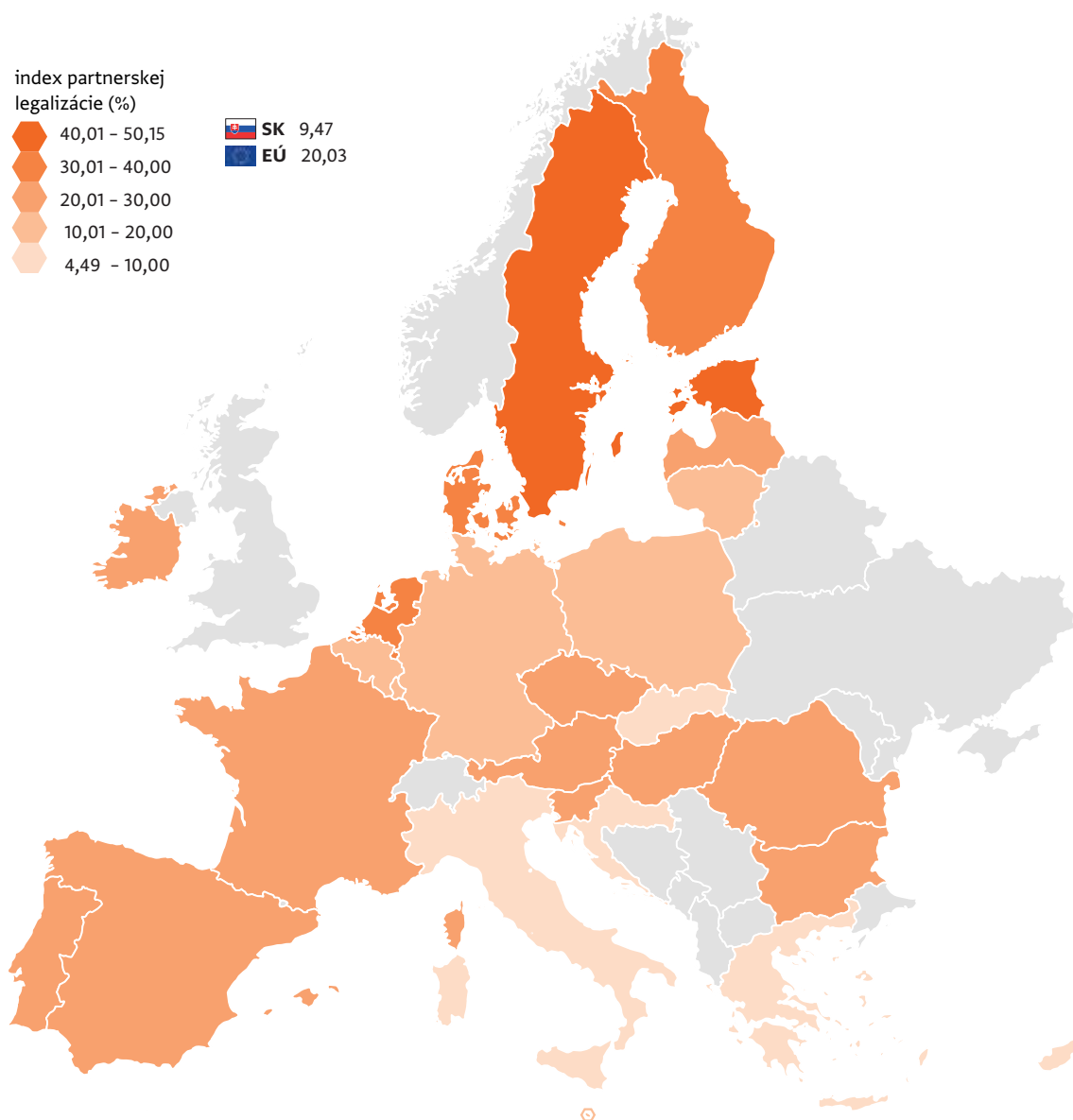
Dôležitým indikátorom rodinných štruktúr je tiež podiel veľkých rodín (s počtom členov 5 a viac). Hodnota za celú EÚ sa pohybuje na úrovni 6 %. Maximálny podiel týchto rodín je v Írsku (15 %), pričom vyšší podiel vykazujú aj krajiny ako Estónsko (10 %) či Belgicko (9 %).

Na opačnom konci sa s výrazným odstupom nachádza Bulharsko, kde podiel veľkých rodín tvorí len 2 %, nasledované Portugalskom (3 %). Slovensko sa s hodnotou 8 % nachádza výrazne nad úrovňou EÚ ako celku, pričom vykazuje rovnaký podiel ako Chorvátsko a Holandsko.

V porovnaní so susednými krajinami má Slovensko najvyšší podiel veľkých rodín, keďže Poľsko, Maďarsko a Rakúsko vykazujú 6 % a Česko 4 %.

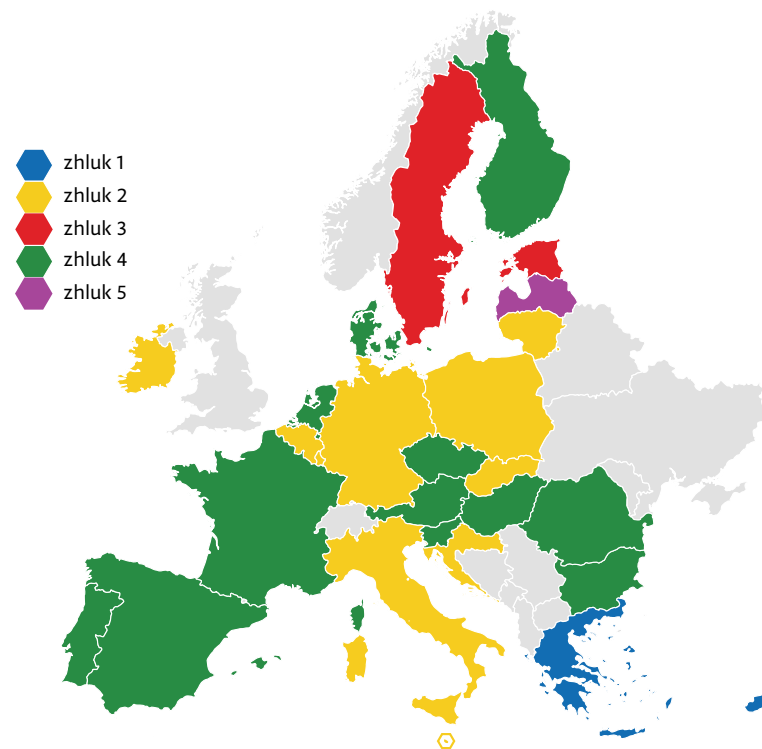
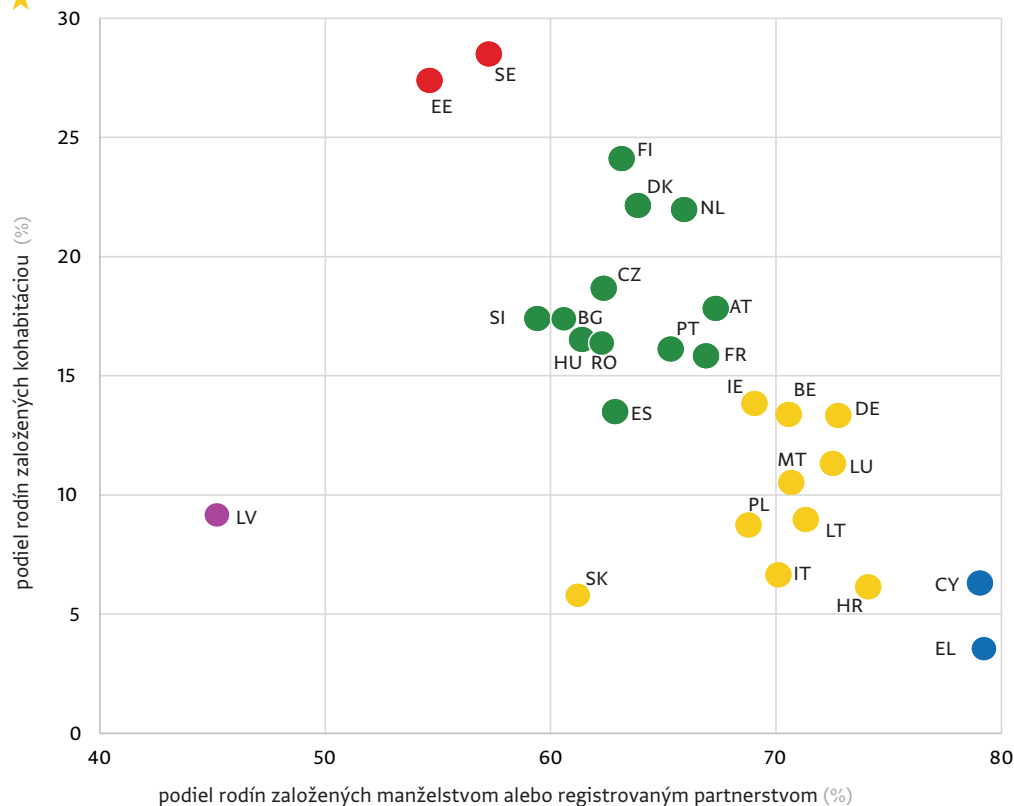
INDEX PARTNERSKEJ LEGALIZÁCIE RODINNÝCH DOMÁCNOSTÍ V KRAJINÁCH EÚ

Index partnerskej legalizácie vyjadruje pomer kohabitácií k legalizovaným zväzkom (manželstvám alebo registrované partnerstvá), pričom hodnota za EÚ ako celok je 20 % (teda 20 kohabitácií na 100 manželstiev alebo registrovaných partnerstiev). Jeho hodnoty jednoznačne potvrdzujú teritoriálnu diferencovanosť EÚ vo formách rodinného spolužitia, pričom vyššie hodnoty indikujú vyššie zastúpenie neformálnych zväzkov a nižšie, naopak, prevahu tradičných manželstiev (spolu s registrovanými partnerstvami v niektorých členských štátoch). Na čele liberálnejšieho severského modelu stoja Estónsko a Švédsko s najvyššou hodnotou indexu 50 %, čo znamená, že na každé dve manželstvá tu pripadá jedna kohabitácia. Tento trend dopĺňa Fínsko s hodnotou 38 či Dánsko s hodnotou 35. Nízke hodnoty indexu naopak charakterizujú južanský model, kde výrazne dominujú oficiálne zväzky. Minimálne hodnoty vykazuje Grécko s indexom 4, za ktorým nasledujú Cyprus a Chorvátsko s hodnotou 8. Slovensko sa s hodnotou indexu 9 zaraďuje k tomuto modelu a vykazuje totožný vzorec správania ako Taliansko (9).

KRAJINY EÚ PODĽA FORMY PARTNERSKÉHO SPOLUŽITIA

Zhluková analýza krajín EÚ na základe dvoch hlavných foriem partnerského spolužitia — rodín založených manželstvom (príp. registrovaným partnerstvom) a rodín založených kohabitáciou — rozdeľuje krajiny EÚ do piatich špecifických skupín.

Zhluk 1 (Cyprus a Grécko) reprezentuje najtradičnejší model s najvyšším zastúpením manželských zväzkov a zároveň najnižším podielom rodín založených kohabitáciou v rámci EÚ.

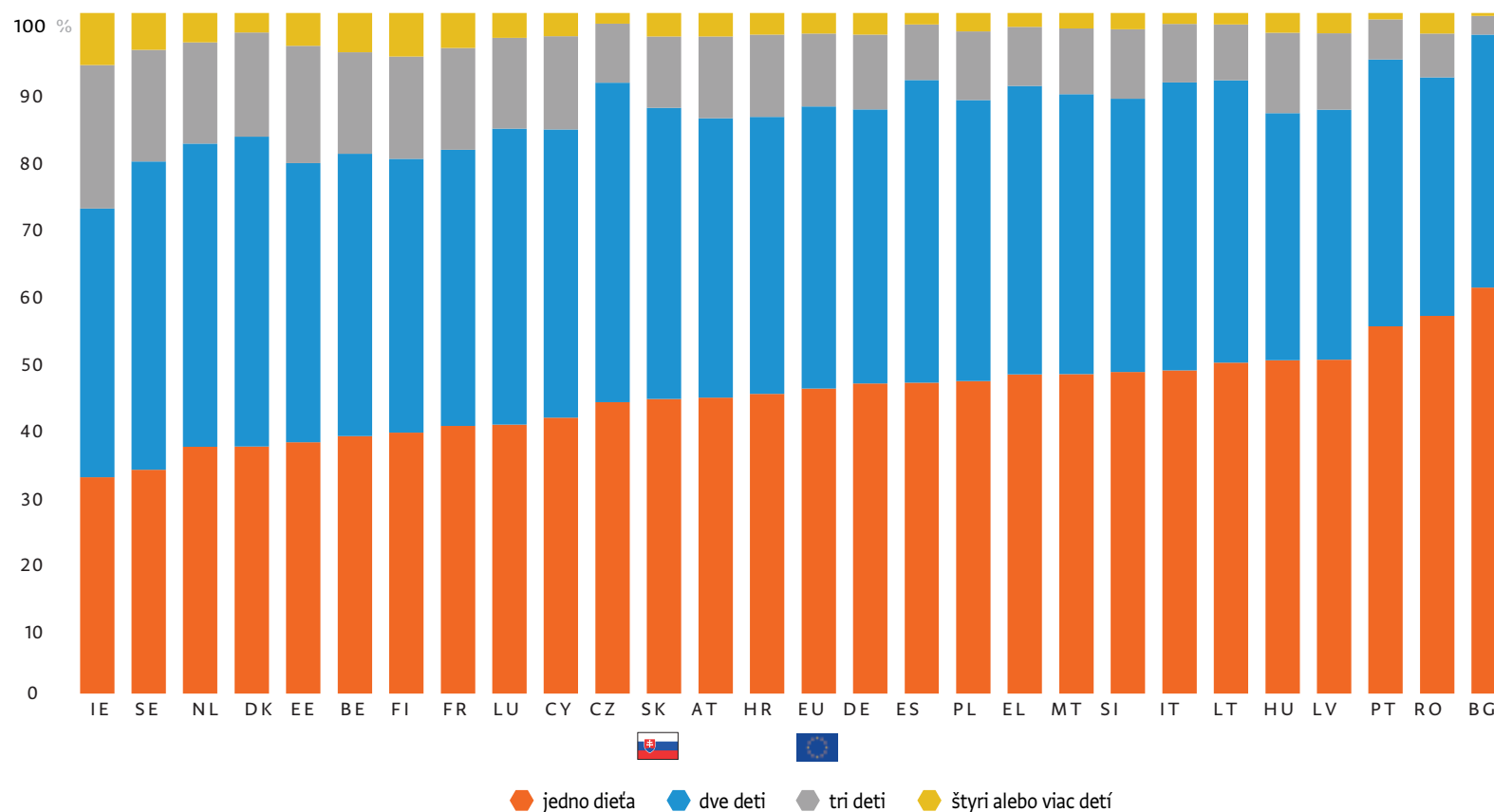
Opakom je **zhluk 3** (Švédsko a Estónsko), ktorý sa vyznačuje nižším podielom manželstiev a naopak dominantnou mierou neformálnych kohabitácií.

Zhluk 2 zoskupuje krajiny s vysokým podielom manželských rodín pri zachovaní nízkej miery kohabitácií. Práve do tejto skupiny patrí aj Slovensko, ktoré sa však profiluje ako jej odľahlý bod — vykazuje totiž nižší podiel manželských rodín aj kohabitácií než ostatné členské štáty v danom zhluku.

Zhluk 4 predstavuje najpočetnejšiu skupinu, pre ktorú je typické vyššie zastúpenie kohabitácií než v **zhluku 2**.

Zhluk 5 (Lotyšsko) tvorí samostatný odľahlý bod s nižšími hodnotami pri oboch formách spolužitia.

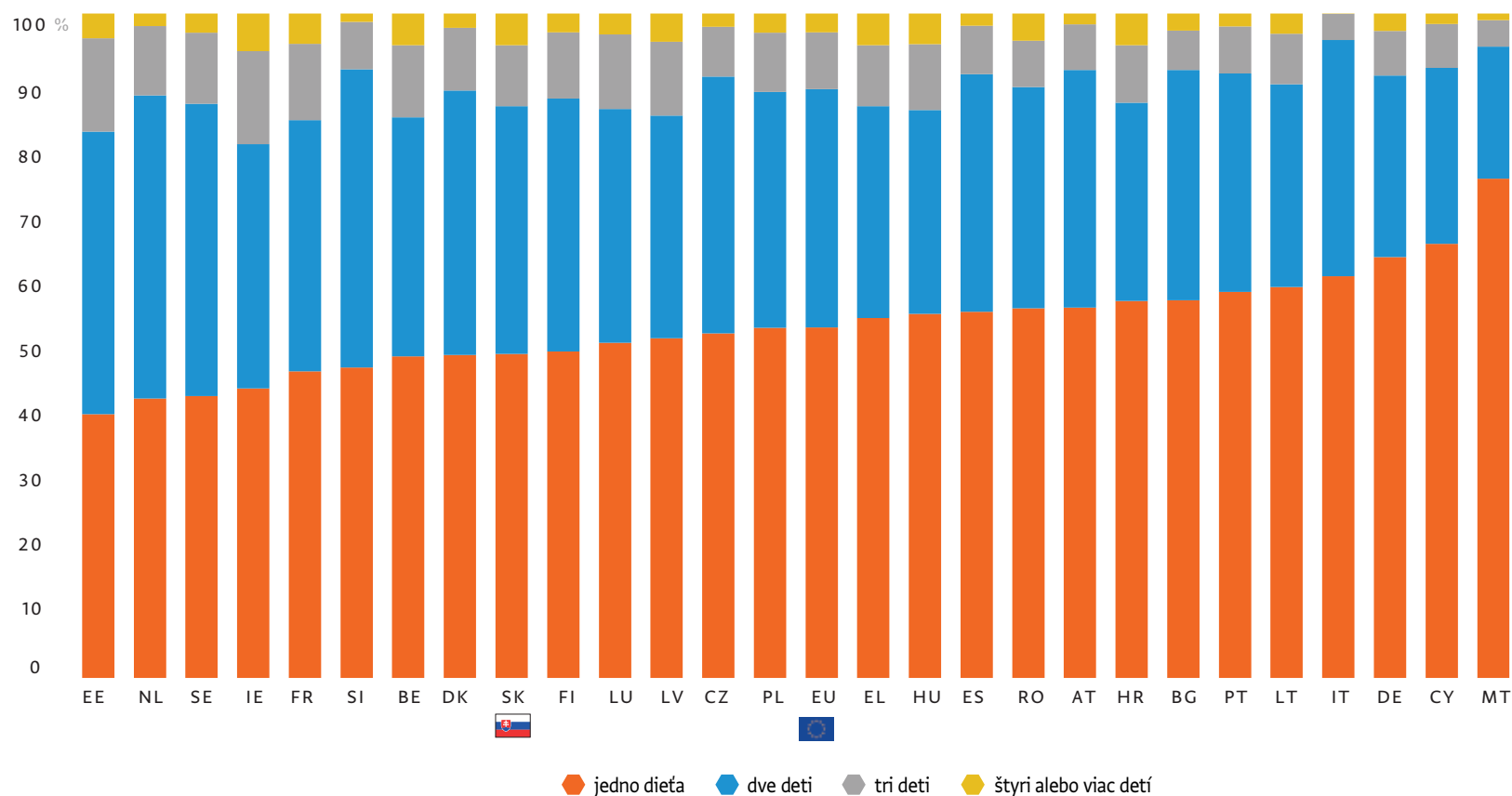
RODINY ZALOŽENÉ MANŽELSTVOM ALEBO REGISTROVANÝM PARTNERSTVOM PODĽA POČTU DETÍ V KRAJINÁCH EÚ

V EÚ ako celku tvoria najväčšiu časť medzi rodinami s deťmi založenými manželstvom alebo registrovaným partnerstvom rodiny s jedným dieťaťom (45 %) a s dvoma deťmi (41 %). Rodiny s tromi deťmi predstavujú 11 % a viacdetné rodiny so štyrmi a viac deťmi tvoria len 3 % manželských zväzkov (vrátane registrovaných partnerstiev) v niektorých členských štátoch EÚ.

Na Slovensku je dominantné zastúpenie jednodetných manželských rodín, ktoré tvoria 43 % z celkového počtu týchto rodín, čo je menej než hodnota za EÚ ako celok. Najvyššie zastúpenie jednodetných manželských rodín vykazujú Bulharsko (60 %), Rumunsko (55 %) a Portugalsko (54 %). Podiel rodín s dvoma deťmi na Slovensku dosahuje 43 %, čo je tiež pod úrovňou EÚ ako celku. Na druhej strane má Írsko v celoeurópskom kontexte najnižší podiel jednodetných rodín (32 %) a zároveň najvyšší podiel trojdetných (21 %) aj štvor- a viacdetných rodín (8 %).

RODINY ZALOŽENÉ KOHABITÁCIOU PODĽA POČTU DETÍ V KRAJINÁCH EÚ

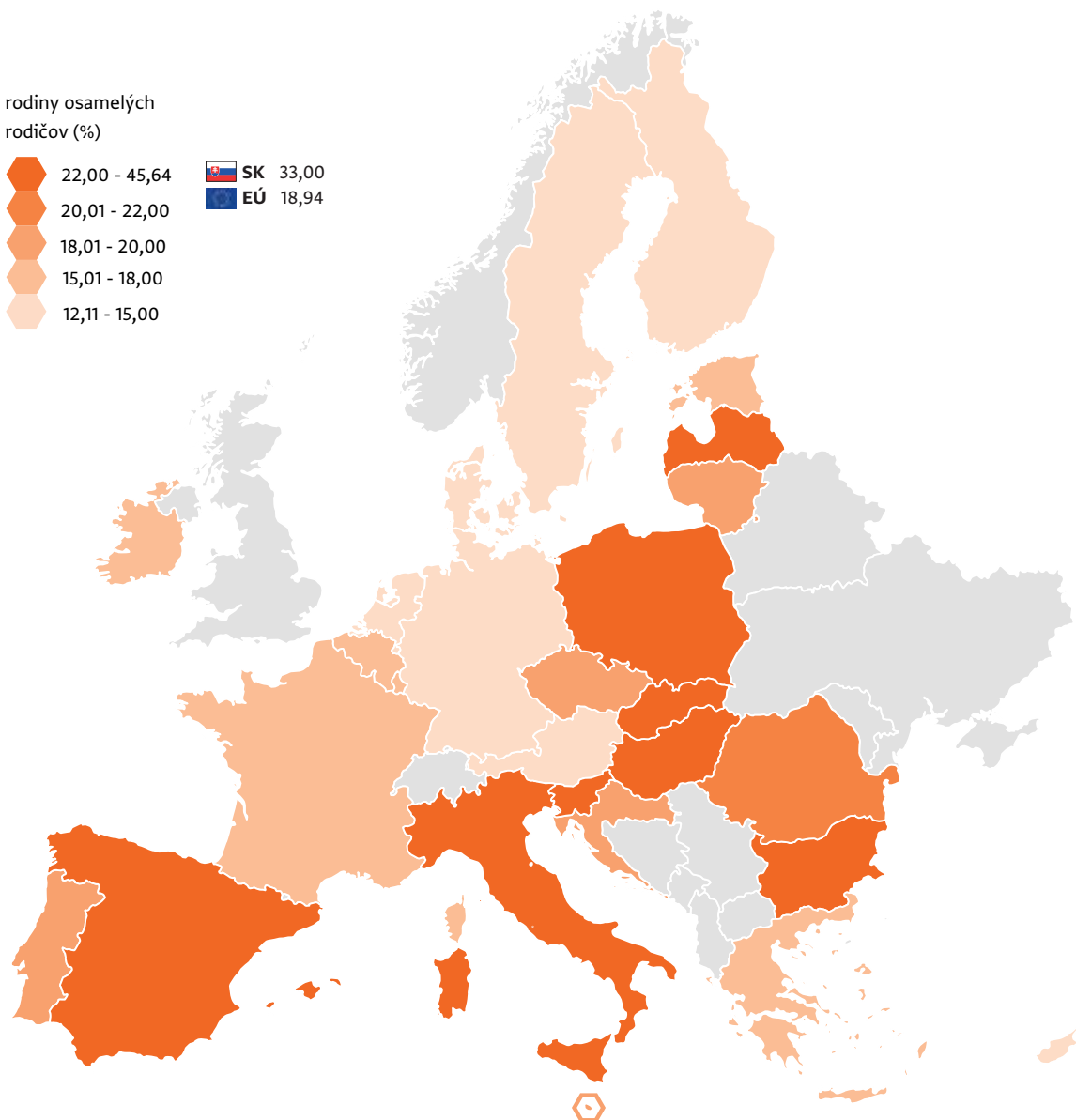
V EÚ ako celku tvoria nadpolovičnú väčšinu medzi rodinami s deťmi založenými kohabitáciou rodiny s jedným dieťaťom (53 %), zatiaľ čo rodiny s dvoma deťmi predstavujú 36 %, s tromi deťmi 9 % a so štyrmi a viac deťmi len 3 %.

Slovensko pri rodinách založených kohabitáciou s jedným dieťaťom je pod úrovňou EÚ ako celku (49 %). Najnižšie podiely jednodetných kohabitácií vykazujú v EÚ Estónsko (40 %), Holandsko (42 %) a Švédsko (42 %). V porovnaní so susednými krajinami má Slovensko najnižší podiel jednodetných kohabitácií (CZ 52 %, PL 53 %, HU 55 %, AT 56 %).

Podobne ako pri tradičných rodinách, aj pri kohabitáciách si najvýraznejší podiel viacdenných rodín udržiava Írsko, kde až 14 % kohabitácií má tri deti a 6 % štyri a viac detí.

RODINY OSAMELÝCH RODIČOV V KRAJINÁCH EÚ

rodiny osamelých
rodičov (%)

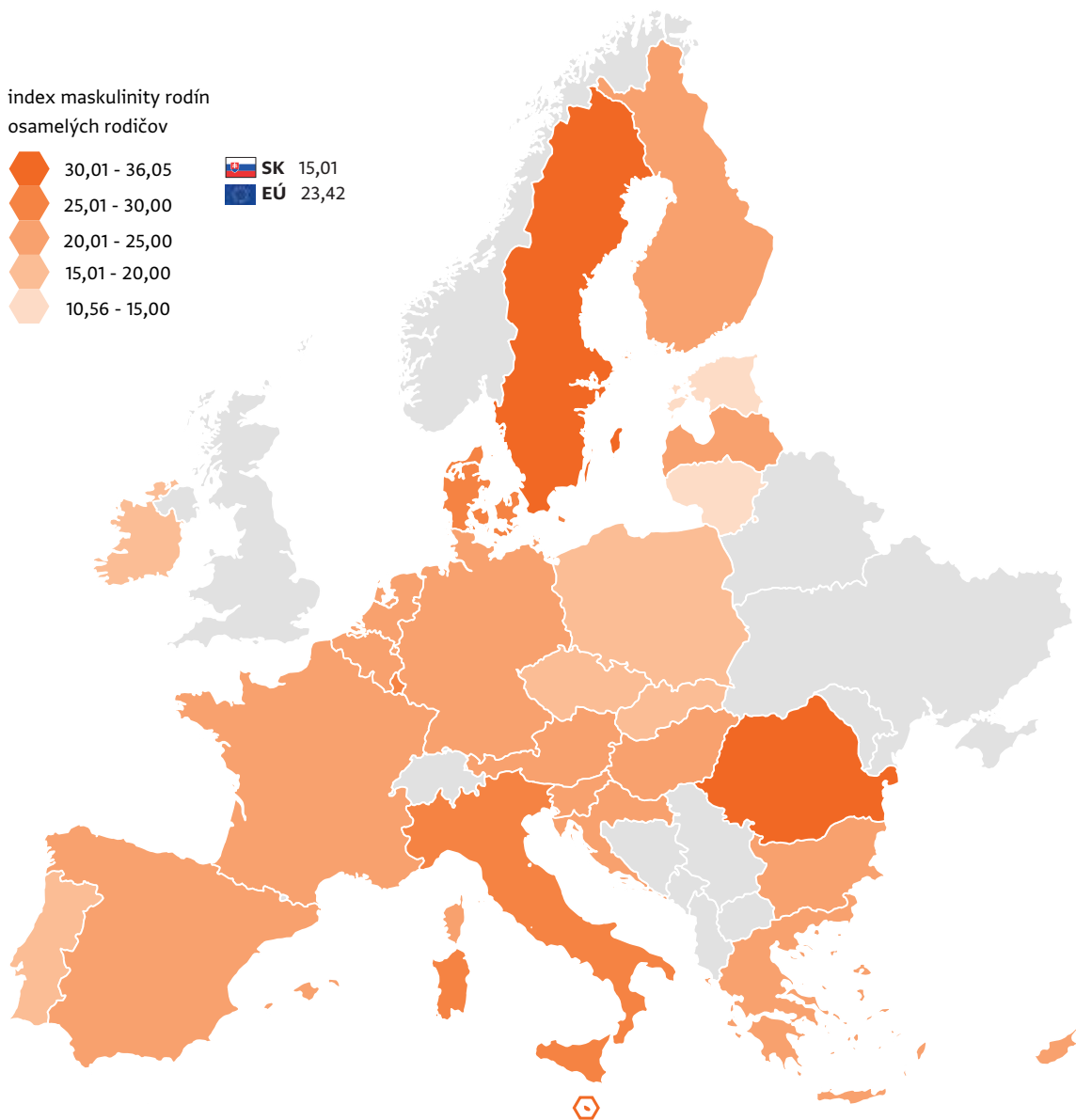

Pri priestorovej distribúcii rodín osamelých rodičov v EÚ je zrejмый kontrast medzi severozápadnou a juhovýchodnou časťou EÚ. Kým väčšina krajín západnej a severnej časti EÚ patrí do kategórií s najnižším podielom osamelých rodičov pod 18 %, v regióne strednej a najmä východnej časti EÚ sa tento podiel zásadne zvyšuje a prechádza do najvyšších pásiem.

Slovensko v tomto priestorovom modeli tvorí výrazné lokálne jadro. S podielom osamelých rodičov na úrovni 33 % sa zaradilo do najvyššieho pásma a v rámci stredoeurópskeho regiónu predstavuje maximum. Zatiaľ čo v susedných krajinách sa hodnoty pohybujú od 15 % (Rakúsko) cez 19 % (Česko) až po 22 % (Poľsko a Maďarsko), Slovensko ich výrazne predbieha a je tak v stredoeurópskom priestore pomerne osamoteným ostrovom s takto vysokou koncentráciou jednorodičovských domácností.

INDEX MASKULINITY OSAMELÝCH RODIČOV V KRAJINÁCH EÚ

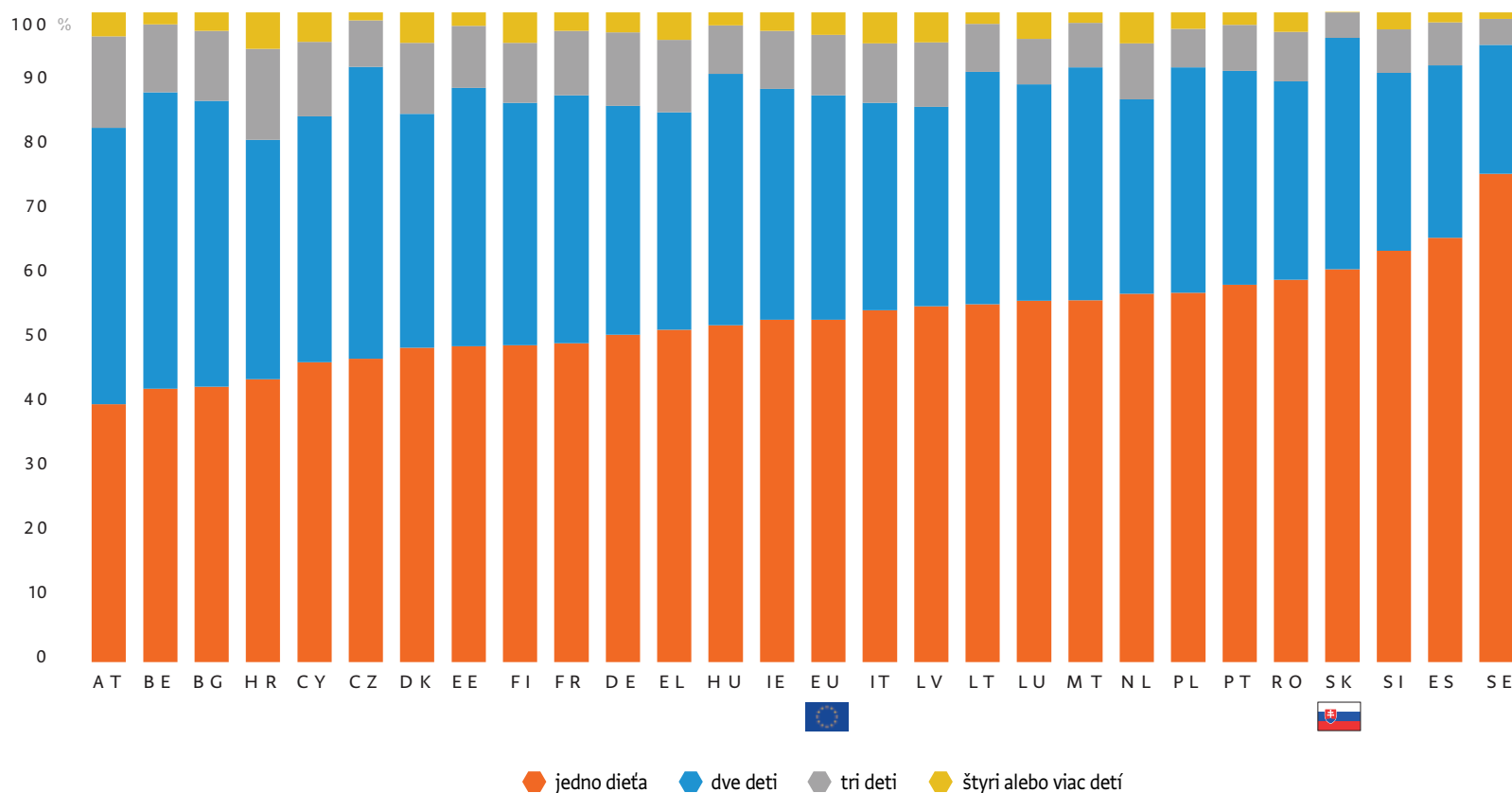
index maskulinity rodín
osamelých rodičov

V EÚ ako celku pripadá na 100 rodín osamelých matiek 23 rodín osamelých otcov. Najvyšší index maskulinity rodín osamelých rodičov vykazuje Švédsko (36), Rumunsko (33) a Malta (33). Naopak, najnižší predstavujú krajiny Litva (11), Estónsko (14) a Slovensko, ktoré obsadzuje 3. najnižšiu priečku v EÚ, pričom na 100 rodín osamelých matiek pripadá iba 15 rodín osamelých otcov.

POČET DETÍ V RODINÁCH OSAMELÝCH RODIČOV V KRAJINÁCH EÚ

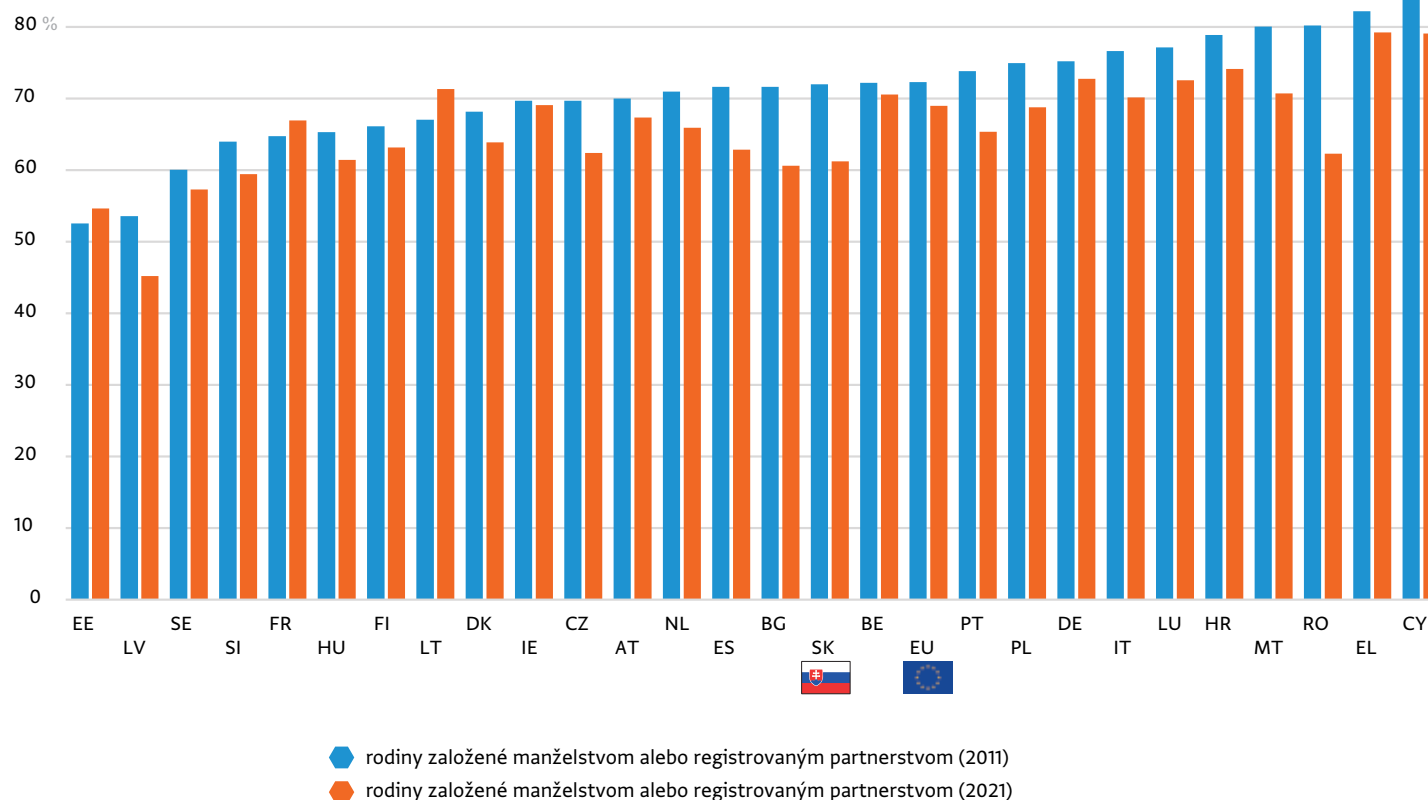

V štruktúre rodín osamelých rodičov vo väčšine krajín EÚ výrazne dominujú jednodetné domácnosti. Výrazné extrémny však vidno pri rodinách s viacerými deťmi: najnižší podiel jednodetných rodín a zároveň extrémne najvyšší podiel viacdenných rodín má Írsko, kde až 10 % osamelých rodičov vychováva tri deti a 4 % štyri a viac detí. Na opačnom póle je Bulharsko s extrémne vysokým podielom jednodetných rodín (77 %) a celkovo najnižším zastúpením štvor- a viacdenných domácností (pod 1 %).

Slovensko sa v tomto kontexte zaraďuje k štátom s nižším výskytom jednodetných domácností osamelých rodičov — spomedzi členských krajín EÚ má 8. najnižší podiel takýchto rodín (64 %). Vyznačuje sa však vyšším zastúpením viacdenných rodín, kde domácnosti s dvoma deťmi tvoria 28 %, s tromi deťmi 6 % a so štyrmi a viac deťmi 3 %. Možno tak pozorovať, že na rozdiel od krajín s dominanciou jedného dieťaťa sa na Slovensku výraznejšie presadzujú dvoj- až trojdenné modely osamelého rodičovstva.

VÝVOJ RODÍN ZALOŽENÝCH MANŽELSTVOM ALEBO REGISTROVANÝM PARTNERSTVOM V KRAJINÁCH EÚ 2011 A 2021

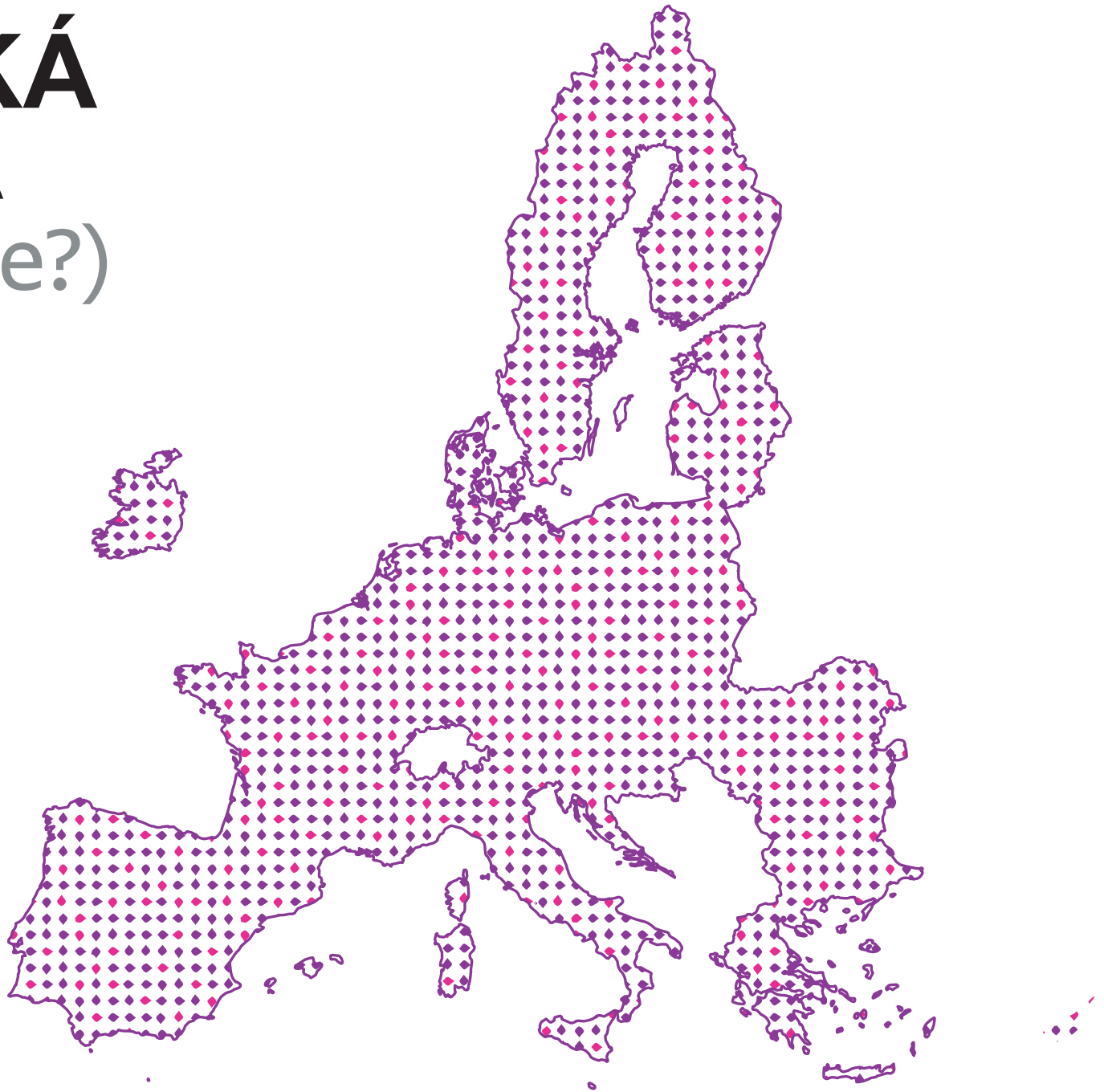

Vývoj v poslednom medzicenzálnom období (2011 – 2021) odhaľuje jasný trend poklesu podielu rodín založených manželstvom alebo registrovaným partnerstvom. Vo väčšine krajín EÚ sa zastúpenie týchto rodín znížilo, pričom na úrovni EÚ ako celku došlo k poklesu zo 72 % v roku 2011 na 69 % v roku 2021. Nárast podielu rodín v sledovanom desaťročí bol skôr výnimkou a zaznamenali ho len tri krajiny: Estónsko, Francúzsko a najvýraznejšie Litva. V ostatných krajinách nastal pokles. Kým v krajinách ako Írsko či Belgicko bol tento pokles len minimálny, výrazné prepady zaznamenali napríklad Lotyšsko, Španielsko, Bulharsko či Rumunsko. Najvyšší celkový podiel týchto rodín si aj napriek poklesu udržali Grécko a Cyprus, kde sa hodnoty pohybujú okolo hranice 80 %. Slovensko kopíruje trend poklesu, kým v roku 2011 dosahoval podiel rodín založených manželstvom 72 %, do roku 2021 klesol na 61 %. Tento pokles o 11 p. b. zaraďuje Slovensko medzi krajiny s výraznejším poklesom.

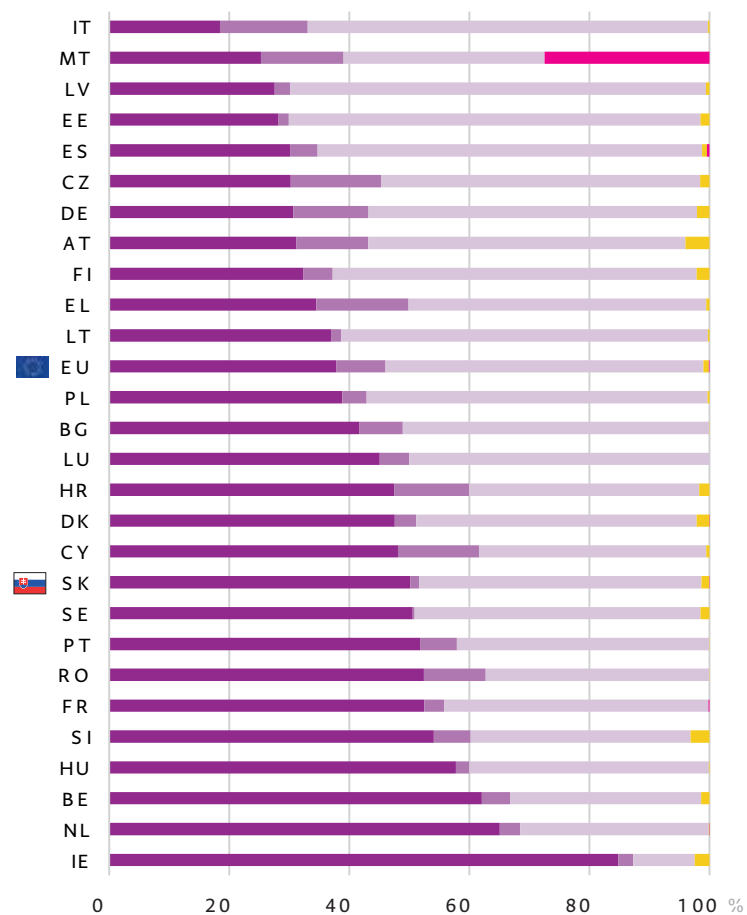

ŠPECIFIKÁ BYŤVANIA

(Ako bývame?)

ŠTRUKTÚRA KONVENČNÝCH OBYDLÍ V KRAJINÁCH EÚ

- byty v bytových domoch s jedným bytom
- byty v bytových domoch s dvomi bytmi
- byty v bytových domoch s tromi a viac bytmi
- byty v nebytových domoch
- nezistené

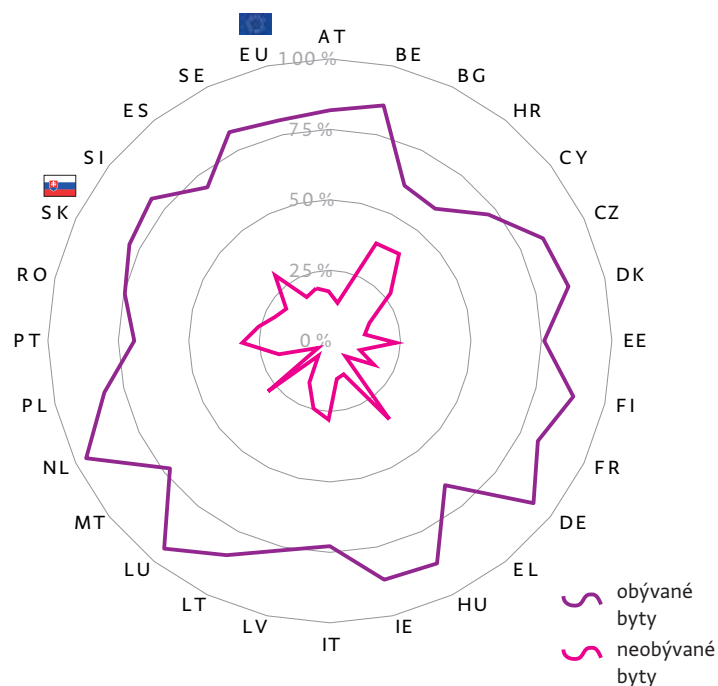
Na Slovensku sa polovica bytov (50 %) nachádza v bytových domoch s jedným bytom, čo je výrazne viac v porovnaní s EÚ ako celkom, kde tento podiel dosahuje 39 %. Lídrom v tejto kategórii je Írsko s 85 % domov s jedným bytom.

Domy s dvomi bytmi sú na Slovensku zastúpené minimálne, ich podiel mierne presahuje 1 %, pričom v rámci EÚ ako celku predstavuje 8 %. Najnižší podiel v tejto kategórii zaznamenáva Švédsko (0,3 %), kým najvyšší, viac ako 15 %, vykazuje Grécko a Česko.

V prípade bytových domov s tromi a viac bytmi sa Slovensko s podielom 47 % drží pod hodnotou EÚ ako celkom, ktorá je na úrovni 53 %. Na čele tohto rebríčka stojí Lotyšsko, kde podiel takýchto bytov dosahuje až 69 %.

Pri obydliach situovaných v nebytových budovách zaznamenáva Slovensko porovnateľné hodnoty s EÚ ako celkom, a to na úrovni približne 1 %. Výrazný odstup v tejto kategórii vykazuje Rakúsko, kde podiel bytov v nebytových domoch dosahuje 4 %.

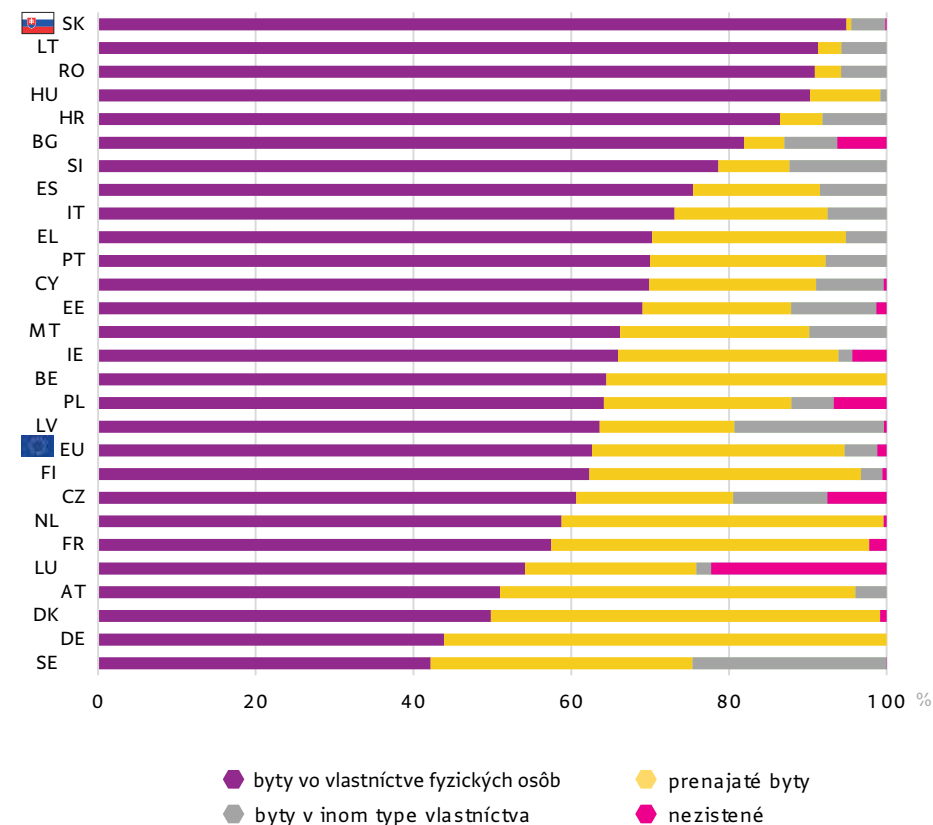
OBÝVANÉ VS. NEOBÝVANÉ BYTY

Na Slovensku je obývaných 79 % bytov, čo sa takmer zhoduje s úrovňou EÚ ako celku, kde podiel obývaných bytov dosahuje 80 %. Zaujímavé je porovnanie v rámci stredoeurópskeho regiónu, kde má Slovensko najvyšší podiel neobývaných bytov (21 %). Susedné krajiny vykazujú vyššiu obývanosť, v Maďarsku je obývaných takmer 88 % bytov, v Česku 84 % a v Poľsku takmer 82 %.

Pri pohľade na extrémny v rámci EÚ vykazuje najvyššiu mieru obývanosti Holandsko (96 %) a Luxembursko (94 %). Úplne odlišná situácia však je v Chorvátsku a Bulharsku, ktoré majú až 2/5 neobývaných bytov (Chorvátsko 40 %, Bulharsko 39 %). Tento trend vysokého podielu neobývaných bytov je viditeľný naprieč celou južnou časťou EÚ (Portugalsko 31 % či Španielsko 30 %).

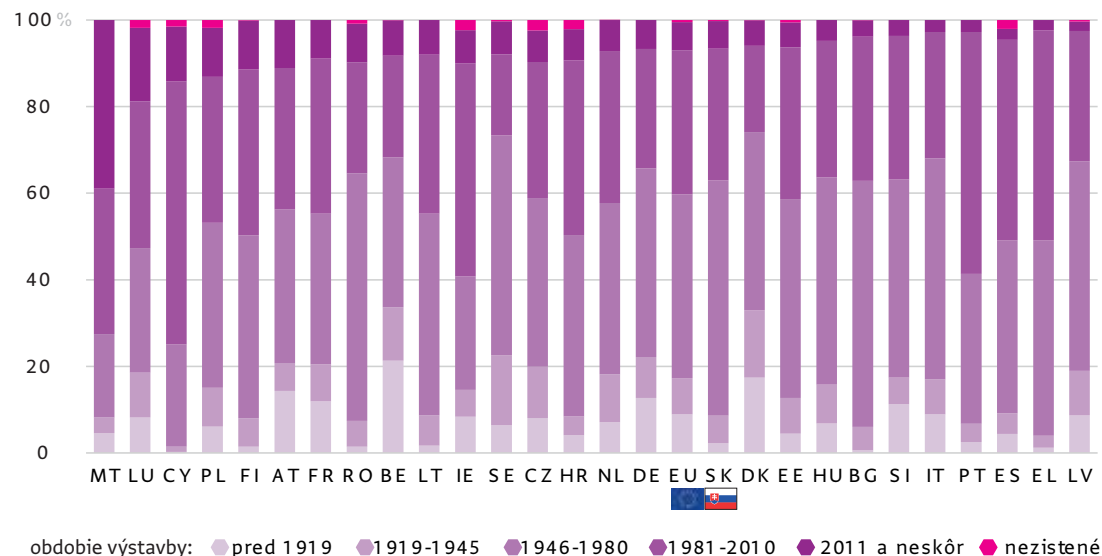
OBÝVANÉ BYTY PODĽA TYPU VLASTNÍCTVA

Slovensko má v rámci EÚ suverénne najvyšší podiel obývaných bytov, ktoré sú vo vlastníctve fyzických osôb, a dosahuje až 95 %. Úroveň EÚ ako celku je pritom výrazne nižšia, na úrovni 63 %, pričom nad touto hodnotou sa nachádza 18 členských štátov.

Opačná situácia vládne v sektore nájmov. V tomto ukazovateli patrí Slovensku, s iba 0,6-percentným podielom bytov v nájme, posledné miesto v EÚ. Spolu s ďalšími 19 štátmi sa Slovensko nachádza hlboko pod celkovou úrovňou EÚ, ktorá predstavuje 32 %, čo len potvrdzuje rozsah chýbajúceho nájomného bývania v slovenských podmienkach. Najvyšší podiel bytov v nájme má Nemecko (56 %).

OBÝVANÉ BYTY PODĽA OBDOBIA VÝSTAVBY V KRAJINÁCH EÚ

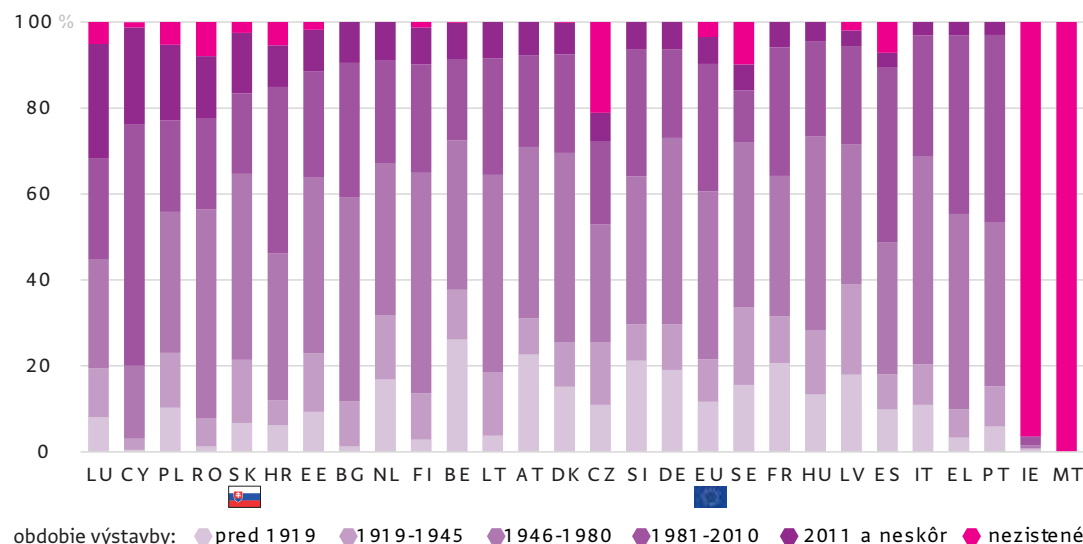

Najvyšší podiel neobývaných bytov v EÚ ako celku pripadá, rovnako ako pri obývaných, na obdobie povojnovej výstavby v rokoch 1946 – 1980, z ktorého pochádza 39 % všetkých neobývaných bytov. Podobná situácia je aj na Slovensku, kde je tento podiel ešte vyšší a dosahuje 43 %. V období výstavby od roku 2011 patrí Slovensko medzi päť krajín s najvyšším podielom neobývaných bytov, pričom tento podiel dosahuje 14 %. Najvyšší podiel neobývaných bytov postavených v roku 2011 a neskôr vykazuje Luxembursko, a to až 27 %.

V EÚ jednoznačne dominuje povojnová výstavba z rokov 1946 – 1980. V tomto období stavebného boomu bolo postavených v rámci EÚ až 42 % všetkých súčasne obývaných bytov. Na Slovensku je tento trend ešte viditeľnejší, éra budovania panelových sídlisk vygenerovala až 54 % bytov z ich celkového počtu.

Naopak, v období výstavby od roku 2011 pribudlo v EÚ len 7 % obývaných bytov a Slovensko so 6-percentným podielom tento pomalší trend kopíruje. Výnimkou v tejto kategórii je Malta, ktorá má najvyšší podiel obývaných bytov postavených v roku 2011 a neskôr, a to až 39 %.

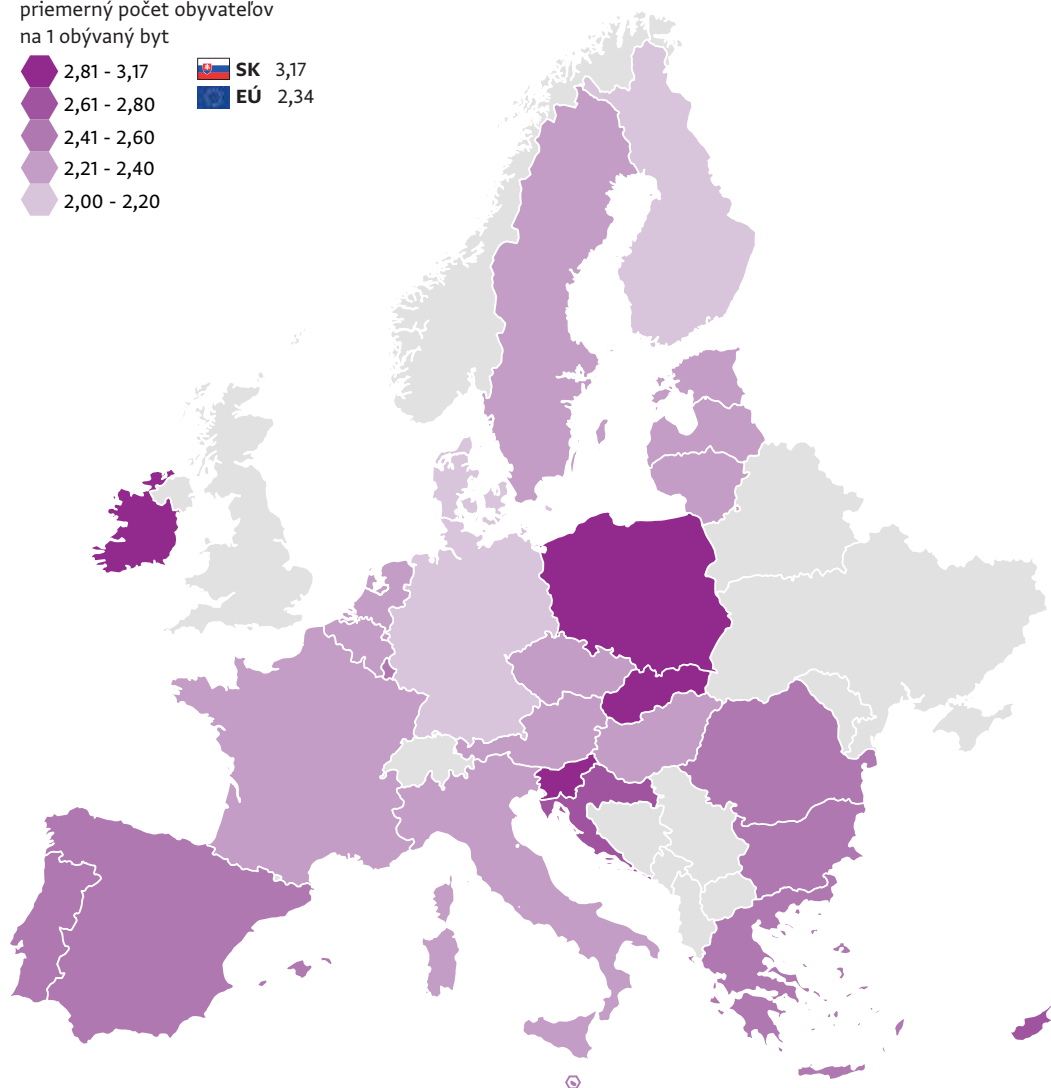
NEOBÝVANÉ BYTY PODĽA OBDOBIA VÝSTAVBY V KRAJINÁCH EÚ

PRIEMERNÝ POČET OBYVATEĽOV PRIPADAJÚCICH NA 1 OBÝVANÝ BYT V KRAJINÁCH EÚ

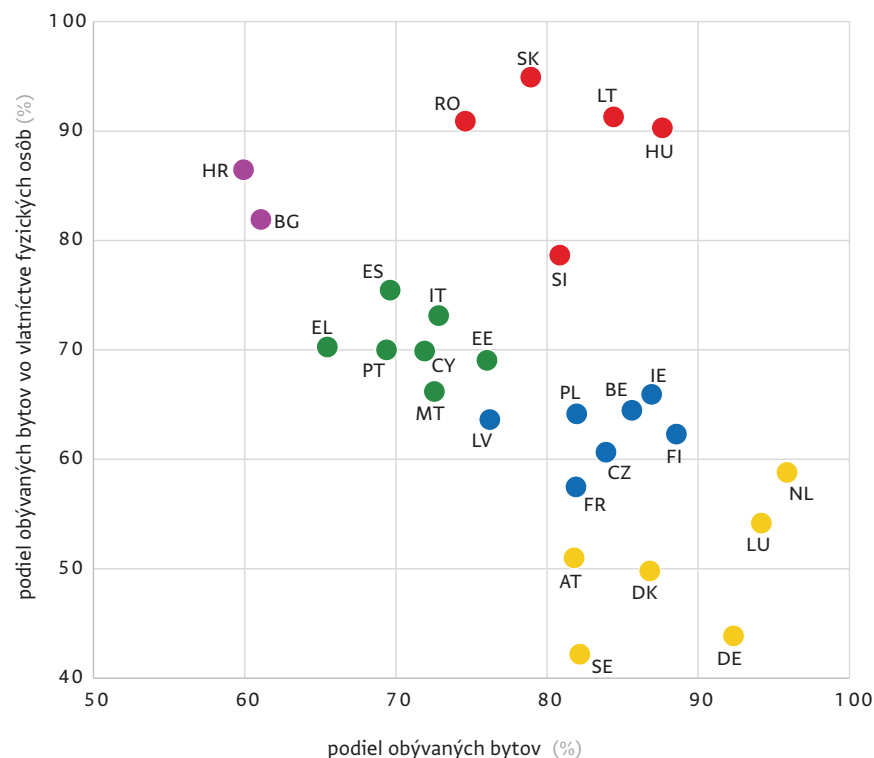
priemerný počet obyvateľov
na 1 obývaný byt

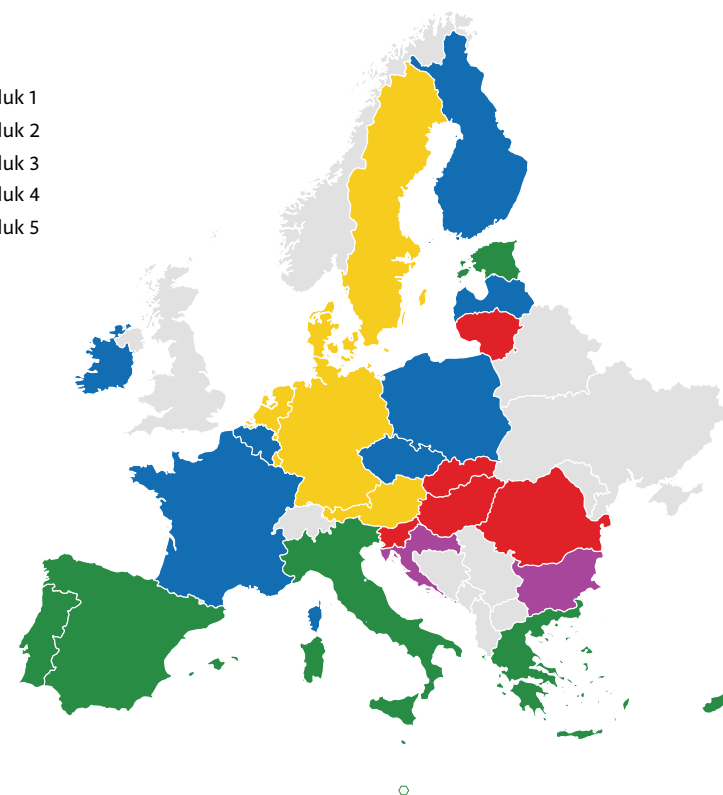
Slovensko zaznamenáva v rámci EÚ najvyšší počet obyvateľov pripadajúcich na jeden byt, keďže v priemere žije v jednom byte až 3,2 obyvateľa. Úroveň EÚ ako celku pritom predstavuje 2,3 obyvateľa na jeden byt. Slovensko tak v „preplnenosti“ bytov výrazne prevyšuje aj svojich stredoeurópskych susedov. Zatiaľ čo v Poľsku pripadajú na jeden byt 3 obyvateľia (2,97) a v Česku či Maďarsku sa táto hodnota pohybuje na úrovni okolo 2,4 obyvateľa, Slovensko zostáva jediným štátom, kde tento ukazovateľ prekračuje trojčlennú hranicu. Krajinou s najväčším bytovým priestorom pre jedného obyvateľa je Fínsko, kde na jeden obývaný byt pripadajú 2 obyvateľia. Tesne za ním s nízkou koncentráciou nasleduje Nemecko s hodnotou 2,1 obyvateľa na jeden byt. Tieto nízke hodnoty sú však v EÚ skôr výnimkou, keďže až 16 z 27 členských štátov sa drží nad hodnotou EÚ ako celkom.

KRAJINY EÚ PODĽA PODIELU OBÝVANÝCH BYTOV A PODIELU OBÝVANÝCH BYTOV VLASTNÍKMI

- zhluk 1
- zhluk 2
- zhluk 3
- zhluk 4
- zhluk 5

Zhluk 3 (Slovensko, Rumunsko, Litva, Maďarsko a Slovinsko) sa vyznačuje veľmi vysokým podielom vlastníckeho bývania (78 až 95 %), čo je charakteristické pre postsocialistické krajiny Európy.

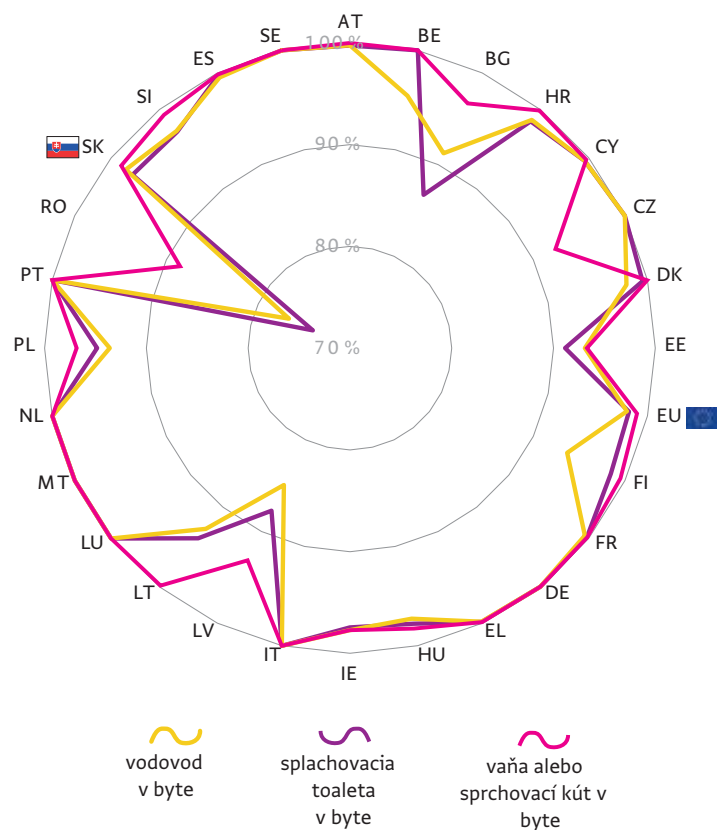
Jeho protikladom na zvislej osi je **zhluk 2** (Rakúsko, Švédsko, Dánsko, Nemecko, Luxembursko a Holandsko) s nízkym podielom vlastníctva (42 až 59 %), ktorý zodpovedá krajinám s rozvinutým nájomným trhom.

Zhluk 4 (Chorvátsko a Bulharsko) vyčnieva nízkym podielom obývaných bytov pri súčasne vysokej miere vlastníckeho bývania, podobne ako krajiny zhľuku 3. Nízky podiel obývaných bytov možno pripísať charakteru týchto krajín ako turistických a dovolenkových destinácií, kde značnú časť bytového fondu tvoria rekreačné a sezónne neobývané byty.

Obdobná situácia sa prejavuje aj v **zhľuku 5** (Španielsko, Taliansko, Grécko, Portugalsko, Cyprus, Malta a Estónsko), ktorý sa rovnako vyznačuje nižším podielom obývaných bytov, čo možno takisto pripísať ich charakteru vyhľadávaných turistických destinácií.

Zhluk 1 sa vyznačuje strednými hodnotami na oboch osiach.

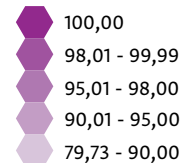
ZÁKLADNÁ VYBAVENOSŤ BYTOV V KRAJINÁCH EÚ

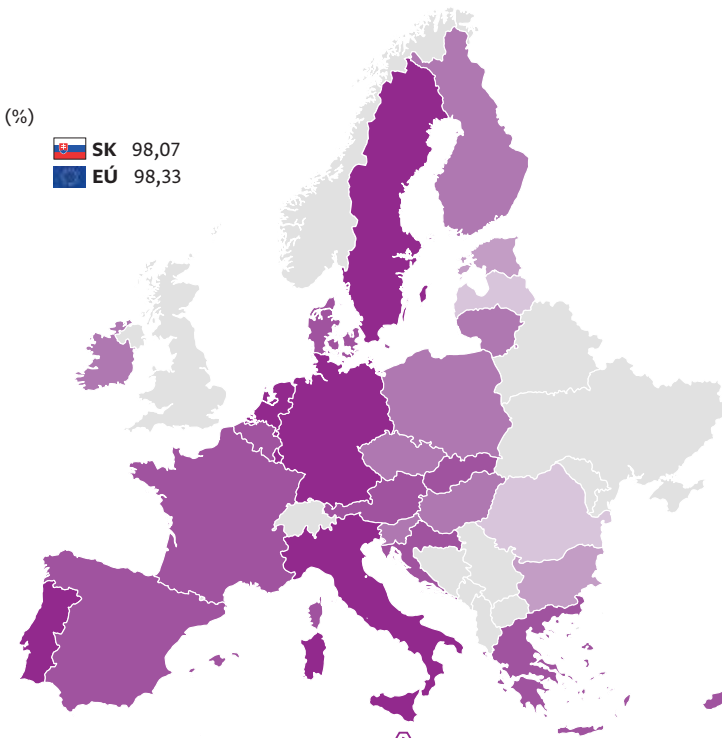
V oblasti základnej vybavenosti bytov dosahuje Slovensko vysoký štandard, ktorý takmer kopíruje celkovú úroveň EÚ. Splachovacou toaletou je vybavených 97 % bytov (celounijná úroveň predstavuje 98 %). V prípade prítomnosti vane či sprchového kúta sa Slovensko (98 %) takmer zhoduje s hodnotou za celú EÚ. Pri vnútornom vodovode dosahuje vybavenosť bytov Slovenska takmer 99 %, čo je opäť celoúniijný štandard (99 %). Najnižšiu úroveň základnej vybavenosti bytov vykazuje Rumunsko, splachovaciu toaletu tam má len 74 % bytov, vaňu alebo sprchu 77 % a prístup k vodovodu v byte 89 %.

INDEX ZÁKLADNEJ VYBAVENOSTI BYTOV V KRAJINÁCH EÚ

index základnej vybavenosti bytov (%)

SK 98,07
EÚ 98,33

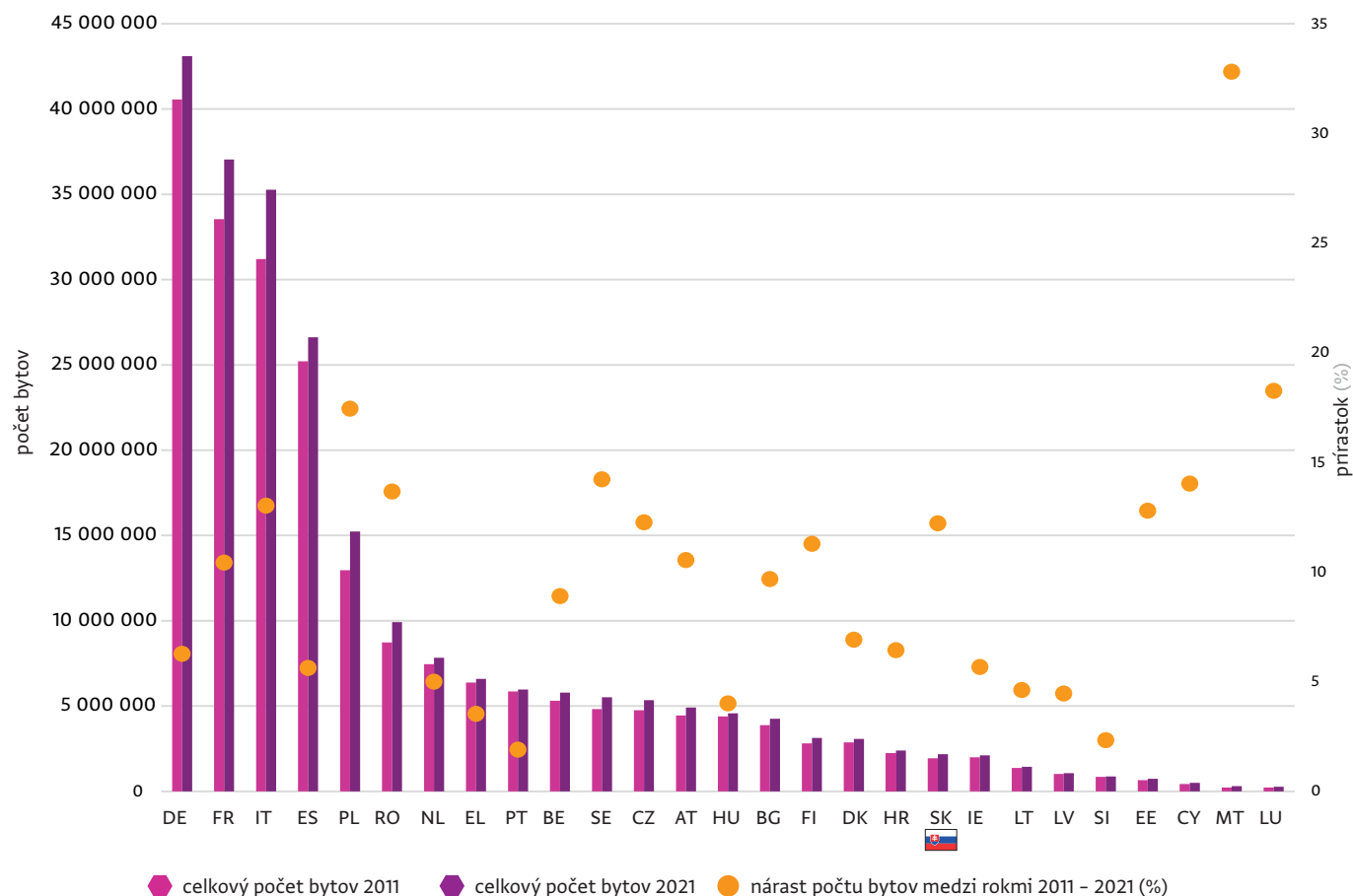

$$i = \frac{\text{počet bytov s úplnou základnou vybavenosťou}}{(\text{počet bytov})} \cdot 100$$

V rámci EÚ má 7 členských krajín index základnej vybavenosti na úrovni 100 %, čo znamená úplnú dostupnosť všetkých 3 sledovaných prvkov. Celková úroveň EÚ je 98 % a Slovensko ju svojou úrovňou (98 %) kopíruje, čo potvrdzuje veľmi vysoký štandard bývania v našom národnom kontexte. S výraznejším odstupom sú Lotyšsko (88 %) a predovšetkým Rumunsko, ktoré s indexom 79 % zaznamenalo najnižšiu úroveň v rámci EÚ. Hoci je z hľadiska vybavenosti bytov stále zrejмый kontrast medzi západnou a severnou časťou EÚ a jej východným čiastočne zaostávajúcim okrajom, v regionálnom porovnaní Slovensko predstavuje výraznú pozitívnu výnimku, keďže kvalitou vybavenosti nad svojimi východnými susedmi jednoznačne dominuje.

PRÍRASTOK BYTOV MEDZI ROKMI 2011 A 2021

Počet bytov v EÚ sa v poslednom medzicenzálnom období (2011 – 2021) zvýšil o takmer 22 mil., čo predstavuje nárast o 10 %. Celkový prírastok bytov zaznamenali všetky krajiny EÚ. Najväčší prírastok zaznamenala Malta (32 %), nasledovalo Luxembursko (18 %) a Poľsko (17 %). Najmenší prírastok bytov bol v Portugalsku (2 %). Slovensku pribudlo 237-tisíc bytov, čo predstavuje nárast o 12 %.

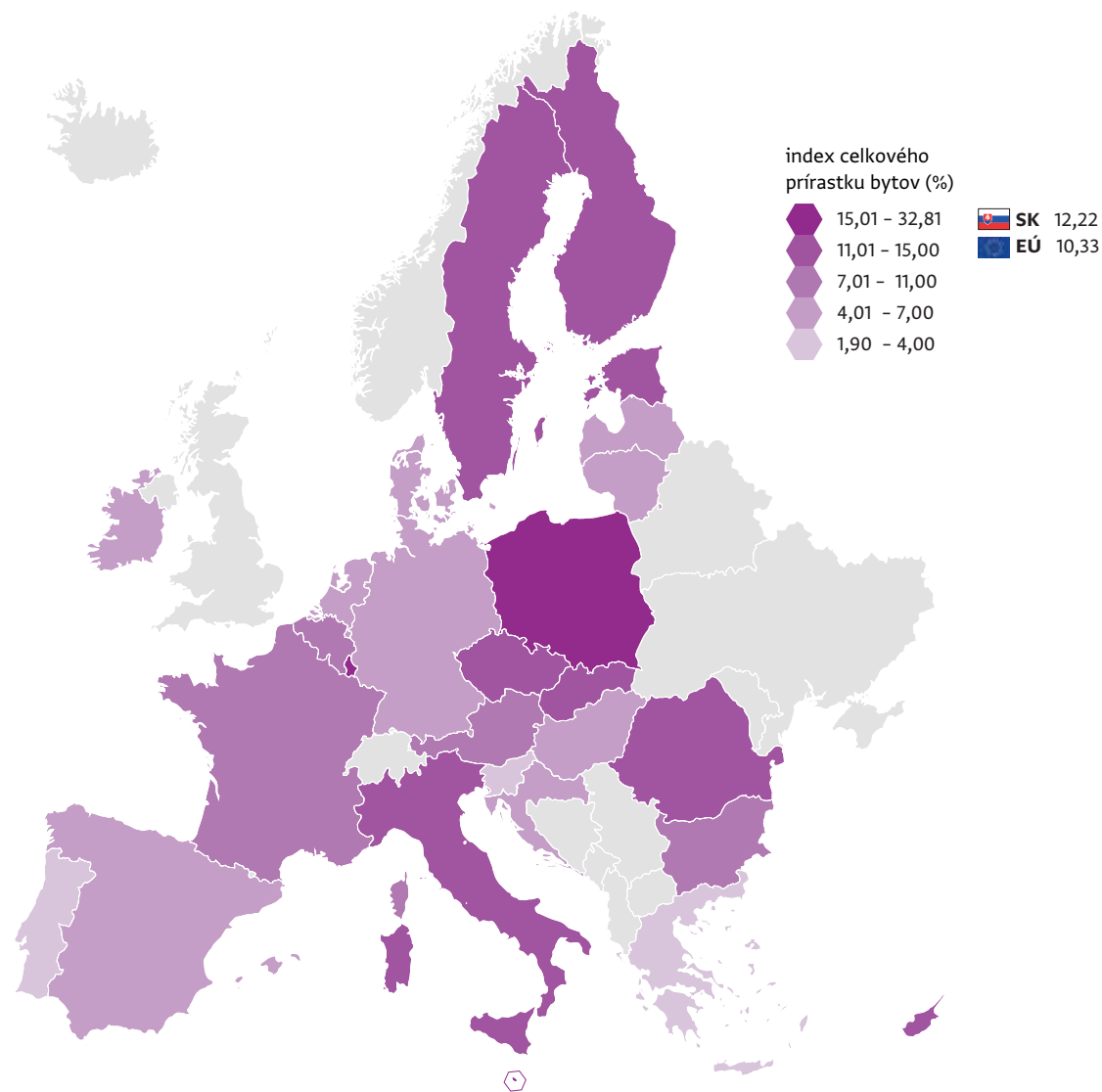
Z pohľadu obývanosti zaznamenalo 23 krajín EÚ prírastok obývaných bytov. Najviac obývaných bytov pribudlo na Malte (41 %), v Luxembursku (20 %) a Cypre (19 %). Úbytok obývaných bytov zaznamenali 3 krajiny EÚ: Bulharsko (-2 %), Poľsko (-1 %) a Slovensko (-1 %).

Pri neobývaných bytoch zaznamenalo prírastok 20 krajín EÚ. Úbytok neobývaných bytov bol v 6 krajinách EÚ, pričom najväčší úbytok malo Holandsko (-38 %), Írsko (-20 %) a Nemecko (-9 %).

INDEX CELKOVÉHO PRÍRASTKU BYTOV V KRAJINÁCH EÚ MEDZI ROKMI 2011 A 2021

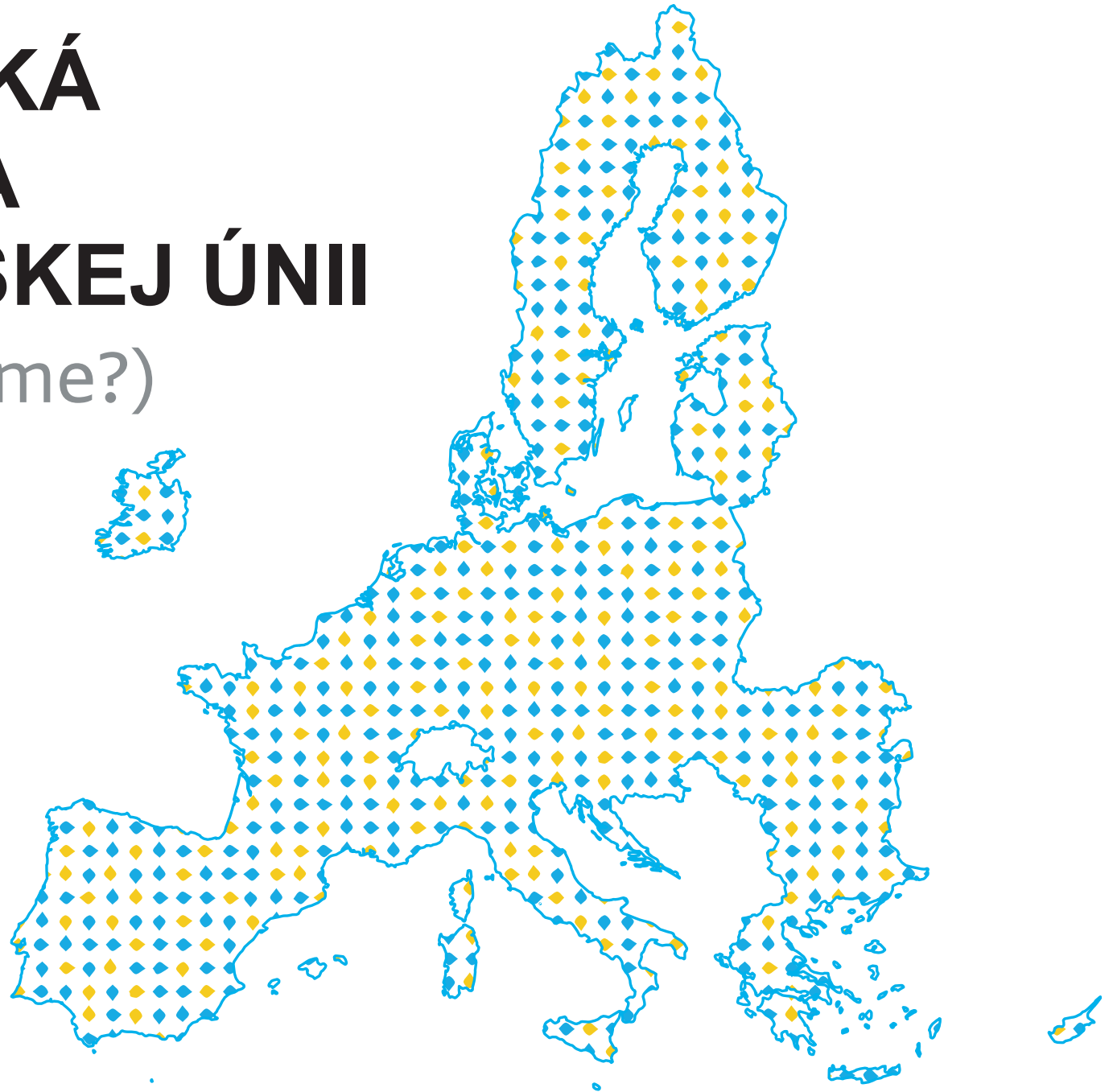
Index celkového prírastku bytov vyjadruje dynamiku rastu počtu bytov v jednotlivých krajinách EÚ. Vyššie hodnoty indexu predstavujú intenzívnejší prírastok bytov. Najvyššie hodnoty indexu dosiahli Malta (33 %), Luxembursko (18 %) a Poľsko (17 %). Vyššie hodnoty vykazujú aj Švédsko (14 %), Cyprus (14 %), Rumunsko (14 %), Taliansko (13 %), Estónsko (13 %), Česko (12 %) a Slovensko (12 %), ktoré zaznamenali významný rast počtu bytov. Stredné hodnoty indexu dosiahli Fínsko (11 %), Rakúsko (10 %), Francúzsko (10 %), Bulharsko (10 %) a Belgicko (9 %), čo poukazuje na stabilný, avšak menej dynamický rozvoj výstavby bytov. Naopak, najnižšie hodnoty indexu boli zaznamenané v Portugalsku (2 %), Slovinsku (2 %), Grécku (3 %), Maďarsku (4 %), Lotyšsku (5 %), Litve (5 %), Holandsku (5 %), Španielsku (6 %), Írsku (6 %), Nemecku (6 %) a Dánsku (7 %), čo naznačuje pomalší prírastok počtu bytov v sledovanom období.

SLOVENSKÁ DIASPÓRA V EURÓPSKEJ ÚNII

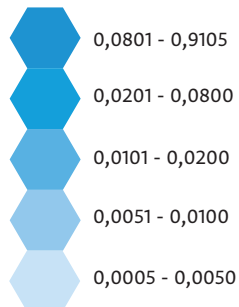
(Kde všade sme?)

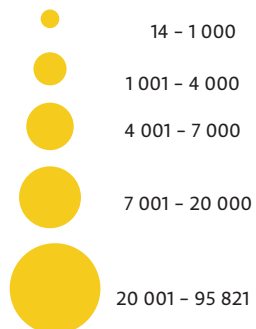

OBČANIA SR ŽIJÚCI V KRAJINÁCH EÚ

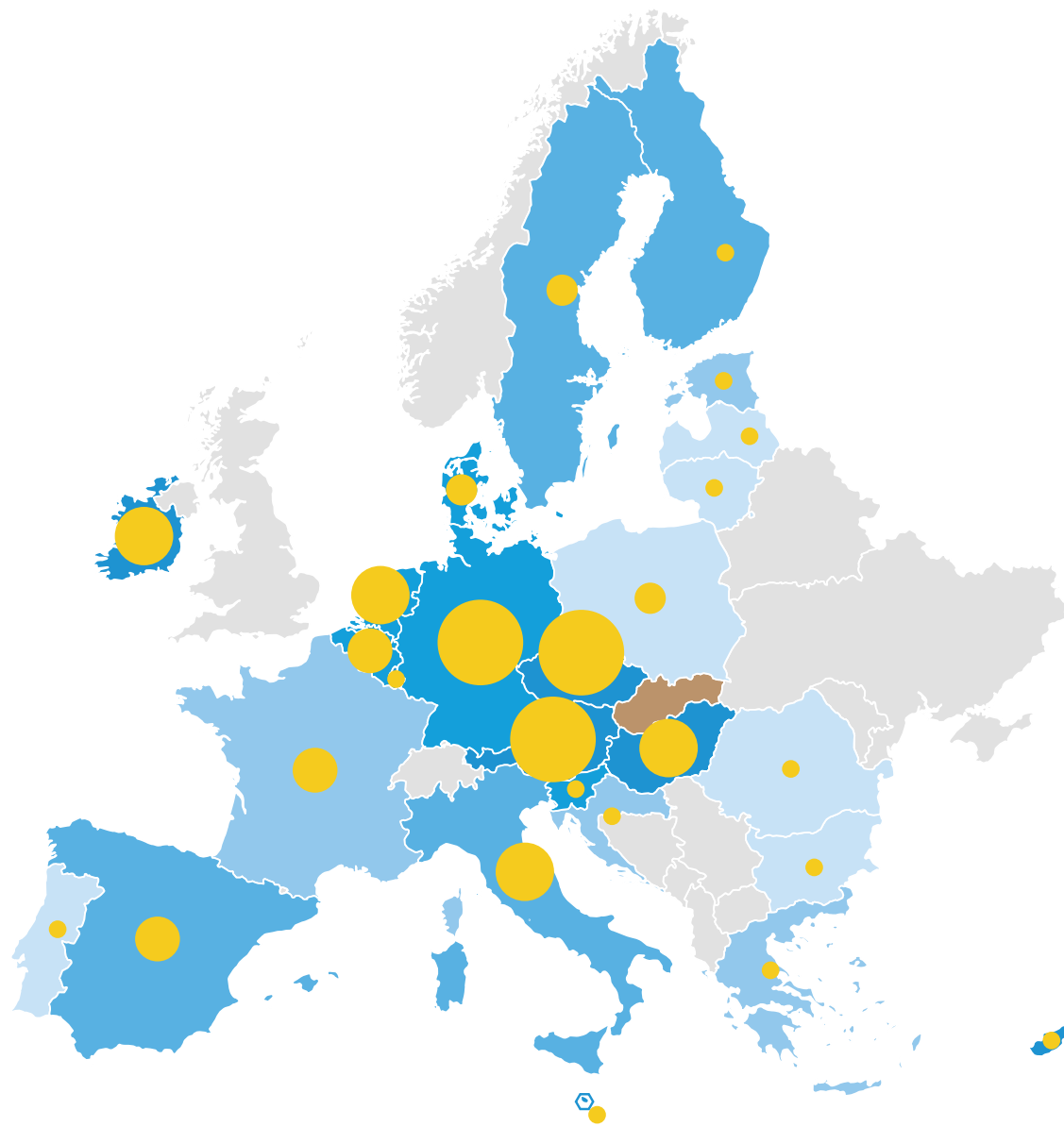
obyvatelia
s občianstvom SR (%)

počet obyvateľov
s občianstvom SR

Mimo hraníc Slovenska žije v krajinách EÚ takmer 260-tisíc slovenských štátnych občanov. Z geografického hľadiska je viditeľná koncentrácia diaspóry obyvateľov so slovenským občianstvom najmä v regióne strednej a západnej časti EÚ. Dominantné postavenie z hľadiska absolútnych počtov vykazuje Česko, kde žije takmer 96-tisíc občanov SR, pričom tvoria takmer 1 % celkovej populácie ČR. Významné zastúpenie slovenských občanov je ďalej v Nemecku (48-tisíc) a v Rakúsku (47-tisíc), za ktorými nasleduje Maďarsko (16-tisíc), Írsko (9-tisíc) a Taliansko (8-tisíc).

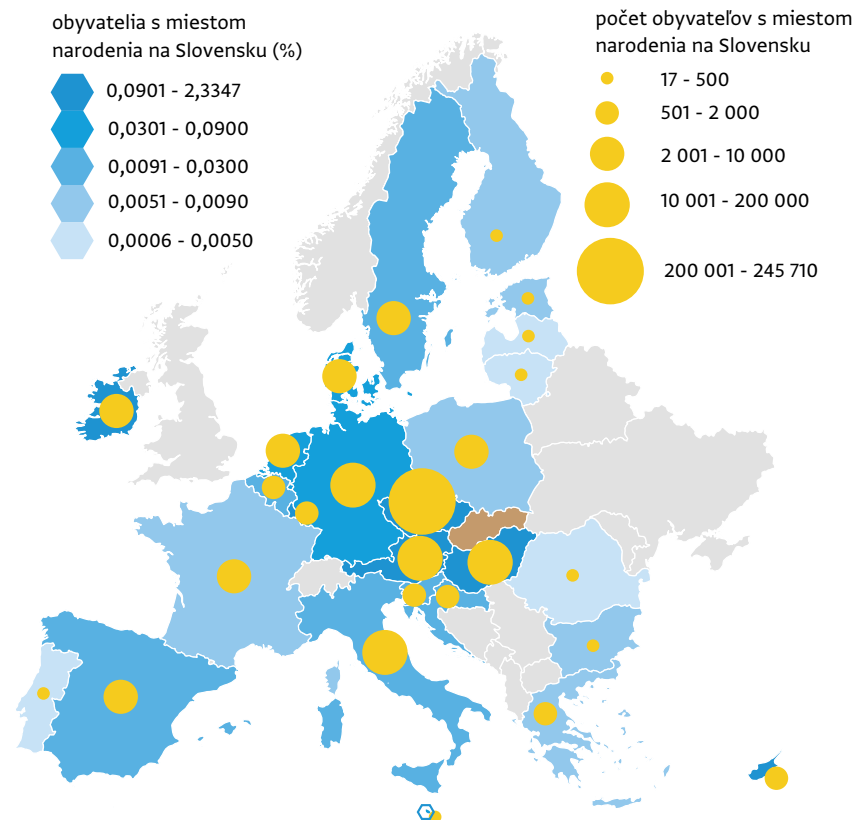

NUTS3 S NAJVÄČŠÍM POČTOM OBČANOV SLOVENSKA (OKREM SK)

CZ		Hlavní město Praha	24 239	CZ		Jihočeský kraj	3 292
CZ		Středočeský kraj	18 373	HU		Budapest	3 129
AU		Wien	16 751	AU		Linz-Wels	2 669
CZ		Jihomoravský kraj	12 701	CZ		Olomoucký kraj	2 666
CZ		Moravskoslezský kraj	7 154	CZ		Královéhradecký kraj	2 604
HU		Győr-Moson-Sopron	6 553	AU		Wiener Umland/Nordteil	2 411
CZ		Plzeňský kraj	6 505	BE		Arr. Gent	2 247
AU		Wiener Umland/Südteil	5 371	IE		Dublin	2 194
CZ		Ústecký kraj	3 939	IT		Bolzano-Bozen	2 193
AU		Nordburgenland	3 849	HU		Borsod-Abaúj-Zemplén	2 115
CZ		Liberecký kraj	3 712	CZ		Kraj Vysočina	1 937
CZ		Zlínský kraj	3 613	DE		München, Kreisfreie Stadt	1 850
CZ		Pardubický kraj	3 313				

Najpočetnejšia diaspóra štátnych občanov SR žije v Prahe (vyše 24-tisíc), pričom druhým najpočetnejším regiónom NUTS 3 je Středočeský kraj s 18-tisíc slovenskými občanmi. Významná je aj Viedeň s takmer 17-tisícmi, ku ktorým sa pripája aj ďalších vyše 5-tisíc v príslušnom regióne Wiener Umland/Südteil. V Česku patria k hlavným centráram Jihomoravský kraj (13-tisíc) a Moravskoslezský kraj (7-tisíc). Prihraničný charakter slovenskej diaspóry potvrdzuje aj Maďarsko, kde najvyšší počet slovenských občanov žije v župe Győr-Moson-Sopron (takmer 7-tisíc), čo je viac než v samotnej Budapešti (3-tisíc).

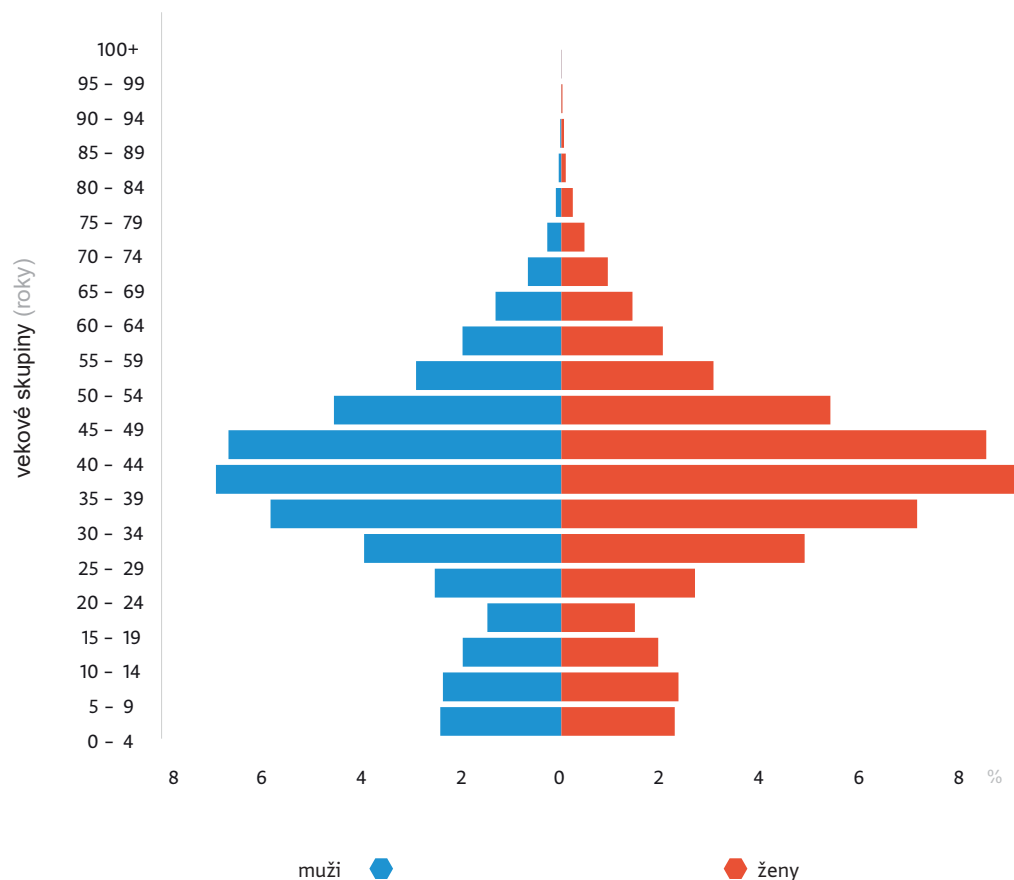
OBYVATELIA NARODENÍ NA SLOVENSKU ŽIJÚCI V INÝCH KRAJINÁCH EÚ

V krajinách EÚ žije vyše 440-tisíc obyvateľov narodených na Slovensku. Najvýraznejšie zastúpenie majú v Česku, kde ich žije takmer 246-tisíc, čo predstavuje viac ako polovicu celkového počtu v EÚ. Druhou najčastejšou krajinou pobytu ľudí narodených na území SR je Nemecko (62-tisíc), za ktorým nasleduje Rakúsko (46-tisíc) a Maďarsko (31-tisíc). Ďalšie štáty s významným počtom osôb narodených na Slovensku sú aj Taliansko (10-tisíc), Írsko (9-tisíc) a Holandsko (7-tisíc).

VEKOVÝ-POHLAVNÁ ŠTRUKTÚRA OBČANOV SR ŽIJÚCICH V INÝCH KRAJINÁCH EÚ

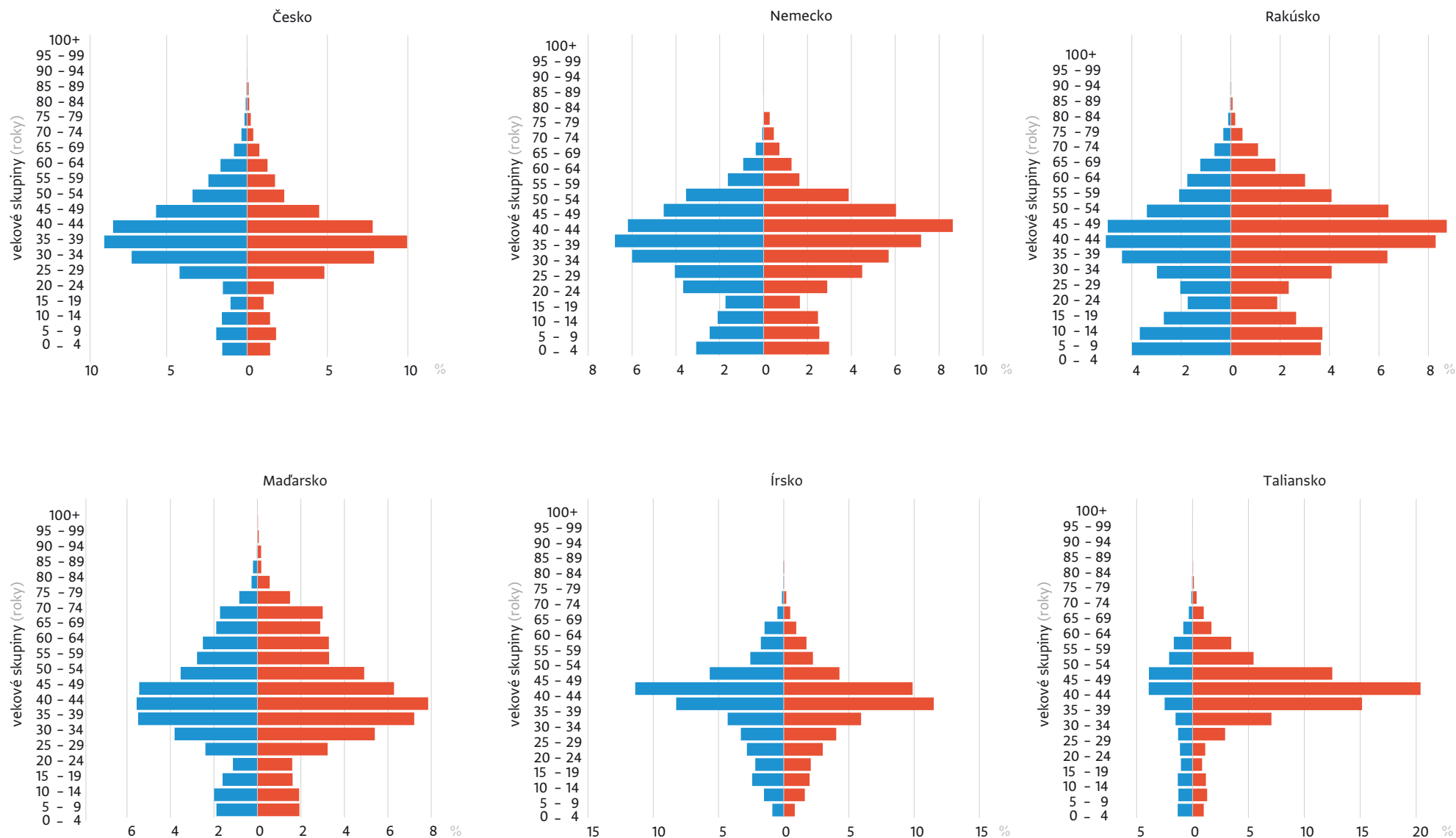

Veková štruktúra občanov SR žijúcich v iných krajinách EÚ ukazuje, že diaspóru tvoria predovšetkým ľudia v produktívnom veku. Najpočetnejšie sú zastúpené vekové kategórie od 30 do 44 rokov. Maximum dosahuje diaspóra v kategórii 35 až 39 rokov, kde žije takmer 24-tisíc žien a 18-tisíc mužov. Vo vekových kategóriách od 0 do 19 rokov majú prevahu muži, od 20 rokov a viac dominujú ženy.

Z geopriestorového hľadiska v najmladšej kategórii detí do 14 rokov sa relatívne najširšou základňou vyznačujú Nemecko a Rakúsko, zatiaľ čo v Česku, Maďarsku či Taliansku je podiel najmladších ročníkov výrazne nižší. Sledované krajiny sa však zhodujú v dominantnom zastúpení časti produktívnej populácie (vo veku 30 až 44 rokov), ktorá tvorí jadro slovenskej diaspóry. Maďarsko sa od ostatných štátov odlišuje aj tým, že vykazuje výrazne vyššie zastúpenie starších ročníkov, nad 50 rokov.

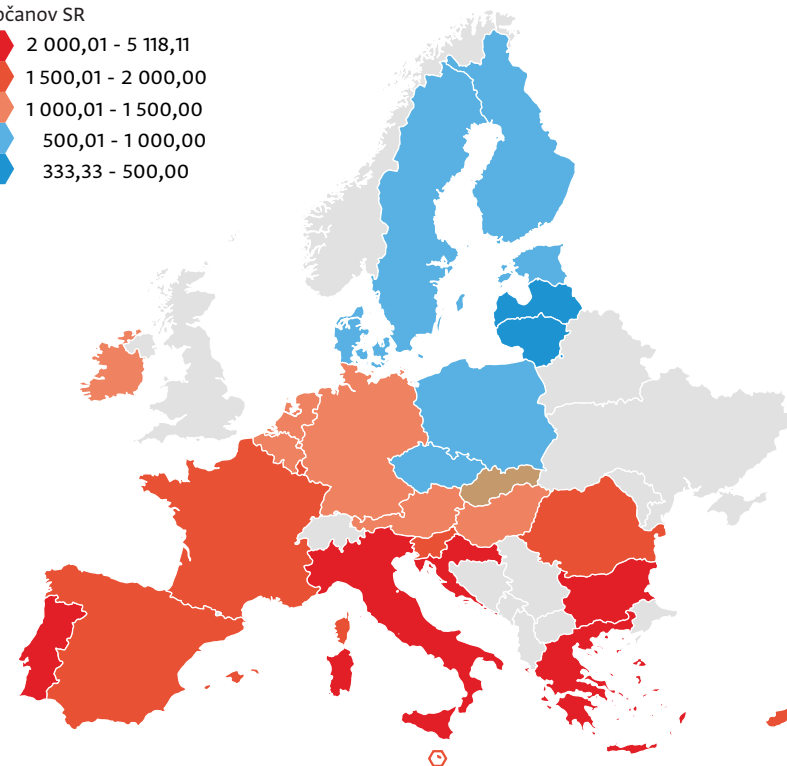
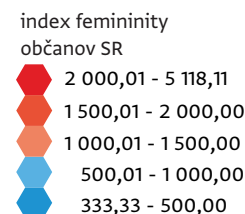
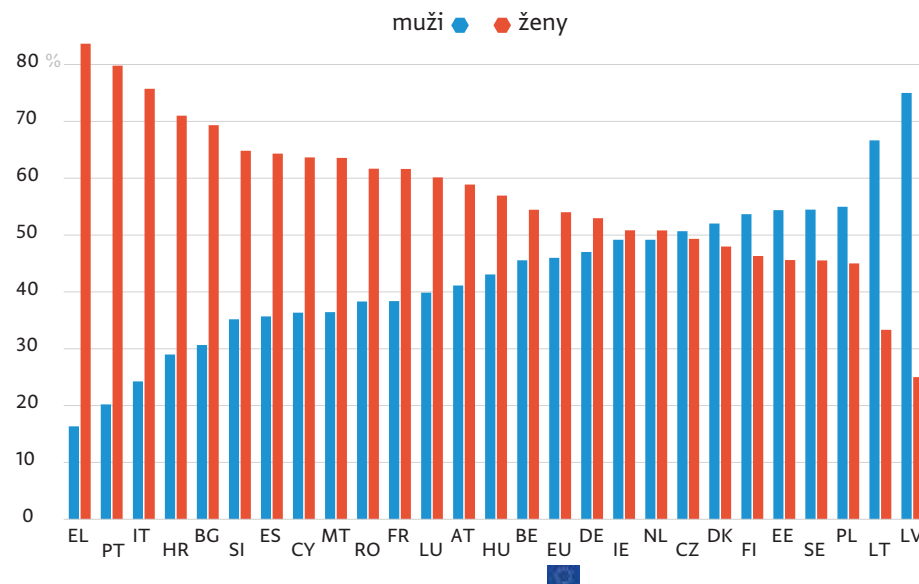

VEKOVÝ-POHLAVNÉ ŠTRUKTÚRY OBČANOV SR VO VYBRANÝCH KRAJINÁCH EÚ

OBČANIA SR ŽIJÚCI V KRAJINÁCH EÚ PODĽA POHLAVIA

INDEX FEMININITY OBČANOV SR ŽIJÚCICH V KRAJINÁCH EÚ

Z hľadiska pohlavnej štruktúry slovenskej diaspóry v krajinách EÚ majú celkovo prevahu ženy, ktoré tvoria 54 % z občanov SR žijúcich v EÚ (muži predstavujú 46 %). Najvýraznejšia prevaha žien sa prejavuje najmä v juhoeurópskych štátoch EÚ, najvyšší podiel žien vykazuje Grécko (84 %), za ktorým nasledujú Portugalsko (80 %), Taliansko (76 %) či Chorvátsko (71 %). Ženy tvoria nadpolovičnú väčšinu aj vo významných cieľových krajinách, ako sú Rakúsko (59 %), Maďarsko (57 %) a Nemecko (53 %). Naopak, muži dominujú len v menšom počte krajín EÚ. Najvyšší podiel bol zaznamenaný v Lotyšsku (75 %) a Litve (67 %). Prevaha mužov je aj v Poľsku (55 %), Švédsku (54 %), Estónsku (54 %), Fínsku (54 %) a Dánsku (52 %). V Česku je pomerne zastúpenie oboch pohlaví najvyrovnanejšie, pričom muži tvoria miernu väčšinu (51 %).

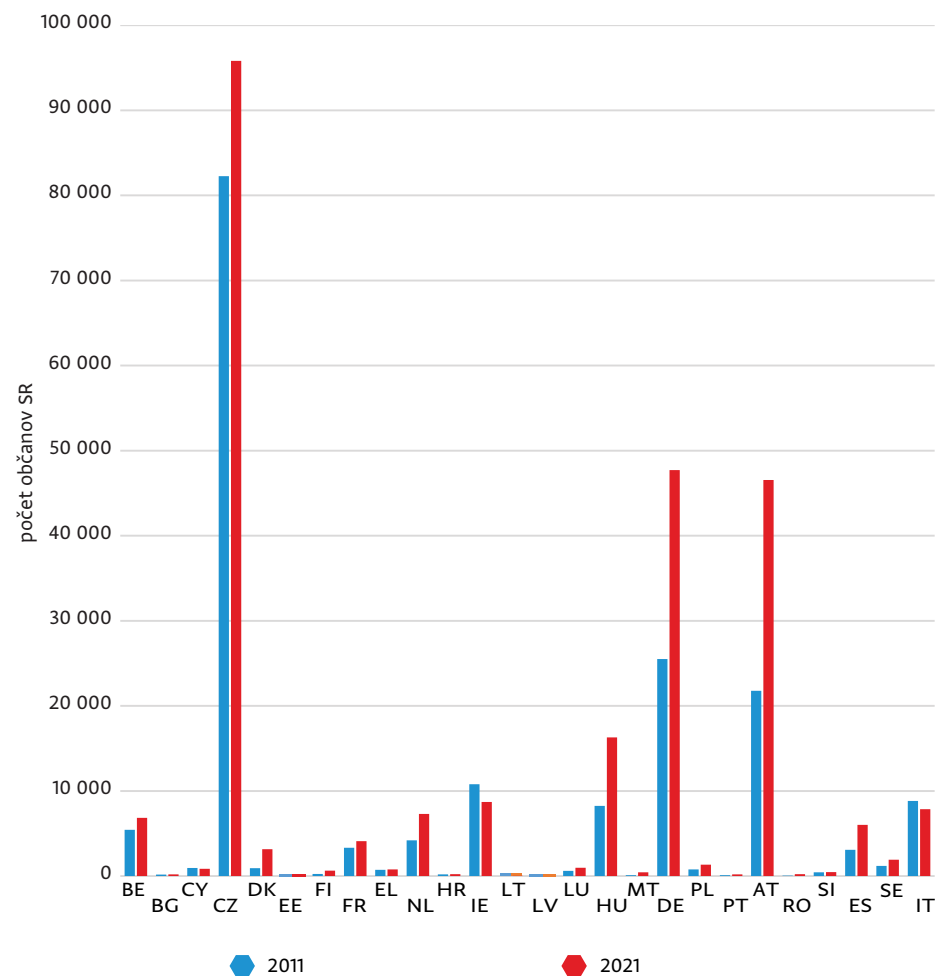
Geografické rozloženie indexu femininity v krajinách EÚ ukazuje priestorový trend – podiel žien v slovenskej diaspóre výrazne stúpa smerom zo severu na juh EÚ. Severné štáty EÚ a Pobaltie tvoria súvislý blok krajín, kde je index femininity pod hranicou 1 000, čo znamená prevahu mužov, pričom najnižšie hodnoty sa sústreďujú v Lotyšsku a Litve. Naopak, najvýraznejšia dominancia ženskej diaspóry sa sústreďuje v južných a juhovýchodných členských štátoch EÚ. Najvyššie hodnoty vykazuje súvislé pásmo krajín od Portugalska a Španielska cez Taliansko až po Chorvátsko, Bulharsko a Grécko. V týchto južných štátoch EÚ počet žien na 1 000 mužov dosahuje viac ako dvojnásobok až päťnásobok, pričom maximum predstavuje Grécko (5 118 žien na 1 000 mužov).

OBČANIA SR V KRAJINÁCH EÚ, 2011 A 2021

Medzicenzový vývoj v rokoch 2011 a 2021 potvrdzuje celkový nárast prítomnosti slovenských štátnych občanov v štátoch EÚ.

Najrozsiahlejšiu priestorovú koncentráciu si naďalej udržiava Česká republika, kde stav slovenskej diaspóry vzrástol z 82 251 na 95 821 osôb (1,2-násobný nárast, t. j. +13 570 osôb). Najvyššiu medzicenzovú dynamiku a objemový prírastok však vykazuje migračný prúd do Rakúska a Nemecka. V Rakúsku nastal viac než 2,1-násobný nárast (z 21 764 na 46 541, t. j. +24 777 osôb), čím sa veľkosťou populácie slovenských občanov dotiahlo na Nemecko, kde bol nárast 1,9-násobný (z 25 520 na 47 710, +22 190). Výrazné medzicenzové prírastky zaznamenali aj Maďarsko (takmer 2-násobok: z 8 246 na 16 309, +8 063), Holandsko (vyše 1,7-násobok: z 4 189 na 7 296, +3 107) a Španielsko (takmer 2-násobok: z 3 095 na 6 007, +2 912).

Z pohľadu relatívnej intenzity rastu dominujú Dánsko (viac než 3,4-násobný nárast: z 919 na 3 167 osôb) a Malta (dokonca 4,8-násobok: z 91 na 439). Pokles celkového stavu populácie slovenských štátnych občanov sa prejavil len ojedinele: najmä v Írsku (pokles o 19 %: z 10 801 na 8 712, úbytok o 2 089 osôb), Taliansku (pokles o 11 %: z 8 823 na 7 849, -974) a v menšej miere na Cypre (pokles o 10 % z 946 na 849, -97).

Údaje o obyvateľstve, domoch, bytoch a domácnostiach sú výsledkami Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 v krajinách EÚ a vzťahujú sa k referenčným dátumom sčítania jednotlivých krajín.

Byt je miestnosť alebo súbor miestností určených na trvalé bývanie bez ohľadu na to, či je k referenčnému dátumu obývaný. V tejto publikácii počet bytov predstavuje byty nachádzajúce sa vo vybraných typoch domov (rodinný dom, bytový dom, polyfunkčná budova, prevádzková budova s bytmi a ostatné budovy na bývanie).

Bytová domácnosť je tvorená osobami, ktoré žijú v obytnej jednotke a sú členmi tej istej domácnosti, takže každá obývaná obytná jednotka predstavuje jednu domácnosť. Pri uplatňovaní koncepcie bytovej domácnosti teda počet obývaných obytných jednotiek zodpovedá počtu domácností, ktoré ich obývajú, a miesta obytných jednotiek zodpovedajú miestam domácností.

Billeterov index vyjadruje rozdiel medzi počtom osôb v predreprodukčnom a poreprodukčnom veku k osobám v reprodukčnom veku.

Dieťa (syn/dcéra) je pokrvný, nevlastný alebo adoptovaný syn či dcéra (bez ohľadu na vek alebo rodinný stav), ktorý má obvyklé bydlisko v domácnosti aspoň jedného z rodičov a ktorý nemá partnera ani vlastné deti v tej istej domácnosti.

Dom je bytová budova bez ohľadu na to, či je k referenčnému dátumu obývaná; nebytová budova, ktorá je aspoň sčasti obývaná k referenčnému dátumu, okrem zastupiteľských úradov cudzích štátov.

Dôchodca je osoba poberajúca starobný, predčasný starobný, invalidný alebo výsluhový dôchodok, ktorá nemá iný hlavný zdroj príjmu.

Forma vlastníctva bytu vyjadruje právny vzťah o užívaní bytu alebo nebytového priestoru; netýka sa vlastníctva pozemku, na ktorom byt stojí.

Hlavné triedy zamestnaní SK-ISCO-08 predstavujú medzinárodnú štandardnú klasifikáciu zamestnaní, ktorá vyjadruje druh vykonávanej práce. Údaj sa nezisťoval pre podnikateľov a ďalšie osoby, ktoré podľa postavenia v zamestnaní nepatria medzi zamestnancov; tieto osoby sú označené ako „neaplikovateľné“.

Hospodárske sektory (sektory ekonomiky) predstavujú agregované skupiny odvetví ekonomickej činnosti vytvorené na základe klasifikácie SK NACE Rev. 2. Pri ich vymedzení vychádzame z moderného sektorového členenia ekonomiky, ktoré okrem tradičných výrobných a obslužných činností zohľadňuje aj význam znalostnej ekonomiky (knowledge economy) a znalostne intenzívnych služieb (knowledge-intensive services). Jednotlivé odvetvia klasifikácie SK NACE boli agregované do štyroch základných hospodárskych sektorov: primárneho (získavanie prírodných zdrojov), sekundárneho (priemysel a spracovanie), terciárneho (obchod a služby) a kvartérneho (znalostná ekonomika). Do primárneho sektora – získavanie prírodných zdrojov boli zaradené sekcie SK NACE A – Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov a B – Ťažba a dobývanie. Do sekundárneho sektora – priemysel a spracovanie boli zaradené sekcie C – Priemyselná výroba, D – Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu, E – Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov a F – Stavebníctvo.

Do terciárneho sektora – obchod a služby boli zaradené sekcie G – Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov, H – Doprava a skladovanie, I – Ubytovacie a stravovacie služby, L – Činnosti v oblasti nehnuteľností, O – Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie, R – Umenie, zábava a rekreácia, S – Ostatné činnosti, T – Činnosti domácností ako zamestnávateľov; nediferencované činnosti domácností produkuje tovary a služby na vlastnú potrebu a U – Činnosti extrateritoriálnych organizácií a združení. Do kvartérneho sektora – znalostná ekonomika (knowledge economy) boli zaradené sekcie J – Informácie a komunikácia, K – Finančné a poisťovacie činnosti, M – Odborné, vedecké a technické činnosti, N – Administratívne a podporné služby, P – Vzdelávanie a Q – Zdravotníctvo a sociálna pomoc, keďže ide o odvetvia založené prevažne na tvorbe, spracovaní, prenose a využívaní poznatkov, informácií a ľudského kapitálu. Zaradenie jednotlivých sekcií SK NACE do hospodárskych sektorov nepredstavuje oficiálnu agregáciu klasifikácie SK NACE, ale metodické členenie vytvorené pre potreby tejto publikácie, vychádzajúce z konceptu znalostnej ekonomiky (knowledge economy) a znalostne intenzívnych služieb (knowledge-intensive services).

Hustota zaľudnenia alebo **hustota obyvateľstva** vyjadruje počet obyvateľov pripadajúcich na územie 1 km² územnej jednotky.

Index ekonomickej závislosti vyjadruje podiel závislého obyvateľstva (obyvateľstvo v predproduktívnom veku 0 – 14 rokov a obyvateľstvo v poproduktívnom veku 65+ rokov) voči produktívnej časti populácie (obyvateľstvo v produktívnom veku 15 až 64 rokov).

Index ekonomickej závislosti mladých ľudí vyjadruje počet osôb v predproduktívnom veku (0 – 14 rokov) na 100 osôb v produktívnom veku (15 – 64 rokov).

Index ekonomickej závislosti starých ľudí vyjadruje počet osôb v poproduktívnom veku (65+ rokov) na 100 osôb v produktívnom veku (15 – 64 rokov).

Index femininity vyjadruje počet žien k počtu mužov v populácii.

Index hygienicko-technickej vybavenosti vyjadruje úroveň základného hygienického a technického štandardu bývania na základe prítomnosti splachovacej toalety, vodovodu a vane alebo sprchovacieho kúta v byte.

Index partnerskej legalizácie vyjadruje počet kohabitácií pripadajúcich na 100 legalizovaných partnerských zväzkov (manželstvá, registrované partnerstvá).

Index prírastku / úbytku počtu bytov vyjadruje, o koľko percent sa zmenil celkový počet bytov v roku 2021 oproti roku 2011.

Index starnutia vyjadruje počet osôb v poproduktívnom veku (65+ rokov) k osobám v predproduktívnom veku (0 – 14 rokov).

Krajina narodenia je údaj o krajine kde sa osoba narodila.

Mediánový vek predstavuje vek, ktorý rozdeľuje populáciu na dve rovnako početné časti (polovicu s nižším vekom a polovicu s vyšším vekom ako je medián).

Nezamestnaní zahŕňajú osoby bez zamestnania, ktoré si aktívne hľadajú prácu.

NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics) je štandardizovaný systém na rozdelenie územia EÚ pre potreby štatistického zisťovania, regionálnych analýz a usmerňovania regionálnej politiky. Úroveň NUTS 3 predstavuje malé regióny, populácia sa pohybuje v rozmedzí 150 000 až 800 000 obyvateľov.

Obdobie výstavby je časový údaj o roku vydania kolaudačného rozhodnutia o užívaní stavby; uvádza sa interval rozpätia rokov, do ktorého patrí údaj o období výstavby.

Obývanosť bytu sa delí na obývané byty a neobývané byty; obývané byty sú byty, ktoré boli v čase sčítania miestom pobytu jednej alebo viac osôb; neobývané byty sú byty, ktoré neboli v čase sčítania miestom pobytu žiadnej osoby.

Odvetvie ekonomickej činnosti predstavuje druh výroby alebo činnosti podniku či iného subjektu, v ktorom má osoba svoje hlavné zamestnanie. Klasifikácia odvetví vychádza zo systému SK NACE. Údaj sa zisťoval u pracujúcich osôb, pracujúcich dôchodcov a osôb na materskej alebo rodičovskej dovolenke.

Osoba poberajúca kapitálové príjmy je osoba, ktorej hlavným zdrojom príjmu sú napríklad príjmy z prenájmu nehnuteľností alebo výnosy z kapitálového majetku (úroky, dividendy a podobne).

Osoba v domácnosti je osoba bez vlastného príjmu, ktorá nie je ekonomicky aktívna a je obvykle finančne závislá od iného člena domácnosti. Do tejto kategórie patria aj osoby, ktoré si aktívne nehľadajú zamestnanie.

Ostatní a nezistení zahŕňajú deti do začatia povinnej školskej dochádzky, žiakov základných škôl, žiakov stredných škôl, študentov vysokých škôl, osoby v domácnosti, iné osoby a osoby, pri ktorých nebolo možné určiť ekonomickú aktivitu.

Poberatelia dôchodkov alebo kapitálových príjmov zahŕňajú dôchodcov a osoby poberajúce príjmy z kapitálového majetku.

Počet obyvateľov je stav k referenčnému dátumu sčítania v danej krajine.

Počet obyvateľov na obývaný byt vyjadruje počet obyvateľov na jeden obývaný byt; je vypočítaný ako podiel počtu obyvateľov k počtu obývaných bytov.

Podnikateľ je osoba vykonávajúca podnikateľskú činnosť bez ohľadu na to, či v rámci svojho podnikania zamestnáva ďalších pracovníkov. Na účely tejto publikácie kategória podnikateľa zahŕňa podnikateľov so zamestnancami, podnikateľov bez zamestnancov, ako aj osoby, pri ktorých nebolo možné určiť, či zamestnávajú ďalších pracovníkov.

Postavenie v zamestnaní vyjadruje pracovné postavenie osoby v rámci jej ekonomickej aktivity. Tento údaj sa zisťoval u osôb zaradených medzi pracujúcich, pracujúcich dôchodcov a osoby na materskej alebo rodičovskej dovolenke.

Pracujúci zahŕňajú pracujúce osoby, pracujúcich dôchodcov, osoby na materskej dovolenke a osoby na rodičovskej dovolenke.

Priemerný vek vyjadruje vážený aritmetický priemer počtu rokov, ktoré prežili príslušníci danej populácie do daného okamihu. Ide o priemerný vek žijúcich obyvateľov.

Rodinný stav vyjadruje právny stav osoby v súlade s legislatívou alebo zvyklosťami platnými v danej krajine (de jure stav). Osoby sú klasifikované podľa svojho naposledy nadobudnutého právneho rodinného stavu platného k referenčnému dátumu. Rodinný stav má kategórie:

Slobodní – osoby nežijúce v právnom zväzku tzn. v manželstve alebo v registrovanom partnerstve (v krajinách, v ktorých to legislatíva umožňuje),

Zosobášení – osoby v právnom manželskom zväzku alebo v registrovanom partnerstve (v krajinách, v ktorých to legislatíva umožňuje),

Ovdovení – osoby po zániku manželstva alebo registrovaného partnerstva (v krajinách, v ktorých to legislatíva umožňuje), ktoré zaniklo z dôvodu smrti jedného z manželov alebo partnerov,

Rozvedení – osoby po právnom zániku manželstva alebo registrovaného partnerstva (v krajinách, v ktorých to legislatíva umožňuje),

Nezistení – osoby, u ktorých nebol rodinný stav zistený.

Rodiny založené kohabitáciou sú rodiny založené na právne neformalizovaných partnerských zväzkoch.

Rodiny založené manželstvom alebo registrovaným partnerstvom sú rodiny založené na právne formalizovaných partnerských zväzkoch.

Rodiny osamelých rodičov sú rodiny s jedným rodičom, ktorý žije s jedným alebo viacerými deťmi v domácnosti a je bez partnera.

Rozloha je územie danej krajiny k referenčnému dátumu sčítania v danej krajine.

Stupeň urbanizácie je klasifikácia, ktorá rozdeľuje obce do troch typov území, pričom základom klasifikácie sú údaje o počte obyvateľov v sieti štvorcových buniek s rozlohou 1 km². Metodika sa uplatňuje v dvoch krokoch: najprv sa bunky siete 1 km² klasifikujú podľa hustoty obyvateľstva, geografickej súvislosti a veľkosti populácie a následne sa obce zaradia do troch typov území podľa toho, v akom type buniek žije ich obyvateľstvo. Za veľkomestá sa považujú husto osídlené oblasti, v ktorých aspoň 50 % obyvateľov žije v jednom alebo viacerých mestských centrách; za mestá a predmestia sa považujú oblasti so strednou hustotou, v ktorých menej ako 50 % obyvateľov žije v mestskom centre a zároveň aspoň 50 % obyvateľov žije v mestskom zoskupení. Vidiecke oblasti sú riedko osídlené územia, v ktorých viac ako 50 % obyvateľov žije v bunkách vidieckeho typu.

Súčasná ekonomická aktivita vyjadruje postavenie osoby na trhu práce v čase sčítania. Zahŕňa kategórie pracujúcich, nezamestnaných, poberateľov dôchodkov alebo kapitálových príjmov a ostatných osôb podľa ich ekonomickej aktivity.

Ekonomicky neaktívne osoby sú osoby, ktoré nie sú súčasťou pracovnej sily, najmä nepracujúci dôchodcovia, žiaci a študenti, osoby v domácnosti, deti a ostatné osoby bez ekonomickej aktivity.

Štátne občianstvo je definované ako osobitný právny vzťah medzi jednotlivcom a jeho štátom, nadobudnutý narodením alebo naturalizáciou, či už na základe vyhlásenia, voľby (opcie), manželstva alebo iným spôsobom podľa vnútroštátnej legislatívy.

Osoba s dvoma alebo viacerými štátnymi občianstvami sa priraduje iba k jednej krajine občianstva, ktorá sa určí podľa nasledujúceho poradia prednosti :

- vykazujúca krajina,
- ak osoba nemá občianstvo vykazujúcej krajiny: iný členský štát EÚ,
- ak osoba nemá občianstvo iného členského štátu EÚ: iná krajina mimo Európskej únie.

Vodovod je údaj o tom, či sa v byte nachádza vodovod s tečúcou vodou.

Vybavenie toaletou je údaj o tom, či sa v byte nachádza splachovací záchod.

Vybavenie vaňou alebo sprchovacím kútom je údaj o tom, či sa v byte nachádza vaňa alebo sprchovací kút.

Vzdelanie označuje najvyšší stupeň úspešne ukončený vo vzdelávacom systéme krajiny, v ktorej bolo vzdelanie získané. Zohľadňuje sa všetko vzdelanie relevantné pre ukončenie daného stupňa, aj keď bolo poskytované mimo škôl a univerzít.

Osoby sú klasifikované podľa klasifikácie ISCED-11, pokiaľ nie je v národných metadátových súboroch uvedené inak. V tejto publikácii sú kategórie vzdelania za rok 2021 členené nasledovne:

Bez vzdelania zahŕňa kategóriu ISCED 0 (nižšie ako primárne vzdelanie),

Základné vzdelanie zahŕňa kategórie ISCED 1 (primárne vzdelanie) a ISCED 2 (nižšie sekundárne vzdelanie),

Stredné vzdelanie zahŕňa kategórie ISCED 3 (vyššie sekundárne vzdelanie), ISCED 4 (post-sekundárne vzdelanie) a ISCED 5 (krátke terciárne študijné cykly),

Vysokoškolské vzdelanie zahŕňa kategórie ISCED 6 (bakalársky alebo ekvivalentný stupeň vzdelania), ISCED 7 (magisterský alebo ekvivalentný stupeň vzdelania) a ISCED 8 (doktorandský alebo ekvivalentný stupeň vzdelania),

Nezistené vyjadruje údaj o tom, že vzdelanie v prípade osôb vo veku 15 rokov a viac nie je známe.

V tejto publikácii sú kategórie vzdelania za rok 2011 členené nasledovne:

Vysokoškolské vzdelanie zahŕňa kategórie ISCED 5 Prvý stupeň terciárneho vzdelávania (vysoké školy: bakalárske, magisterské a inžinierske štúdium) a ISCED 6

Druhý stupeň terciárneho vzdelávania (doktorandské štúdium).

V kapitole **Vzdelanostný kapitál** je celková populácia spolu bez kategórie neaplikovateľné (osoby 0 – 14 rokov, bez ukončeného vzdelania, ktoré nemohli dosiahnuť žiadne vzdelanie). Rovnako základ pre výpočty jednotlivých ukazovateľov (v %) tvorí populácia bez kategórie neaplikovateľné.

Zamestnanec je osoba v pracovnom alebo služobnom pomere na dobu určitú alebo neurčitú. Do tejto kategórie patria aj osoby pracujúce na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti.

Zamestnaní obyvatelia sú osoby s nasledujúcimi ekonomickými aktivitami: pracujúci, pracujúci dôchodca, osoba na materskej dovolenke, osoba na rodičovskej dovolenke. Minimálny vek pre ekonomickú aktivitu je 15 rokov.

Základ rodiny tvoria dve alebo viac osôb, ktoré patria k rovnakej domácnosti a ktoré sú vo vzájomnom vzťahu ako manželia, partneri žijúci v registrovanom partnerstve, partneri žijúci v konsenzuálnom zväzku (kohabitujúce páry) alebo ako rodič a dieťa. Rodina teda zahŕňa bezdetné páry, páry s jedným alebo viac deťmi, alebo osamelých rodičov s jedným alebo viac deťmi.

Eurostat Database

Population and housing censuses: Census 2021 round; Census 2011 round

<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

European Statistical System - The Census Hub

Census 2021; Census 2011

<https://ec.europa.eu/CensusHub/>

Population and housing census 2021

Population of capital cities in the EU 2021

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Population_of_capital_cities_in_the_EU,_2021_Based_on_data_presented_for_the_population_grids.png

Census of Population, Households and Dwellings 2011

<https://dzs.gov.hr/highlighted-themes/popisi-stanovnistva-2-655/census-of-population-households-and-dwellings-2011/657>

World Countries (Generalized) (FeatureServer)

Map layer

[https://services.arcgis.com/P3ePLMYs2RVChk/x/arcgis/rest/services/World_Countries_\(Generalized\)/FeatureServer](https://services.arcgis.com/P3ePLMYs2RVChk/x/arcgis/rest/services/World_Countries_(Generalized)/FeatureServer)

SLOVENSKO

V POROVNANÍ S KRAJINAMI EÚ (SODB 2021)

Publikácia poskytuje prehľad o postavení Slovenska v rámci krajín Európskej únie na základe výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov z roku 2021. Obsahuje základné informácie o demografických a sociálno-ekonomických štruktúrach obyvateľstva, o bývaní a domácnostiach v jednotlivých krajinách Európskej únie. Údaje sú prezentované formou tabuliek, grafov, tematických máp, ktoré umožňujú názornú interpretáciu dát a ich komparáciu Slovenska s ostatnými členskými štátmi Európskej únie.

Štatistický úrad Slovenskej republiky
Informačný servis
Lamačská cesta 3/C
P.O. Box 67
840 00 Bratislava 4
tel. +421/2/50 23 63 35, +421/2/50 23 63 39
e-mail: info@statistics.sk

www.statistics.sk

ISBN 978-80-8304-067-0 (online)
ISBN 978-80-8304-068-7 (tlačená verzia)

SODB
2021

ŠTATISTICKÝ
ÚRAD
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY